

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ing. Bc. Veronika Klimešová

Národní parky v ČR a jejich právní úprava

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Katedra: Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 19. 12. 2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 293 607 znaků včetně mezer.

.....

diplomantka

V Praze dne 20. 1. 2020

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D. za vedení této diplomové práce, za jeho cenné rady, připomínky a pomoc při jejím zpracování. Také bych ráda poděkovala svému příteli a rodině za jejich podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod	1
1. Národní parky – jejich vymezení a historický vývoj	4
1.1. Vývoj územní ochrany v ČR	4
1.2. Vymezení pojmu a jednotlivé národní parky v ČR	6
2. Mezinárodní právní úprava národních parků	14
2.1. Mezinárodní právo životního prostředí a vybrané mezinárodní úmluvy	14
2.1.1. Ramsarská úmluva	16
2.1.2. Úmluva o biologické rozmanitosti	17
2.1.3. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.....	18
2.1.4. Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť.....	19
2.1.5. Evropská úmluva o krajině	19
2.2. Program Člověk a biosféra	20
2.3. Evropský diplom pro chráněné území	20
2.4. EUROPARC	21
2.5. Světový svaz ochrany přírody	21
3. Unijní právní úprava národních parků	28
3.1. Unijní právo životního prostředí.....	28
3.2. Směrnice o ptácích.....	29
3.3. Směrnice o stanovištích	30
3.4. Soustava NATURA 2000	33
4. Vnitrostátní právní úprava národních parků v ČR	37
4.1. Základní prameny práva související s národními parky	37
4.2. Velká novela ZOPK.....	40
4.2.1. Stížnost k Ústavnímu soudu.....	50
4.3. Vyhlášení národních parků	55
4.3.1. Proces vyhlášení národních parků obecně	55
4.3.2. Vyhlášení stávajících národních parků	58
4.4. Ochranné podmínky a ochranné pásmo.....	59
4.4.1. Základní ochranné podmínky	60
4.4.2. Bližší ochranné podmínky	67
4.4.3. Ochranné pásmo.....	69
4.5. Zonace a klidová území	71
4.5.1. Zonace.....	71

4.5.2. Klidová území	78
4.6 Návštěvní řád	82
4.7 Zásady péče o národní parky	85
4.8 Poplatky v národním parku.....	87
4.9 Institucionální ochrana národních parků	89
4.9.1. Správa NP	90
4.9.2. Rada NP	92
4.9.3. Ministerstvo životního prostředí	93
4.9.4. Česká inspekce životního prostředí	94
4.9.5. Stráž přírody.....	95
5. Vnitrostátní právní úprava národních parků na Slovensku ve srovnání s ČR.....	96
Závěr.....	105
SEZNAM ZKRATEK.....	110
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	111
SEZNAM PŘÍLOH.....	123
Abstrakt a klíčová slova.....	126
Abstract and Key words	127

Úvod

Jedním z hlavních úkolů lidské společnosti by měla být snaha přírodu a její hodnoty chránit, neboť ty lidstvu ve své podstatě umožňují jeho přežití. Zároveň je příroda pro lidi místem klidu a odpočinku, rekreace, různých volnočasových aktivit, ale i poznání a mnohých dalších zážitků. Příroda nám tedy umožňuje nejen žít jako takové, ale má i přidanou hodnotu, která je pro jednotlivce nedocenitelná a zcela esenciální. Je tak na místě, aby lidé přírodu chránili, pečovali o ni a starali se celkově o co nejmenší zatížení světových ekosystémů, neboť my všichni jsme na ni životně závislí. I přesto, že se v poslední době o důležitosti životního prostředí mluví čím dál více, můžeme slyšet nebo číst zprávy o stále větším znečištění životního prostředí, o zvyšujících se hladinách moří v důsledku globálního oteplování či různých přírodních katastrofách, je bohužel možné až příliš často pozorovat, že jiné zájmy společnosti, ještě stále, nad zájmem ochrany přírody převažují. Smutným příkladem mohou být i nedávné požáry v amazonském deštném pralese v Brazílii, kdy odlesňování a úmyslné zakládání požárů místními farmáři a těžaři za účelem získání zemědělské půdy, jsou dokonce podporovány i brazilským prezidentem Bolsonaroem, který upřednostňuje zájmy ekonomické nad zájmy environmentálními.¹

Takovéto až záměrné přehlížení důležitosti chránění přírody a nedocenění či snad až neuvědomění si všech dopadů, které příroda na společnost má, je nutné si stále připomínat. Měla by proto pro nás být její ochrana a zachování opravdovou prioritou. Obě síly, lidé (potažmo společnost) a příroda, by neměly působit proti sobě, ale naopak by měly existovat ve společném souladu. Toto všechno však často lidé, alespoň ve svém podvědomí, ví. Je však stěžejní, aby se k ochraně přírody člověk nestavil jen jako pasivní pozorovatel doufající v její samovolné zachování nebo zlepšení. Naopak se musí k její ochraně postavit aktivně, systematicky a efektivně, neboť mnohé lidské činnosti vedoucí například ke ztrátám cenných biotopů či zničení ekosystémů, jsou často už zcela nevratné. Je tak velice důležité za účelem ochrany přírody využívat různé nástroje, které si kladou právě toto za svůj cíl. Nemusí jít ale samozřejmě jen o vědecké poznatky například z oblastí biologie, ekologie či environmentalistiky, ale především právo a právní regulace poskytují velice efektivní způsob a nástroje, jak zabezpečit uchování přírody i pro další generace.

---

¹ Amazon fires: What's the latest in Brazil? In: *BBC News* [online]. 2019. [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <<https://www.bbc.com/news/world-latin-america-49971563>>.

Tématem této diplomové práce jsou proto Národní parky v ČR a jejich právní úprava. Národní parky jsou nejen právně vymezeny jakožto jedna z kategorií zvlášť chráněných území v ČR, tedy představující území výjimečných hodnot, ale především se jedná o oblasti, kde se nacházejí nejzachovalejší a nejcennější části přírody vůbec. Ač svou rozlohou v poměru ke zbytku České republiky představují pouze opravdu malou část, jde o místa, která mohou lidé navštěvovat a vidět tak divokou přírodu v celé její kráse. To se ovšem pojí se stále větším tlakem na dané území v podobě zvyšující se návštěvnosti, lukrativností místa pro mnohé podnikatelské aktivity či s problematikou zájmů těžařských. Jedním z důsledků takovýchto zájmů je nutnost mít správně nastavenou právní úpravu a ochranu národních parků tak, aby nedocházelo k ničení vzácných ekosystémů a nebyla narušena biodiverzita. Zároveň ale, aby návštěvníci národních parků mohli také tato místa sami navštívit a vidět je na vlastní oči. Vzhledem k tomu, že zájmy jednotlivých skupin jsou ale mnohdy protichůdné, ať už to je právě snaha do národních parků přilákat co nejvíce návštěvníků či naopak se snažit tato území co nejvíce uchovat na úkor jejich možnému zpřístupnění veřejnosti, je vhodné najít mezi všemi těmito faktory určitý balanc.

Vzhledem k tomu, že se v národních parcích nachází opravdu unikátní ekosystémy, a to myšleno nejen v rámci vnitrostátního měřítko, je právní ochrana těchto území zakotvena přímo v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl však v roce 2017 poměrně rozsáhle novelizován a nejvíce se tyto změny dotkly právě národních parků. Nejvýraznější novinky se týkají například změny zonace v národních parcích či zavedení zcela nových institutů, které před novelou zákon neznal, jako jsou klidová území nebo zásady péče o národní parky. Celý proces zavádění novelizace do praxe však ještě není zcela ukončen, neboť třeba nové návštěvní řády národních parků ještě nebyly kompletně zpracovány a konkrétní podoba zonace jednotlivých národních parků také ještě nebyla ministerstvem vyhlášena. Je tak proto těžké finálně hodnotit, do jak velké míry byla tato novela úspěšným počinem zákonodárce v praxi, již teď ale můžeme porovnat, v čem nastaly oproti předchozí úpravě hlavní změny a lze alespoň částečně předjímat, jaký dopad by mohly mít. Z uvedených důvodů jde tedy o téma velice aktuální a široce rozebírané, což byl jeden z důvodů, proč se tato diplomová práce zabývá právě problematikou národních parků. Navíc se jedná o téma, které je zajímavé i z důvodu, že se celá novela dostala až k Ústavnímu soudu České republiky, který dokonce řešil její ústavní konformnost.

Diplomová práce se bude zabývat primárně analýzou současné právní úpravy a detailnějším zkoumáním a efektivitou jednotlivých právních institutů a nástrojů, které přináší.

Vzhledem k tomu, jak je toto téma rozsáhlé, není cílem práce se zabývat všemi instituty a pojmout tematiku národních parků v celé její šíři. V práci proto budou diskutovány hlavní nástroje a nejvýznamnější instituty, které dikce zákona ve spojení s národními parky upravuje. Cílem práce je zároveň komplexněji přiblížit právní úpravu národních parků v ČR, porovnat její stav před a po účinnosti novely z roku 2017 a částečně zhodnotit a identifikovat případná úskalí, která se s novelizací úpravy pojí.

Ke zpracování práce je použita metoda deskripce a obsahové analýzy zejména stěžejních právních předpisů a s nimi související odborné literatury, judikatury, internetových pramenů a dalších dokumentů. Dále je použita metoda komparativní, a to především v rámci komparace předchozí a současné právní úpravy, ale také s pojetím národních parků v právní úpravě Slovenské republiky.

Tato diplomová práce je strukturována do pěti kapitol, které se dále vydělují do několika podkapitol. První kapitola práce je věnována národním parkům povšechně. Je zde přiblížen jejich historický vývoj na našem území a obecně vysvětlen pojem národních parků jako takových. V první kapitole je také uveden aktuální stav národních parků, jejich počet a které oblasti by jako nové potenciální národní parky ještě vůbec v ČR mohly vzniknout. Dále se druhá a třetí kapitola blíže věnují problematice v širších souvislostech, neboť pojednávají o úpravě mezinárodní a evropské. Ty sice národní parky přímo neupravují, ale je nutné na ně v jejich kontextu nahlížet. Z tohoto důvodu jsou krátce popsány nejdůležitější mezinárodní smlouvy a mezinárodní organizace, které pojetí národních parků a činnosti v nich do jisté míry ovlivňují. V rámci kapitoly zabírající se evropskou úpravou je těžištěm soustava NATURA 2000, o které práce pojednává ve třetí kapitole. Nejdůležitější a stěžejní kapitolou této práce je však kapitola čtvrtá, která se detailně zabývá vnitrostátní právní úpravou národních parků v České republice. Tato kapitola přibližuje konkrétně celý proces vzniku novelizace v roce 2017 a podrobně rozebírá i na ni navazující ústavní stížnost. Dále je pak představen proces vyhlášení národních parků, instituty ochranných podmínek a ochranných pásem, zonace, klidová území, návštěvní řád, zásady péče, poplatky a institucionální ochrana národních parků. V poslední, páté, kapitole je pak stručně nastíněna úprava národních parků na Slovensku a je zde na vybraných částech komparována jejich právní úprava s úpravou českou.

Tato diplomová práce vychází z právního stavu platného ke dni 19. 12. 2019.

1. Národní parky – jejich vymezení a historický vývoj

Tato kapitola se zabývá historickým vývojem územní ochrany v České republice a nejdůležitějšími aspekty, které formovaly její současný stav. Také zde bude přiblížen základní pojem národního parku v obecné rovině, jak je definován zákonem a v čem spočívá důležitost jejich ochrany. Stručněji se pak bude tato kapitola věnovat i jednotlivým národním parkům, které se u nás nacházejí, a jejich specifikům. Zmíněny budou, mimo jiné, i oblasti, které se mohly potenciálně národními parky stát, jelikož se nad jejich vyhlášením v ČR zvažovalo a diskutovalo.

1.1. Vývoj územní ochrany v ČR

Jedním z významných zájmů a cílů státu je ochrana přírody a krajiny v České republice jako takové. Zásahy člověka do přírody mohou být však mnohdy zcela fatální, a tak je naprosto nezbytné, aby stát o ochranu přírody usiloval. Právní úprava této oblasti si prošla dlouholetým vývojem a je tak možné konstatovat, že územní ochrana přírody a krajiny má u nás relativně silné historické kořeny. Ačkoliv bychom první náznaky a kroky k ochraně přírody mohli spatřovat již v období středověku, kdy příkladem mohou být Statuta Konrádova z let přibližně 1189, která jako jedny z prvních zmiňují ochranu lesa, bylo hlavním cílem těchto aktů především chránit majetek. Nešlo tedy prioritně o cílenou ochranu přírody, ale zejména o ochranu vlastnictví, což se nejčastěji dotýkalo lesů a rybníků. Posun k primární ochraně přírody a krajiny tak lze zaznamenat až na počátku předminulého století, kdy šlechta a různí soukromí vlastníci, tedy jednotlivci a nikoli stát, začali iniciovat zřízení chráněných území.² Příkladem mohou být nejstarší rezervace v České republice, kterými jsou dnešní Národní přírodní rezervace Žofínský prales a Národní přírodní památka Hojná voda, které byly z vůle soukromého vlastníka, hraběte Jiřího Františka Augusta Buquoye, prohlášeny za chráněné území již v letech 1838. Tehdy se dokonce jednalo teprve o čtvrtou takovouto chráněnou oblast v celé Evropě.³ V roce 1858 byl opět rozhodnutím vlastníka, knížete Jana Adolfa ze Schwarzenbergu, jako přírodní památka chráněn Boubínský prales, kde byla

---

² STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1. s. 398-400.

³ Žofínský prales a Hojná voda. Nejstarší národní rezervace slaví 180 let. In: *Lidovky* [online]. 2018 [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/relax/veda/zofinsky-prales-a-hojna-voda-jsou-uz-180-let-chronenymi-uzemimi.A180828_125233_In_veda_ape>.

zakázaná i jakákoliv těžba. Zachování tohoto území mělo navíc sloužit i k vědeckým účelům, jak vyplývá z výkladu Státního pozemkového úřadu v roce 1926.⁴

Dalším významným historickým milníkem, který se podílel na zachování a ochraně jednotlivých územních celků u nás a zároveň tak představoval další posun, a to z územní ochrany zřizované výhradně soukromými osobami a vlastníky k vyššímu zapojení úrovně místní a především celostátní, je tzv. Silvestrovský výnos ze dne 31. 12. 1933. Tomu předcházela už od roku 1918, ve spojení se vznikem samostatné Československé republiky, zvýšený zájem vlády o ochranu přírody. Do té doby totiž u nás žádná jednotná legislativa, která by tuto oblast upravovala, neexistovala. Působnost v tomto směru mělo Ministerstvo školství a národní osvěty, které mělo Silvestrovský výnos na starost. Důležitost tohoto výnosu spočívá zejména v tom, že se jedná o vůbec první úřední soupis chráněných území, jež v té době na našem území existovala. Soupiska výnosu čítala 108 rezervací na dnešním českém území, 18 rezervací na dnešním území slovenském a 12 z území Podkarpatské Rusi.⁵ Oficiálně tak byla státem stvrzena existence chráněných území, která se na seznamu Silvestrovského výnosu nacházela.

Vzhledem k tomu, že do roku 1956 komplexní právní úprava týkající se chráněných území u nás tedy neexistovala, je důležité zmínit zejména přídělový zákon (zákon č. 81/1920 Sb., ze dne 30. ledna 1920, kterým se vydávají po rozumu § 10 zákona ze dne 16. dubna 1919, č. 215/1919 Sb. zák. a nař., ustanovení o přidělu zabrané půdy a upravuje se právní poměr ku přidělené půdě), díky kterému bylo možné stávající soukromoprávní rezervace zachovat, ale i zřídit nové, neboť jím bylo umožněno omezit vlastníkům z důvodu ochrany přírody vlastnická práva k pozemku. Dále též zákon záborový (zákon č. 215/1919 Sb., ze dne 16. dubna 1919 o zabránění velkého majetku pozemkového) a náhradový (zákon č. 329/1920 Sb., ze dne 8. dubna 1920 o převzetí a náhradě za zabraný majetek pozemkový).⁶

S vyšším zapojením státu v oblasti ochrany přírody zároveň rostl zájem po právní úpravě a samostatném zákoně. Po několika nezdařených pokusech a nepřijatých návrzích se podařilo tohoto cíle dosáhnout až v roce 1956. Do té doby byly využívány ustanovení různých obecných zákonů, třeba ze sféry hornictví, stavebních zákonů, zákonů upravujících

---

⁴ FRANKOVÁ, Martina. Právní úprava chráněných území na ochranu přírody do roku 1956. *České právo životního prostředí*. 2014, 2/2014, č. 36, 182 s. ISSN: 1213-5542. s. 106-107.

⁵ PEŠOUT, Pavel. Silvestrovský výnos – 80 let od vydání. In: *Ochrana přírody* [online]. 2014 [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/silvestrovsky-vynos-80-let-od-vydani/>>.

⁶ FRANKOVÁ, Martina. Právní úprava chráněných území na ochranu přírody do roku 1956. *České právo životního prostředí*. 2014, 2/2014, č. 36, 182 s. ISSN: 1213-5542. s. 108-110, 117.

myšlivectví, lesnictví a podobně. Zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody byl tak výsledkem mnohaleté snahy o samostatnou právní úpravu. Do jeho územní působnosti však nespadlo Slovensko, neboť to přijalo již v roce 1955 zákon svůj (zákon č. 1/1955 Zb. SNR, o štátnej ochrane prírody). Tato právní úprava se nicméně postupem času stala zastaralá a neodpovídající, navíc obsahovala také spoustu nedostatků. Asi jedním z nejpodstatnějších problémů zákona bylo, že se zabýval pouze zvláštní ochranou přírody. Dále zde chybělo i mnoho důležitých právních nástrojů, které by aktivně ochranu přírody podporovaly, ať už se jednalo například o sankční prvky, které vůbec za porušení právních povinností tento zákon neobsahoval, administrativní nástroje, různá nápravná opatření nebo právo na přístup k informacím.⁷ Volání po komplexnější a modernější úpravě tak bylo nutností, neboť zásahy člověka do přírody, ať už v podobě turismu, zemědělství nebo třeba urbanizace, byly čím dál častější a s tím souvisela i vyšší potřeba zohlednění takovéto lidské činnosti do právní úpravy. Zákon však určitě nelze hodnotit jako špatný. Na svou dobu šlo naopak o zákon velmi zdařilý, o čemž nakonec svědčí i fakt, jak dlouho byl na našem území uplatňován.

Dnes je však u nás ochrana přírody legislativně upravena primárně zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „ZOPK“), který nahradil zákon z roku 1956 uplatňovaný na našem území dlouhých téměř 40 let. Právě ZOPK, na rozdíl od předcházející úpravy, mimo jiné, nově zahrnuje obecnou úpravu ochrany přírody a krajiny, ale zároveň zachovává i ochranu zvláštní. Dále též například zřizuje zvláštní orgány ochrany přírody (správa národního parku) a je tak celkově modernějším a komplexnějším předpisem a lépe odpovídá dnešním potřebám. Jedná se o veřejnoprávní předpis s některými prvky soukromoprávních institutů, který taktéž ve svých novelizacích reflektuje požadavky na vznik nových institutů se vstupem ČR do EU, což se týká především soustavy NATURA 2000.⁸

1.2. Vymezení pojmu a jednotlivé národní parky v ČR

Dle ustanovení § 14 ZOPK lze jako zvlášť chráněné území (dále jen „ZCHÚ“) vyhlásit „*území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná*.“ Tam spadají zejména oblasti, která jsou nějakým způsobem specifická či unikátní, a to ať už svou biologickou rozmanitostí, v rámci vědeckých účelů, geologickou stavbou nebo typickými

---

⁷ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1. s. 402-405.

⁸ JANČÁŘOVÁ, Ilona a kolektiv. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 621 s. ISBN:978-80-210-8041-6. s. 223-224.

prvky krajinného rázu.⁹ ZCHÚ jsou pak dále zákonem taxativně rozdělena do šesti kategorií, které v praxi tvoří dvě souhrnné skupiny, a to území velkoplošná a maloplošná, což reflektuje převážně rozlohu daných území.¹⁰ Velkoplošná území zaujímají přibližně kolem 16 % našeho území a tvoří jej národní parky (dále jen „NP“) a chráněné krajinné oblasti (dále jen „CHKO“). Maloplošná území se pak vydělují na národní přírodní rezervace (dále jen „NPR“), přírodní rezervace (dále jen „PR“), národní přírodní památky (dále jen „NPP“) a přírodní památky (dále jen „PP“). Maloplošná území se mohou také s těmi velkoplošnými překrývat, ale největší rozdíly mezi nimi tkví zejména v předmětu ochrany, rozdílné míře přísnosti jejich ochrany nebo jiné formě vyhlášení.¹¹ Dle ustanovení § 42 odst. 1 a odst. 2 ZOPK všechna ZCHÚ můžeme najít ve veřejném Ústředním seznamu ochrany přírody, jehož správcem je Ministerstvo životního prostředí (dále jen „MŽP“), a který vede Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK ČR“). Všechna ZCHÚ jsou též v terénu označena, a to buď malým státním znakem (u PR a PP) anebo velkým státním znakem (pro všechna ostatní).¹² To je podrobněji upraveno ve vyhlášce č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 45/2018 Sb.“).

Národní parky jsou pak v našem právním řádu definovány v ustanovení § 15 ZOPK jako „*rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, jedinečná a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového.*“ Tato definice NP je oproti staré úpravě národních parků dle zákona o ochraně přírody a krajiny ve znění před tzv. velkou novelou z roku 2017, konkrétnější a komplexnější, navíc konečně NP jasně odlišuje od CHKO. Jak vyplývá z důvodové zprávy k uvedené novele, za snahou o novou a přesnější definici NP stála potřeba sjednoceného vymezení a vnímání pojetí NP také v rámci mezinárodní úpravy NP. Jedná se zejména o definice kategorií dle Světového svazu ochrany přírody (dále „IUCN“) a závazky vůči EU, nicméně přímo do zákona výslovně definici dle kategorizace IUCN zákonodárce stále nepřevzal, tak jako se tomu děje v některých zahraničních právních úpravách. Nově přibily

---

⁹ Zvláště chráněná území. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/zvlaste_chranena_uzemi>.

¹⁰ JANČÁROVÁ, Ilona a kolektiv. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 621 s. ISBN:978-80-210-8041-6. s. 238.

¹¹ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1. s. 477-478.

¹² DAMOHORSKÝ, Milan a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 678 s. ISBN 978-80-7400-338-7. s. 376.

také § 15 odst. 3 a 4 ZOPK, které se věnují a jasně stanovují dlouhodobé cíle NP a jejich poslání. Ty před novelou v právní úpravě obsaženy nebyly. Díkce zákona tak nově reflektuje nejen hledisko snahy se přiblížit k mezinárodním standardům, ale i potřebu silnějšího zefektivnění plnění cílů ochrany přírody v národních parcích. Zdůrazněn je význam a poslání naplňování cílů ochrany NP, ale i vzdělání, výchova, výzkum a udržitelná turistika nebo trvale udržitelný rozvoj, což je vzhledem k tomu, že doposud cíle ochrany ani poslání v předchozí úpravě definovány nebyly, velkým posunem. Celkový náhled na NP tak není jen striktně zaměřen na ochranu přírody a jednotlivých ekosystémů, ale zákonodárce bere v potaz i zájem veřejnosti o poznání relativně nedotčené přírody, a to i tím, že umožňuje využití NP k ekologické výchově a vzdělávání jeho návštěvníků. Nutné je proto rozlišovat v rámci poslání NP mezi zákonodárcem zmíněnou udržitelnou turistikou a rekreací, která k posláním NP nepatří. To je potřeba si uvědomit, vzhledem k tomu, že spousta lidí NP považuje právě za místa sportovního vyžití a v podstatě až jakési „přírodní tělocvičny“, což ovšem účelem NP zcela určitě není. Je důležité připomenout, že důvodová zpráva upozorňuje, že zpřesnění definice národního parku zároveň neznámá zpřísnění režimu ochrany NP. Její smysl je však spíše interpretační a deklaratorní pro výkon státní správy správou NP a pro způsob hospodaření v nich.¹³

Navíc je vhodné si povšimnout, že z ustanovení definující NP vyplývá, že v ČR zákon nestanovuje žádný územní limit, který by byl pro vyhlášení území jako NP potřeba, v čemž se třeba právě slovenský zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny odlišuje, neboť ten pro jednotlivé typy chráněných území stanovené výměry obsahuje. Naše právní úprava pojednává pouze o tom, že by měl v NP převažovat výskyt přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, jakožto hledisko odlišující NP od CHKO. To však neznámá, že by každý národní park musel tento limit na více než 50 % svého území splňovat, nýbrž by se k tomuto stavu mělo v dlouhodobém vývojovém hledisku směřovat a v tom smyslu i nastavit budoucí plánování, péči a další související dlouhodobé procesy.

Jak z ustanovení § 15 ZOPK dále vyplývá, využití NP musí být podřízeno zachování nebo postupné obnově jejich přírodního prostředí a dosažení biologické rozmanitosti. To musí být zároveň v souladu s cíli jejich ochrany, kterými jsou především zachování nebo obnova přirozených ekosystémů a jejich stavu, a to i při existenci veškerých činností člověka. Jde totiž o jedny z nejdůležitějších přírodních útvarů, které vznikaly přirozeně a samovolně,

---

¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 42-44.

nebyly tedy přímo utvářeny člověkem a ani jeho činnostmi nebyly záměrně předělávány. Z uvedených důvodů je ochrana a zachování NP tak podstatná a zákonodárce se to také snaží reflektovat a zdůrazňovat.

Národní parky jsou u nás vyhlášovány zákonem, na rozdíl od ostatních kategorií ZCHÚ, kdy CHKO jsou vyhlášena nařízením vlády, NPR a NPP vyhláškou ministerstva a PR a PP nařízením kraje. Nicméně do doby nabytí účinnosti ZOPK byly NP vyhlášovány nařízením vlády, a tak je jediným národním parkem, který byl vyhlášen zákonem pouze náš nejmladší NP České Švýcarsko. V České republice v současné době existují čtyři národní parky, a to NP Podyjí, NP Šumava, NP České Švýcarsko a Krkonošský NP (dále „KRNAP“). Celkově tyto čtyři národní parky tvoří pouze 1,51 % rozlohy českého území, což dohromady představuje přes 119 tisíc hektarů.¹⁴

KRNAP je nejstarším národním parkem v České republice. Byl zřízen v roce 1963 nařízením vlády č. 41/1963 Sb. a poté přehlášen v roce 1991 nařízením č. 165/1991 Sb. Kontinuita statusu národního parku poté zůstala zachována díky přechodnému ustanovení § 90 odst. 9 v té době účinného zákona o ochraně přírody a krajiny, které říká, že NP a CHKO vyhlášené dle zákona č. 40/1956 Sb. jsou i nadále takto chráněny. V roce 2017 však proběhla zákonem č. 123/2017 Sb.¹⁵ novela (dále jen „velká novela“), která nařízení zrušila. Krkonošský národní park je tak nově stanoven § 15b ZOPK. Všechny české NP jsou také přeshraniční a KRNAP není výjimkou, neboť hraničí s polským národním parkem *Karkonoski Park Narodowy*, který byl vyhlášen už v roce 1959. Obě strany, polská i česká, spolu vzájemně velmi dobře spolupracují. V roce 1984 byl bohužel Krkonošský národní park na generálním shromáždění IUCN v Madridu zařazen mezi 12 nejohroženějších NP na světě.¹⁶ Rozlohou, která činí přes 36 tisíc hektarů, je pak KRNAP naším druhým největším národním parkem.¹⁷ Výjimečnost českého nejvyššího pohoří Krkonoš a Krkonošského národního parku spočívá v rozmanitém složení fauny, flóry, a zejména krajiny, která vytváří celkový unikátní horský ekosystém. Ten byl formován již v období starohor a starších prvohor. Cílem ochrany tohoto NP jsou primárně lesy (zaujímají více než 83 % NP), a to jak horské, tak i smíšené. Dále je to bezlesí vyskytující se nad horní hranicí lesa (významná tzv. krkonošská arкто-

---

¹⁴ Digitální registr ÚSOP. In: *AOPK ČR* [online]. 2019. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>>.

¹⁵ Zákon, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 159-161.

¹⁷ Digitální registr ÚSOP. In: *AOPK ČR* [online]. 2019. [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>>.

alpínská tundra), které patří k tomu nejcenějším v NP, jakožto úkaz severské a vysokohorské přírody v centru Evropy. Krkonošská rašeliniště jsou i na seznamu Ramsarské úmluvy a patří též k vysoce ceněným součástem této oblasti.¹⁸

NP České Švýcarsko je unikátní tím, že jde o nejrozsáhlejší pískovcovou krajinu v Evropě, příkladem za všechny může být hlavní symbol parku - Pravčická brána.¹⁹ Jde o typická geomorfologicky jedinečná pískovcová skalní města a na to navazující skalní hřbety, pískovcové věže, kaňony či stolové hory. Stejně jedinečná je též vyskytující se fauna, flora a pralesovité ekosystémy, za zmínku stojí určitě i ze zvířecího světa ochrana sokola stěhovavého. Nutnost právní ochrany tak byla nejprve stanovena v roce 1972 jakožto CHKO Labské pískovce. V roce 2000 se však vyhrazené území stalo národním parkem. Jako jediné u nás bylo zřízeno samostatným zákonem, což z něj činí nejmladší český NP. Jednalo se o zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko s účinností od roku 2000. Novelou z roku 2017 se ale zákon zrušil a NP byl znovu stanoven v ustanovení § 15a ZOPK. Na rozdíl od zbývajících NP, nemá (ještě spolu s NP Šumava) zákonem vyhlášené ochranné pásmo, neboť jejich funkci plní přiléhající CHKO. Tento národní park hraničí s německým národním parkem Saské Švýcarsko (*Sächsische Schweiz*), které bylo vyhlášeno v roce 1956 jako CHKO a poté za NP v roce 1990. Obě země spolu v rámci ochrany také velmi dobře spolupracují. Zaměřují se při spolupráci hlavně na monitoring, správu lesů, vzdělávání a správu turismu, což bylo oceněno i certifikátem od evropské federace Europarc.²⁰ Rozloha národního parku činí necelých 8 tisíc hektarů.²¹

NP Šumava je největším národním parkem České republiky a jeho rozloha tvoří více než 68 tisíc hektarů.²² Území Šumavy bylo vyhlášeno nejprve v roce 1963 výnosem ministerstva školství a kultury jako CHKO, později pak v roce 1991 nařízením vlády č. 163/1991 Sb., bylo vyčleněné území Šumavy zřízeno jako NP. Novelou z roku 2017 však byl stejně jako ostatní NP zrušen a znovu ustanoven ustanovením § 15d ZOPK. Ještě rok před tím, v roce 1990, byla Šumava vyhlášena výborem organizace OSN pro vzdělání, vědu a

¹⁸ Přírodní poměry. In: *Krkonošský národní park* [online]. 2010 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<https://www.krnap.cz/prirodni-pomery/>>.

¹⁹ HARTEL, Handrij, BENDA, P., NAGEL, R. Patnáct let národního parku České Švýcarsko. In: *Ochrana přírody* [online]. 2015 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/patnact-let-narodniho-parku-ceske-svycarsko/>>.

²⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 157-159.

²¹ Digitální registr ÚSOP. In: *AOPK ČR* [online]. 2019. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <[>.](https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame=)

²² Tamtéž.

kulturu (dále „UNESCO“) za biosférickou rezervaci. Ochranné pásmo sice vyhlášeno nemá, je ale obklopeno CHKO Šumava, které tuto funkci zastupuje. Hlavním významem a důležitostí tohoto parku je právě jeho velké rozloha, která představuje širokou a ucelenou oblast, jež byla málo zasažena lidskou činností. Tento park hraničí s německým NP Bavorský les (*Bayerischer Wald*) se kterým taktéž probíhá velmi dobrá spolupráce. Zaměření správ obou národních parků do budoucna spočívá hlavně v monitoringu, vícejazyčných informačních centrech a přeshraniční stezce.²³ K významným prvkům tohoto parku, mimo rozsáhlé horské smrčiny nebo smíšené horské lesy a slatě, patří ledovcová jezera, rašeliniště a mokřady, kdy jich v roce 1990 bylo zapsáno do seznamu Ramsarské úmluvy na 5 900 hektarů.²⁴ Šumava je také místo, kde se vyskytuje vzácný tetřev hlušec.

Naším naopak nejmenším národním parkem je **NP Podyjí**, které má rozlohu přes 6 tisíc hektarů.²⁵ Území je cenné především zachovalým kaňonovitým údolím a přiléhajícími lesy, dále rovněž širokou škálou a silnou koncentrací nespočtu druhů rostlin a živočichů. Úsek říčního údolí dosahující délky více než 40 kilometrů je unikátní svou zachovalostí, jelikož je člověkem jen velmi málo poznamenán.²⁶ Typické je nejen průlomové říční údolí, ale i meandry, jedinečné skalní útvary a kamenná moře. NP Podyjí byl zřízen v roce 1991 vládním nařízením č. 164/1991 Sb., jež bylo v roce 2017 novelou zrušeno a ustanoven byl tak opět v § 15c ZOPK. Významná je i spolupráce s rakouskou stranou, vzhledem k tomu, že park hraničí s NP *Thayatal*. V roce 1999 mezi nimi vznikla i mezinárodní dohoda o ochraně obou území. Spolupráce mezi správami obou parků je založena převážně na dvoustranných dohodách.²⁷

V minulosti se v ČR také diskutovalo o vyhlášení dalších národních parků, a to nejen vzhledem k tomu, že jak počet, tak i celkové procento rozlohy, které NP v ČR tvoří, je v poměru s ostatními zeměmi spíše podprůměrné. Jednalo se konkrétně o dvě potenciální oblasti, které byly vhodnými kandidáty, a to NP Křivoklátsko a NP Jeseníky. Vyjednávání ohledně přeměny CHKO Jeseníky na národní park je však momentálně zastaveno a v podstatě v tomto směru žádný oficiální posun k vyhlášení nenastal. Co se týče Křivoklátska, které je

²³ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 163-165.

²⁴ KŘENOVÁ, Zdenka. Národní park Šumava. In: *Ochrana přírody* [online]. 2008 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/narodni-park-sumava/>>.

²⁵ Digitální registr ÚSOP. In: *AOPK ČR* [online]. 2019. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>>.

²⁶ ROTHROCKL, Tomáš, ŠKORPÍK, Martin. Národní park Podyjí. In: *Ochrana přírody* [online]. 2008. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/narodni-park-podyji/>>.

²⁷ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 161-163.

aktuálně CHKO a zároveň součástí soustavy NATURA 2000, měla být za národní park vyhlášena přibližně šestina jeho rozlohy (cca 10 tisíc hektarů). Problémem Křivoklátska je ovšem fakt, že se vyskytuje v poměrně hustě osídlené oblasti, a tak vyhlášení NP nezískalo podporu především od dotčených obcí. Lidé a obce totiž mají hlavně strach o omezení pohybu a obávají se i dalších regulací pojících se s NP, které by mohly ovlivňovat jejich každodenní život. Problematicky je vnímáno také omezení těžby dřeva. Myslivci spolu s lesníky byli pak znepokojeni změnami v oblasti lovu zvěře. Tato skupina navíc tvrdí, že stávající ochrana CHKO je dostatečná. Na druhou stranu ekologické organizace a příznivci vyhlášení oblasti za NP argumentují zejména zabráněním staveb sporných protipovodňových projektů, lepším zachováním a ochranou oblasti tím, že se by se snížila intenzita zásahů člověka do krajiny. Jedním z dalších argumentů je též zlepšení občanské infrastruktury a zvýšení ekonomického růstu, neboť vyhlášení NP by znamenalo od státu a Evropské unie (dále jen „EU“) více plynoucích financí. K tomu se přidává i fakt, že by do regionu zavítalo i více turistů, což by ale mohlo být považováno za relativně dvojznačné pozitivum, neboť zvýšený turismus by určitě neměl být hlavním argumentem pro vyhlášení NP.²⁸ V souvislosti s uvedeným byl v roce 2013 MŽP, jakožto předkladatelem, předložen návrh zákona o vyhlášení národního parku Křivoklátsko. Zákon však nakonec nebyl projednán vzhledem k tomu, že předseda vlády Nečas v témže roce podal demisi, čímž skončila i tehdejší vláda.²⁹ S proměnami jednotlivých zástupců se pak přístup k vyhlášení NP a jejich celková politická vůle neustále měnila a mění. Momentálně se dle vyjádření současné hejtmanky Jermanové o vyhlášení neuvažuje. Možnost vyhlášení nicméně do budoucna vyloučena není a MŽP nadále čeká na zájem ze strany kraje a obcí.³⁰

Obava o zhoršení podmínek k životu obyvatel v obcích díky přísnější ochraně přírody, jako proti argument vyhlášení NP však není tak úplně na místě, neboť obce, které součástí národních parků jsou, jsou díky zvýšené turistické atraktivitě také relativně bohaté. Jak vyplývá ze studie Univerzity Karlovy, která porovnávala statistická data v letech 1971-2016,

---

²⁸ Přece jen národní park? Kraj jedná o budoucnosti křivoklátských hvozdů. In: *ČT24. Česká televize* [online]. 2015 [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1504732-prece-jen-narodni-park-kraj-jedna-o-budoucnosti-krivoklatskych-hvozdou?_ga=2.178292452.1141506952.1546848419-346014380.1466066168>., Křivoklátsko – národní park?. In: *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/214562248410004-krivoklatsko-narodni-park/>>.

²⁹ VLÁDA ČR. *Návrh zákona o vyhlášení Národního parku Křivoklátsko a o změně zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 2013. [cit. 2019-06-22]. Dostupné z: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK965GV4WB>>.

³⁰ Vyhlášení NP Křivoklátsko se zatím neplánuje, říká hejtmanka. In: *Ekolist* [online]. 2018 [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/hejtmanka-vyhlaseni-np-krivoklatsko-se-zatim-neplanuje>>.

obce, které leží v NP Šumava patří k nejbohatším obcím vůbec, neboť jsou zhruba dvakrát až třikrát bohatší než kolik činí průměr v ČR a zároveň registrují i nízkou nezaměstnanost. Příjem obcí v době studie (2016) činil průměrně na obyvatele přes 42 tisíc Kč, zatímco ostatní obce v Jihočeském kraji dosahovaly průměru pouze necelých 23 tisíc Kč. Zároveň je pro tyto obce jednodušší získat dotace, ať již ministerské, nebo i evropské. Starosta Kvildy Vostradovský se naopak s tímto tvrzením zcela neztotožňuje, když příkladmo upozorňuje na skutečnost, že s obcí nacházející se na území NP se pojí zároveň i vyšší výdaje, ať už jde o výdaje na úklid odpadů, které jsou díky turistům v mnohem větším objemu, či jiné.³¹ Nicméně pět z deseti nejbohatších obcí u nás dle příjmu na obyvatele spadají alespoň částí svého území do NP, z toho tři tyto obce se nacházejí právě na Šumavě.³² Samozřejmě nelze rozporovat zvýšené výdaje, které obce díky svému umístění mají, neboť jsou určitě potřebné finance, mimo jiné, na opravu silnic, po kterých musí kvůli dřevu jezdit těžká technika, či výdaje pojící se s miliony turistů, které NP pravidelně navštěvují. Lze se ale domnívat, že finanční zisk obcí navazující právě na zvýšený turismus a atraktivitu území, převažuje. Pro obce jde tedy spíše o výhodné umístění, než něco, čeho by se měly zbytečně obávat.

Navíc, důležitost a výjimečnost národních parků v České republice jakožto zcela jedinečných ekosystémů je nezpochybnitelná, čemuž se věnovala i konference České národní parky 2016, kde se diskutoval význam jejich ochrany a zachování. K těm patří význam pro zachování biologické a geologické rozmanitosti, dále hydrologický a klimatický význam, vědecký a výzkumný, sociálně-ekonomický, rekreační a turistický význam a v neposlední řadě také význam mezinárodní. Všechny NP u nás jsou totiž převahou své rozlohy součástí soustavy chráněných území evropského významu NATURA 2000.³³

---

³¹ Vědci: Šumavské obce jsou bohaté, národní park jim prospívá. Psali to od stolu, kritizuje starosta. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/lidem-na-sumave-se-zije-lepe-nez-jinde-v-republice-upozornuj/r~0cd3da18171e11e7b9de0025900fea04/>>.

³² Co skutečně přinesou nová pravidla pro národní parky? In: *Prachatický deník* [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://prachaticky.denik.cz/nazory_region/co-skutecne-prinesou-nova-pravidla-pro-narodni-parky-20170330.html>.

³³ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 153-154.

2. Mezinárodní právní úprava národních parků

Tato kapitola se věnuje úpravě národních parků v mezinárodně-právním kontextu. Přiblíženy zde budou jednak vybrané mezinárodní úmluvy, které se určitým způsobem k úpravě NP pojí nebo je nějak formují a v krátkosti budou popsány také hlavní cíle jednotlivých úmluv, jakož i to, z jakého důvodu jsou pro tuto práci relevantní. Ačkoliv jde spíše o obecně formulované cíle a povinnosti pro jejich smluvní strany, jde o významné právní prostředky, které na mezinárodní úrovni mají svou nezastupitelnou funkci. Dále se tato kapitola zabývá konkrétními nevládními organizacemi, které jsou pro téma národních parků jako takových důležité, neboť jsou v této oblasti aktivní a jejich činnosti zasahují nejen do právní úpravy národních parků, ale celkově ovlivňují a silně působí na ochranu životního prostředí (dále jen „ŽP“) na mezinárodním poli jako takového.

2.1. Mezinárodní právo životního prostředí a vybrané mezinárodní úmluvy

Mezinárodní právo životního prostředí jakožto součást mezinárodního práva veřejného, ač je ve své podstatě jeho oddělenou částí, se výrazněji vyvíjí teprve posledních zhruba 50 let, neboť i když se mezinárodní normy upravující tuto oblast objevovaly již dříve, byly spíše ojedinělé a nebyly příliš komplexní. Rozvoj a zejména důležitost mezinárodní ochrany životního prostředí má spojitost s problémy nejen regionálního, ale i globálního charakteru. Je tak evidentní, že mnohé z nich není možné řešit pouze odděleně na vnitrostátní úrovni, a proto na významu nabývá přeshraniční a mezinárodní spolupráce v adresování jednotlivých hrozeb, které se s životním prostředím pojí, a snahou je řešit. Vzhledem k migraci a přeshraničním přesunům jednotlivých druhů, není pochyb o tom, že mezinárodní úprava je často potřebná, neboť nelze spoléhat pouze na vnitrostátní úpravu jednotlivých zemí nebo na efektivitu snahy jednoho státu, která bude mnohdy již ze své podstaty nedostačující. Stanovení určitých minimálních právních rámců či standardů ochrany jednotlivých složek ochrany přírody je tak záslužnou činností. Nesmírně důležité je, aby spolu státy v oblasti ochrany přírody a ŽP kooperovaly. Ať už jde například o řešení celosvětových hrozeb jako je globální oteplování, zvyšování hladiny moří a znečišťování oceánů či problémy regionální jako jsou deforestace či desertifikace, ale bohužel i mnohé další. Jedním z nejvýznamnějších nástrojů, které k tomu slouží je zejména právo a tvorba jednotlivých právních rámců. Mezinárodní právo životního prostředí pokrývá jednotlivé vybrané oblasti (např. ochranu ovzduší), tedy nikoliv všechny oblasti s životním prostředím související, neboť to by bylo velmi náročné a zdlouhavé,

neefektivní a reálně až možná i neproveditelné.³⁴ Cílem mezinárodního práva souvisejícím s ochranou přírody je především podpora spolupráce v ochraně biodiverzity na mezinárodní úrovni. Tím tak lze dopomoci k záchraně mnohých ohrožených druhů, ať už živočichů či rostlin, zároveň ale napomáhá i ochraně přírodních stanovišť, ekosystémů a udržitelnému využívání přírodních zdrojů.³⁵ Mezinárodní právo životního prostředí může mít různé formy – jedná se o podobu mezinárodní úmluvy, mezinárodního obyčeje, obecných právních zásad, soudního rozhodnutí či právních názorů znalců. K regulaci jednotlivých oblastí užívá mezinárodní právo dvě formy. Jde o tzv. *hard law*, které má závaznou povahu nebo tzv. *soft law*, jež má povahu doporučující. Nezřídka se též stává, že části *soft law* mohou nabýt podoby mezinárodní smlouvy či postupem času přerůst v mezinárodněprávní obyčej, což znamená, že *soft law* povaha jednotlivých opatření nemusí být trvalá a může se proměnit právě v pramen *hard law*.³⁶

V rámci *hard law* patří k nejdůležitějším nástrojům a pramenům práva mezinárodní úmluvy. Nicméně ani ty nejsou dokonalým nástrojem. Často může být komplikací to, že nejsou dostatečně konkrétní a nedotýkají se problému detailně. Již z důvodu jejich mezinárodní působnosti je však velmi obtížné, aby jejich obsah nebyl mnohdy až příliš všeobecný a neurčitý, což pak v konečném důsledku může snižovat jejich efektivitu. Negativně lze v tomto případě také vnímat již tradičně špatnou vymahatelnost plnění smluvních závazků, která se ale s mezinárodním právem pojí obecně. Česká republika je smluvní stranou mnoha z nich a velmi aktivně se podílí na mezinárodní spolupráci s dalšími státy či organizacemi. Závazky ze smluv, kterých se ČR účastní, plní pomocí vnitrostátních předpisů.³⁷ Vzhledem k tomu, že mezinárodní úmluvy, které by se vyloženě zabývaly ochranou národních parků, v podstatě nenajdeme, zaměříme se v této práci na takové mezinárodní úmluvy, které obsahují závazky, jež se do ochrany národních parků promítají nebo se nějakým jiným způsobem národních parků dotýkají, či jsou díky plnění smluvních závazků z nich na území národních parků uskutečňována určitá opatření. K nejvýznamnějším mezinárodním úmlouvám, kterých se jako Česká republika účastníme, a které se k ochraně NP vztahují, patří zejména dále uvedené.

---

³⁴ DAMOHORSKÝ, Milan a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 678 s. ISBN 978-80-7400-338-7. s. 98-99.

³⁵ DAMOHORSKÝ, Milan, Pavel ŠTURMA, Jan ONDŘEJ, Jana ZÁSTĚROVÁ, Martin SMOLEK, Michal SOBOTKA, Vojtěch STEJSKAL a Karolina ŽÁKOVSKÁ. *Mezinárodní právo životního prostředí*. 2. část, (zvláštní). Beroun: Eva Rozkotová - IFEC, 2008, 318 s. ISBN 978-80-903409-8-9. s. 123.

³⁶ DAMOHORSKÝ, Milan a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 678 s. ISBN 978-80-7400-338-7. s. 113-115.

³⁷ STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2012, 301 s. ISBN 978-80-87146-65-1. s. 102-104.

2.1.1. Ramsarská úmluva

Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam zvláště jako biotopy vodního ptactva byla podepsána v íránském Ramsaru (odtud tzv. Ramsarská úmluva) v roce 1971 a v platnost vstoupila v roce 1975. Hlavním cílem této úmluvy, jak již z jejího názvu vyplývá, je mezinárodní ochrana mokřadů a vodního ptactva, a to především v reakci na ničení a velký úbytek mokřadů ve světě i přes jejich obrovskou důležitost a význam, který mají zejména jako stanoviště pro různé druhy zvířat či rostlin. Mokřady jsou v úmluvě v čl. 1. odst. 1 definovány jako „*území s močály, slatinami, rašeliništi nebo vodami přirozenými nebo umělými, trvalými nebo dočasnými, stojatými nebo tekoucími, sladkými, brakickými nebo slanými, včetně území s mořskou vodou, jejíž hloubka při odlivu nepřesahuje šest metrů.*“ Smluvními stranami této úmluvy je na 170 zemí, a to včetně České republiky (od roku 1990, Sdělením MZV č. 396/1990 Sb.) i Slovenska, k jejímž povinnostem patří především zařazení minimálně jednoho mokřadu do Seznamu mokřadů mezinárodního významu (čl. 2 odst. 1 Úmluvy), a to na základě jeho mezinárodní důležitosti (ať už z hlediska ekologie, zoologie, botaniky, limnologie či hydrologie). K dalším povinnostem pak řadíme zachování a zvýšenou ochranu mokřadů, podporu výzkumu nebo vzájemné kooperace a komunikaci smluvních stran a další.³⁸ Od roku 1990 (prakticky pak od roku 1996) funguje i Seznam ohrožených mokřadů (*Montreux Records*), kam se nahlašují mezinárodně významné mokřady, u nichž došlo nebo dochází k ohrožení, poškození, zničení.³⁹ Dále také existuje Seznam přeshraničních ramsarských stanovišť (*Transboundary Ramsar Sites*), kam z oblastí českých NP spadají Krkonošská rašeliniště, což odráží spolupráci České republiky a Polska. Česká republika má aktuálně zapsáno na Seznamu mokřadů mezinárodního významu 14 lokalit o celkové rozloze 60 000 hektarů a Slovensko také 14 lokalit o celkové rozloze 40 000 hektarů. Z těchto 14 lokalit se u nás v národních parcích nacházejí dvě lokality, a to Krkonošská rašeliniště (zapsána na seznam v roce 1993) a Šumavská rašeliniště (zapsána na seznam v roce 1990).⁴⁰

---

³⁸ Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat [online]. 1971 [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <https://www.ramsar.org/search?f%5B0%5D=type%3Adocument&f%5B1%5D=field_document_type%3A554&sort=field_sort_date&order=desc&search_api_views_fulltext=>>.

³⁹ DAMOHORSKÝ, Milan, Pavel ŠTURMA, Jan ONDŘEJ, Jana ZÁSTĚROVÁ, Martin SMOLEK, Michal SOBOTKA, Vojtěch STEJSKAL a Karolína ŽÁKOVSKÁ. *Mezinárodní právo životního prostředí*. 2. část, (zvláštní). Beroun: Eva Rozkotová - IFEC, 2008, 318 s. ISBN 978-80-903409-8-9. s. 129.

⁴⁰ Czech Republic Wetlands. In: *Ramsar* [online]. 2018. [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <<https://www.ramsar.org/wetland/czech-republic>>.

Odpovědné za naplňování závazků Úmluvy je u nás MŽP, ustaven byl také Český ramsarský výbor, který plní funkci poradního a koordinačního orgánu.⁴¹

2.1.2. Úmluva o biologické rozmanitosti

Tato úmluva z roku 1992 byla podepsána na Konferenci OSN v Riu de Janeiru a v platnost vstoupila o rok později. Aktuálně je smluvními stranami na 196 států, mezi nimiž je i Česká republika, která se stala smluvní stranou v roce 1993 (Sdělením MZV č. 134/1999 Sb.). Na starosti má u nás závazky z úmluvy Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství.⁴² K hlavním cílům jedné z nejvýznamnějších úmluv na poli životního prostředí vůbec patří dle čl. 1 zejména ochrana biodiverzity a využívání jejích složek trvale udržitelným způsobem a v neposlední řadě pak též spravedlivé a rovnocenné rozdělení přínosů, jež plynou z využívání genetických zdrojů. Co se týče pojmu *biodiverzita*, čl. 2 Úmluvy ji definuje jako „*variabilitu všech žijících organismů včetně, mezi jiným, suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí; zahrnuje různorodost v rámci druhů, mezi druhy i mezi ekosystémy.*“ K dosažení stanovených cílů pak Úmluva určuje několik druhů opatření, která mají smluvní státy na starosti, aby byly výše zmíněné cíle v co největší možné míře naplněny. K těm patří dle čl. 6 Úmluvy národní strategie, plány a programy, dále jsou v Úmluvě zmíněny opatření v podobě programů pro vědecké a technické vzdělávání a výchovu, monitorování atd. V rámci návaznosti na tematiku právní úpravy NP je pro nás nejdůležitější především úprava ochrany *in situ* v čl. 8, a to zejména písm. a) a písm. d) Úmluvy. Ty stanovují, že každý smluvní stát, pokud to bude vhodné a možné, by měl, mimo jiné, vytvořit systém chráněných území, popřípadě území, kde je třeba přijmout zvláštní opatření k ochraně biologické rozmanitosti a pak také by se měly smluvní strany zaměřit na podporu ochrany ekosystémů a přírodních stanovišť.⁴³ Problematickou částí úmluvy však mohou být užité nepřiliš konkrétní výrazy jako „*vhodné a možné*“, jež se prolínají textem úmluvy a pojí se právě i se čl. 8, čímž tak mohou poskytovat smluvním státům větší prostor pro nečinnost. Rovněž tak celková přílišná obecnost úmluvy může být svým způsobem ne zcela efektivní, nicméně nelze upřít, že tento fakt naopak i umožňuje smluvním stranám

---

⁴¹ Ramsarská úmluva. In: *Agentura ochrany přírody a krajiny Česká republika* [online]. 2019. [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <<http://www.ochranaprirody.cz/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-umluvny/ramsarska-umluva/>>.

⁴² Úmluva o biologické rozmanitosti. In: *Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti* [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/>>.

⁴³ Text úmluvy - Úmluva o biologické rozmanitosti. In: *Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti* [online]. 2019 [cit. 2019-08-17]. Dostupné z: <<http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/o-umluve-cbd/#Content-bal-title>>.

komplexněji pokrýt širší pole aspektů a řešit více oblastí, jež jsou k plnění požadovaných cílů potřebné.

2.1.3. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví

Jedním z nejvýznamnějších mezinárodně právně závazných dokumentů v oblasti ochrany jak složek kulturních, tak i přírodních, je tato úmluva z roku 1972, která byla podepsána na 17. zasedání Generální konference UNESCO v Paříži. Hlavním cílem smlouvy je ochrana před zničením či poškozením kulturního či přírodního dědictví. Dle čl. 1 Úmluvy se za kulturní dědictví považují památníky, skupiny budov či lokality a za přírodní dědictví jsou dle čl. 2 považovány přírodní jevy, geologické a fyziografické útvary a přírodní lokality. Smluvní státy se pak dle čl. 4 v této úmluvě zavazují k ochraně, zachování, předávání a obnově těchto dědictví i dalším generacím, a to při využívání jak vlastních zdrojů v maximální možné míře, tak i mezinárodní pomoci a spolupráci, která má nejen podobu finanční, ale i uměleckou, vědeckou a technickou.⁴⁴ Jednotlivé oblasti si nominují samy smluvní státy, o jejichž zařazení do Seznamu světového dědictví pak rozhoduje Výbor pro světové dědictví. Zařazení do Seznamu je pro jednotlivé státy zejména otázkou prestiže a uznání a také jim toto zařazení samozřejmě poskytuje lepší možnosti čerpání z Fondu světového dědictví. Naplňování závazků úmluvy má u nás na starosti Ministerstvo kultury a o jednotlivé památky pečuje Národní památkový ústav.⁴⁵ Aktuálně (v roce 2019) se na Seznamu nachází 1121 míst, z čehož je 869 kulturní povahy, 213 přírodní a 39 smíšené povahy. Jde konkrétně o 167 smluvních států. Česká republika přistoupila v roce 1990 (Sdělením MZV č. 159/1991 Sb.) a na Seznamu se z ČR momentálně nachází 14 položek, které jsou ale všechny kulturního dědictví (např. historické centrum Prahy, Telče nebo zámek Litomyšl). Co se týče přírodního dědictví, tak v Seznamu není zapsána bohužel žádná položka nacházející se na území ČR. Naopak Slovensko má na Seznamu zapsáno 5 položek kulturního dědictví a 2 položky přírodního dědictví, a to konkrétně jeskyně a propasti Slovenského krasu a Bukové pralesy Karpat v NP Poloniny a CHKO Vihorlat (od roku 2007). Obecně se na

---

⁴⁴ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. In: *Národní památkový ústav* [online]. 2015 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<http://previous.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/#textumluvy>>.

⁴⁵ Mezinárodní dokumenty – Úmluva UNESCO. In: *Národní památkový ústav* [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty>> .

Seznamu UNESCO nachází také spousta dalších národních parků z celého světa, např. NP Serengeti v Tanzánii nebo NP Yellowstone v USA.⁴⁶

2.1.4. Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť

Tato Úmluva byla přijata v rámci Rady Evropy roku 1979 v Bernu (v platnost vstoupila v roce 1982), odtud tedy tzv. Bernská úmluva. Česká republika se stala smluvní stranou v roce 1998 (Sdělením MZV č. 107/2001 Sb.m.s.), avšak s některými výhradami proti zařazení některých druhů mezi přísně chráněné živočichy Přílohy II. (např. medvěd hnědý, výr velký) a též pak s některými výhradami k seznamu zakázaných způsobů lovu dle Přílohy IV. Jde o úmluvu, jejímž cílem je spíše obecné a komplexnější zaměření na ochranu přírody, sledující hlavně ochranu rostlin, živočichů a jejich stanovišť, která jsou stanovena v jednotlivých přílohách, spolupráci smluvních států při jejich ochraně a zohledňování ochranných opatření (jak právních, tak správních) při plánování ekonomického rozvoje, ale i další činnosti.⁴⁷ Bernská úmluva je v podstatě reflektována v soustavě chráněných území NATURA 2000, ke které se pojí dvě stěžejní směrnice, a to směrnice 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků (dále jen „směrnice o ptácích“) a směrnice 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen „směrnice o stanovištích“).

2.1.5. Evropská úmluva o krajině

Evropská úmluva o krajině z roku 2000 byla podepsána ve Florencii na základě iniciativy orgánů Rady Evropy a v platnost vstoupila roku 2004. Jde tedy spíše o smlouvu regionální povahy, nikoliv s celosvětovým dosahem. K hlavním cílům úmluvy patří dle článku 3 zachování a ochrana evropské krajiny, jejich správa a plánování společně s organizací evropské spolupráce mezi smluvními státy. Znamená to tedy, že nejde pouze o zachování stávající krajiny v jejím aktuálním stavu, ale směřuje i do budoucna v rámci ochrany krajiny při územním plánování či jiných politik. Jak vyplývá z článku 2, nejde jen o ochranu krajiny pozoruhodné, ale i o ochranu krajiny běžné či narušené, což znamená, že předmětem ochrany je velmi široké spektrum oblastí, neboť se úmluva nezaměřuje pouze na ochranu specifického typu krajiny. Dle čl. 15 si smluvní státy samy určují jedno či více území, na které se bude úmluva vztahovat s tím, že mohou kdykoli toto území rozšířit nebo

---

⁴⁶World Heritage List. In: *UNESCO* [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<http://whc.unesco.org/en/list/>>.

⁴⁷Bernská úmluva. In: *Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti* [online]. 2019 [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <<http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bernska-umluva/>>.

zkonkretizovat.⁴⁸ Aktuálně (2019) ji ratifikovalo 39 smluvních států, včetně České republiky, která je smluvní stranou od roku 2002 (Sdělením MZV č. 13/2005 Sb.m.s.) i Slovenska, které je smluvní stranou od roku 2005.⁴⁹

2.2. Program Člověk a biosféra

V tomto případě se nejedná o mezinárodní smlouvu, ale o mezivládní program organizace UNESCO, což znamená, že jde o pramen povahy *soft law*. Tento program *Man and the Biosphere* (zkráceně tzv. MaB) byl spuštěn roku 1971 a jeho hlavním cílem je podpora trvalé udržitelnosti, ochrana životního prostředí a zachování biodiverzity. K plnění těchto cílů jsou díky programu vyhlášovány tzv. biosférické rezervace, nejde však o další kategorii ZCHÚ jak by se mohlo mylně zdát. Jejich stěžejními úkoly jsou ochrana biologické a kulturní rozmanitosti na daném území, trvale udržitelné hospodaření, monitorování, ekologický výzkum území a v neposlední řadě též podpora vědy a vzdělávání.⁵⁰ V současnosti je vyhlášeno 701 biosférických rezervací ve 124 zemích a Česká republika i Slovensko má několik těchto rezervací vyhlášeno také. Slovensko má čtyři biosférické rezervace, z toho tři se částečně překrývají se slovenskými národními parky. Konkrétně se jedná o biosférickou rezervaci Tatra (Tatranský NP), biosférickou rezervaci Slovenský Kras (NP Slovenský Kras) a biosférickou rezervaci Východní Karpaty (NP Poloniny). Česká republika má vyhlášených šest biosférických rezervací, z toho se v národních parcích nacházejí dvě. Jde o biosférickou rezervaci Šumava (NP Šumava) a Krkonoše (KRNAP).⁵¹

2.3. Evropský diplom pro chráněné území

Evropský diplom je oceněním pro významná chráněná území, která uděluje Rada Evropy od roku 1965. Kritéria pro hodnocení jsou přísná, jelikož se hodnotí nejen přírodní hodnota konkrétního území, ale také její zabezpečení a správa. Důležité místo zaujímá v procesu hodnocení expertní posudek, který zkoumá mnoho faktorů, např. přírodní kvality území či úpravu právního zajištění ochrany území. Zajímavé je, že diplom je udělován na dobu 5 let, poté je opět přezkoumáváno, zda je jeho držení oprávněné. Rovněž je nutná

---

⁴⁸ Evropská úmluva o krajíně. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva>.

⁴⁹ Chart of signatures and ratifications of Treaty 176. In: *Council of Europe* [online]. 2019 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176/signatures>>.

⁵⁰ Program UNESCO Člověk a biosféra a biosférická rezervace. In: *Akademický bulletin* [online]. 2008 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <<http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/7/obsah/program-unesco-clovek-a-biosfera-a-biosfericke-rezervace.html>>.

⁵¹ Europe and North America: 302 biosphere reserves in 38 countries. In: *UNESCO* [online]. 2018 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/>>.

přiběžná kontrola daného území a každý rok je zde povinnost zasílat zprávu Radě Evropy o aktuálním stavu území. V ČR jsou držiteli tohoto diplomu pouze 3 oblasti, kdy jednou z nich je NP Podyjí.⁵²

2.4. EUROPARC

Evropská federace přírodních a národních parků (dále „EUROPARC“) je regionální nevládní neziskovou organizací, která vznikla roku 1973 v Basileji, nicméně sídlí v Německu. Sdružují se v ní CHKO, NP, PP, biosférické rezervace a většina lokalit soustavy NATURA 2000, které si organizace klade za cíl v rámci Evropy chránit. Zaměřuje se na územní ochranu, a to zejména její biologickou rozmanitost, ale též ochranu stanovišť a krajiny. Jednou z jejích činností je snaha působit na jednotlivé rozhodovací procesy (především v rámci EU), ale i pořádání vzdělávacích událostí a akcí, poskytovat odbornou pomoc státům a správám, dále pak i organizování a zlepšování spolupráce mezi jednotlivými přeshraničními chráněnými územími.⁵³ Aktuálně má EUROPARC 40 evropských členů, mezi něž se řadí i Česká republika se všemi svými čtyřmi NP, aktivní je v této organizaci i AOPK ČR a MŽP.⁵⁴ Tato organizace také iniciovala zavedení Evropského dne parků, který připadá na 24. květen, kdy v roce 1909 byly ve Švédsku zřízeny první národní parky v Evropě vůbec. Na počest této události se tak po celé Evropě připomínají národní parky a cílem je zejména v tento den podpořit ochranu chráněných území v Evropě a zároveň zdůraznit jejich důležitost. České NP si tak v tyto dny připravují pro návštěvníky různé vzdělávací a výchovné programy.⁵⁵

2.5. Světový svaz ochrany přírody

Světový svaz ochrany přírody je mezinárodní nevládní organizací, která vznikla roku 1948 ve Francii. Jedná se tak o nejstarší, největší a nejvýznamnější organizaci, která se zabývá environmentální problematikou a ochranou přírody na mezinárodní úrovni. Má více než 1300 členů ze 170 zemí, a to až už z řad států, vládních institucí či nevládních organizací. K IUCN se řadí také více než 10 tisíc mezinárodních expertů.⁵⁶ Co se týče České republiky, tak členy IUCN je MŽP, Český svaz ochránců přírody, AOPK ČR a Unie českých a

⁵² DAMOHORSKÝ, Milan a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 678 s. ISBN 978-80-7400-338-7. s 147.

⁵³ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1. s. 93-94.

⁵⁴ Members. In: *EUROPARC Federation* [online]. 2019 [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: <<https://www.europarc.org/about-us/network/members/>>.

⁵⁵ Evropský den parků v Podyjí. In: *Národní park Podyjí* [online]. 2009 [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: <<https://www.nppodyji.cz/evropsky-den-parku-v-podyji>>.

⁵⁶ IUCN – A Brief History. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/about/iucn-a-brief-history>>.

slovenských zoologických zahrad. Ze Slovenska je pak členem Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky.⁵⁷ K hlavním činnostem IUCN, ve kterých je organizace nejvíce aktivní, patří zejména podpora států v jejich snaze o ochranu přírody nebo vědecká a výzkumná činnost. Dále stojí za návrhy některých mezinárodních úmluv (např. Ramsarská úmluva) či vydávání směrnic, doporučení a návodů majících povahu *soft law*, jež souvisejí s péčí o ochranu přírody. V souvislosti s národními parky pak IUCN pomáhá jednotlivým státům při vyhlášení přeshraničních NP nebo aktivně napomáhá řešit problémy ve stávajících NP.⁵⁸

K těmto svým činnostem a aktivitám využívá IUCN též odborných komisí, kterých má šest. V těch se dobrovolně shromažďuje více než 10 tisíc expertů z různých oborů. Těmito komisemi jsou:⁵⁹

- Komise pro vzdělávání a komunikaci
- Komise pro environmentální, ekonomickou a sociální politiku
- Komise pro environmentální právo
- Komise pro péči o ekosystémy
- Komise pro záchranu druhů (ta vydává tzv. Červené seznamy IUCN, které obsahují ohrožené druhy zvířat a rostlin, jež jsou zařazeny do devíti kategorií a dále pak jednotlivých podkategorií. Jde o mezinárodně uznávaný a významný prostředek k lepší informovanosti stavu a cílené záchraně a ochraně jednotlivých druhů. V rámci informací týkajících se stavu ohrožení jednotlivých druhů jde o nejkompaktnější zdroj údajů vůbec.⁶⁰)
- Světová komise pro chráněná území

Již od roku 1962 probíhají díky IUCN přibližně každých deset let světové kongresy zabývající se územní ochranou a národními parky. Do dnešního dne proběhlo takových kongresů šest, další je naplánovaný na rok 2020 ve Francii.⁶¹ Co se týče územní ochrany, zavedlo IUCN taktéž několik kategorií, které rozčleňují krajinu podle mezinárodních kritérií,

⁵⁷ IUCN Members. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/about/members/iucn-members>>.

⁵⁸ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1. s. 86-88.

⁵⁹ Commissions. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/about/union/commissions>>.

⁶⁰ Význam červených seznamů IUCN. In: *Ochrana přírody* [online]. 2007 [cit. 2019-09-09]. Dostupné z: <<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiQtOKh08PkAhWVnVwKHbwVDdkQFjAAegQIBRAC&url=http%3A%2F%2Fwww.casopis.ochranaprirody.cz%2Fres%2Farchi ve%2F003%2F000498.pdf%3Fseek%3D1234980437&usg=AOvVaw3CZZNE7TN8A6EvUStClgKc>>. Str. 34-35.

⁶¹ What is the IUCN World Parks Congress? In: *IUCN World Parks Congress* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.worldparkscongress.org/wpc/about/history>>.

jež právě IUCN sjednotilo. Právě Světová komise pro chráněná území má na starosti agendu, která se územní ochranou zabývá. Je to primárně z toho důvodu, že jednotlivé kategorizace a členění chráněného území je v každé zemi různé a neodpovídá stejným kritériím. Národní parky proto v různých zemích mnohdy nemohou být svou povahou vůbec srovnatelné, neboť v podstatě představují jinou úroveň ochrany i rozdílný režim chráněného území (např. rozdílné pojetí NP v Anglii, USA nebo Izraeli). Z tohoto důvodu tak státy mohou na bázi dobrovolnosti přijmout právě standardizaci dle IUCN. Snahy o takové sjednocení přístupů v kategorizaci probíhaly dokonce už od 30. let 20. století, kdy na Mezinárodní konferenci o ochraně fauny a flóry byly vytvořeny čtyři kategorie chráněných území. Nicméně zásady kategorizace jednotlivých území byly přijaty Světovou komisí pro chráněná území po mnohaletých diskusích až v roce 1994. Šlo tak o jediné mezinárodní standardy, jež jednotlivým zemím umožňovaly orientaci v rámci chráněných území po celém světě.⁶²

Na druhou stranu, dané standardy postupně odkrývaly také svou problematickou stránku a jejich kritika začala postupně sílit, neboť v praxi nebyly příliš efektivní. Jednalo se totiž spíše o formální standardizaci ne zcela odpovídající realitě a primárním kritériem členění byl spíše způsob jejich ochrany než to, co bylo předmětem ochrany. Až v roce 2008 na IV. Světovém kongresu ochrany přírody ve Španělsku přibyla nová definice chráněného území, což umožňovalo poměrně dost zefektivnit vyčlenění oblastí, které vůbec za chráněné území mají být považovány. Dle standardů IUCN jde tedy o „*jasně vymezený geografický prostor, právními a jinými účinnými prostředky uznávaný, určený a spravovaný tak, aby se v něm dosáhlo dlouhodobé ochrany přírody a s ní souvisejících ekosystémových služeb a kulturních hodnot.*“⁶³ Dle této definice je tak primárním cílem chráněného území ochrana přírody, která je tady tou stěžejní a prioritní, nikoliv tak třeba ochrana kulturního dědictví, jež vyplývala ze starší definice z roku 1994. Šest kategorií tak z roku 1994 zůstalo, nicméně obsahově prošly jednotlivé kategorie proměnou, neboť jsou přesnější a vůči sobě vymezenější.⁶⁴

Momentálně IUCN na dobrovolné bázi rozlišuje šest kategorií chráněného území, které ovšem nejsou nijak hierarchizovány, na což je velmi důležité upozornit, protože se státy bohužel často mylně snaží zařadit svá území do kategorií s nižší číslicí, neboť jsou v mylném domnění, že v tom případě jde o jejich jakési „lepší umístění“. Tento přístup ale v konečném

---

⁶² Kategorie Mezinárodní unie na ochranu přírody pro chráněná území. In: *Ochrana přírody* [online]. 2010 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvladni-cislo/kategorie-mezinarodni-unie-na-ochranu-prirody-pro-chranena-uzemi/>>.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

důsledku pak trochu popírá celý smysl takovéto mezinárodní kategorizace. Je tak nutné mít na paměti, že všechny kategorie jsou důležité a v žádném případě to neznamená, že například kategorie V je méně hodnotná než kategorie III. Rozdíl tkví zejména v rozmanitosti území, které do jednotlivých kategorií spadají. Těmito kategorie jsou:⁶⁵

- **Ia: Přísná přírodní rezervace** - Jedná se přísně chráněná území, jejichž účelem je ochrana biodiverzity či geologických/geomorfologických vlastností. Vstup do této oblasti a lidské aktivity zde jsou striktně kontrolovány a limitovány. Tyto oblasti mohou sloužit vědeckým účelům a monitorování.
- **Ib: Oblast divočiny** - Většinou jde o velká nepozměněná území nebo málo pozměněná území, která si zachovala svůj přírodní charakter a jsou bez vlivu stálého nebo významné osídlení lidmi. Cílem zde je ochránit svůj přírodní charakter.
- **II: Národní park** - Jde o velké přírodní nebo přírodě blízké území, které je ponecháno ochraně velkoplošných ekologických procesů, jednotlivých druhů a danému území specifických ekosystémů. Jde o oblast, jež umožňuje environmentálně a kulturně kompatibilní příležitosti v oblasti duchovna, vědy, vzdělávání, rekreace.
- **III: Přírodní památka nebo charakteristický rys** - Jde často o malá území s vysokou návštěvnickou hodnotou. Jejich účelem ochrany jsou specifické přírodní památky, jako například tvar zemského povrchu, podmořská hora, podmořské jeskyně, různé geologické útvary nebo živé útvary.
- **IV: Území péče o biotopy nebo druhy** - Oblast, která je chráněná za účelem ochrany určitých druhů nebo biotopů. Typická je tato oblast zejména aktivními zásahy za účelem jejich zachování, není to ale podmínkou pro zařazení do této kategorie.
- **V: Chráněná krajina nebo část moře** - Území typické vzájemným působením člověka a přírody, které vytvořilo oblast výjimečného charakteru mající významné ekologické, biologické, kulturní hodnoty. Udržení vzájemného působení člověka a přírody je zde stěžejní.
- **VI: Chráněné území s udržitelným využíváním přírodních zdrojů** - Jde často o velká území se zachovaným přírodním charakterem, kdy na určité části probíhá udržitelná péče o přírodní zdroje. Jde zde o ochranu ekosystémů a biotopů spolu

---

⁶⁵ Protected Area Categories. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-area-categories>>.

s kulturními hodnotami a péčí o přírodní zdroje. Cílem na tomto území je neprůmyslové využívání přírodních zdrojů v menší míře, tak aby bylo kompatibilní s ochranou přírody.

Je nutné na tomto místě též zdůraznit, že jde o kategorizaci doporučenou, nikoliv závaznou a tím tedy působí pro jednotlivé státy spíše jako určité odborné vodítko. V ČR jsou vnímány tyto kategorie jako určité návody, jejichž účelem je plánování managementu a regulací činností v ZCHÚ. To je také důvodem, proč v příloze č. 1 vyhlášky MŽP č. 45/2018 Sb., je nutné, aby v plánech péče ZCHÚ byly v základních údajích o nich stanoveny kategorie podle Zásad pro kategorizaci chráněných území na základě managementu.⁶⁶

Co se blíže týče právě kategorizace národního parku dle IUCN, jde na tomto území zejména o ochranu biodiverzity, ekologických struktur a environmentálních procesů, spolu s podporou vzdělání a rekreačních aktivit. Nejde tak jen o zachování druhů a biodiverzity jako takových, ale také o podporu vzdělávání, kulturní a rekreační účely návštěvníků. To vše ale samozřejmě v míře, která by nepoškodila ekosystémy a biologické procesy na daném území. Jedním z vedlejších cílů je v tomto případě také díky turismu přispět místním ekonomikám, což IUCN ve svých kritériích zohledňuje, jakožto jeden z vedlejších záměrů národních parků. Co se týče odlišení této kategorie od ostatních, je nutné především uvést fakt, že národní parky mohou navštěvovat turisté a příroda zde není tak dobře zachována jako v kategorii I. Nicméně NP jsou často rozděleny do několika zón, kdy ty nejpřísněji regulované zóny NP mohou kategorii I připomínat. Oproti kategorii III se NP naopak odlišují tím, že v nich jde o ochranu celých ekosystémů, nikoliv jen jednotlivých či specifických prvků na daném území. Kategorie IV se pak nejčastěji odlišují svou rozlohou. NP jsou velká území, zatímco kategorie IV je většinou typická menším územím a zaměřuje se na ochranu určitých biotopů či specifických druhů. Kategorie V je oproti kategorii II kulturní krajinou a důležitý je zde prvek člověka, a to právě na rozdíl od NP, které jsou krajinou přírodní. A konečně odlišení od kategorie VI tkví v tom, že obecně v jiných kategoriích NP není povoleno využívání přírodních zdrojů, přičemž ale i v nich samozřejmě existují výjimky.⁶⁷

Jednotlivá území, která jsou vyhlášována v různých státech za národní parky, přesto do kategorie II podle kritérií IUCN vždy spadat nemusí. Je to dáno zejména specifickými

---

⁶⁶ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 151.

⁶⁷Category II: National Park. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-ii-national-park>>.

podmínkami v Evropě, kde je relativně obtížné, aby území spadala zejména do kategorie I, ale i do kategorie II. K faktorům, které toto ovlivňují, patří poměrně vysoká hustota osídlení kontinentu a díky bohaté historii i intenzivní zasahování člověka do krajiny a tím její přeměna. Může se tak stát, že NP vyhlášené některými státy nespĺňují vůbec žádná kritéria a nemohou tak být dle uvedené metodiky zařazena. Organizace IUCN i EUROPARC jsou však připraveny, aby státům pomohly zlepšit kvalitu managementu do té míry, aby daná území mohla kritéria splnit a tím se pak i zařadit do kategorie II.⁶⁸ Co se týče České republiky, ani ta není výjimkou, neboť všechny české NP nespĺňají do kategorie II podle IUCN, jak by se mohlo na první pohled zdát. V kategorii II jsou zařazeny tři NP, a to Podyjí, České Švýcarsko a Šumava, nikoliv však KRNAP. Ten je zařazen do kategorie V, a to zejména díky zásahům člověka a jím pozmeněným ekosystémům, které jsou pro zařazení do kategorie II stěžejní, jak bylo zmíněno výše.⁶⁹

Důležitou činností IUCN jsou také její doporučení, které jsou velmi odborné a zároveň i nezávislé a apolitické, což přispívá ke zvýšení efektivity jejich uplatňování. Například v roce 2012 poslalo IUCN tehdejšímu českému premiérovi Nečasovi a ministru životního prostředí Chalupovi dopis, ve kterém v souvislosti s připravovaným návrhem zákona o NP Šumava kritizovalo probíhající velkoplošné kácení smrkových stromů, které byly napadeny kůrovcem, neboť Šumava patří k nejlépe zachovaným a nejvýznamnějším oblastem ve střední Evropě. Tímto dopisem tak IUCN varovalo, že znovu by NP Šumava už nemusela být zařazena do kategorie II.⁷⁰ Je ovšem palčivou otázkou, zda ponechání zařazení Šumavy jakožto NP bylo správnou volbou, neboť s ohledem na stále aktuálnější problém kůrovce, který decimuje šumavské smrky, jde o poměrně kritickou situaci. Vzhledem k tomu, že jde o území NP, jsou možnosti boje s kůrovcem relativně limitované, neboť tato oblast spadá z důvodu své povahy pod nejpřísněji chráněné oblasti a činnosti člověka jsou zde tak omezené. Kdyby ovšem Šumava nebyla vyhlášena jako NP, mohlo by se vůči kůrovci otevřít širší pole možností. Na tomto místě se tak prolínají rozličné názory nejen odborníků, jaké řešení by mělo být to nejoptimálnější.⁷¹ Problematika kůrovce však bude ještě blíže rozebrána dále v práci. Nicméně je ale evidentní, že zákonodárce ponechal Šumavu národním parkem a nelze mezi

---

⁶⁸ IUCN/EUROPARC: Zásady pro kategorizaci chráněných území na základě managementu. *Planeta* 9 (5). 2001, 20 s. ISSN: 1213-3396. s. 13.

⁶⁹ Protected Areas. In: *Protected planet* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.protectedplanet.net/search?country=Czech+Republic&designation=National+Park&main=country>>.

⁷⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 154.

⁷¹ Tamtéž.

odborníky a veřejností více než spekulovat, zda by nebylo jedním z řešení pro určitý časový úsek zrušení národního parku Šumava. V tomto případném mezidobí by se šumavské ekosystémy mohly účinněji ochránit a tím i zlepšit celkový stav tamější přírody, ač se taková možnost samozřejmě může zdát jako razantní řešení, do kterého by se zajisté opět promítly i silné politické boje a lobbying různých skupin, jak už to u Šumavy tradičně bývá. Na druhou stranu nelze opomíjet ani fakt, že hospodářské lesy, které mají mnohem více možností jak s kůrovcem bojovat, na tom nejsou o moc lépe. Takovéto řešení by tak mohlo pro NP Šumava v konečném důsledku i neefektivní a pro ochranu přírody možná v jistém smyslu i fatální.

I přes to, že jde v případě kategorizace o členění území na dobrovolném principu, vlády jednotlivých států je často inkorporují do svých legislativ. Úskalím tohoto členění nicméně zůstává subjektivita, neboť rozčlenění do jednotlivých kategorií nepodléhá žádným kvantitativním kritériím a přísně daným specifikům, nýbrž subjektivnímu hodnocení. Nejvíce území v Evropě je zařazeno do kategorií V a VI. Naopak nejméně územních ploch spadá do kategorií Ia a Ib, neboť jsou nejpřísněji hodnocená, a to vzhledem k tomu, že se v těchto oblastech nepočítá s žádným turistickým či rekreačním účelem a zásahy člověka jsou zde oproti ostatním kategoriím ve zcela v minimální míře.⁷² Jednotlivé kategorie se také mohou postupem času a vývojem, lidskými aktivitami a zásahy či dalšími procesy, měnit. Území, které tak dnes spadá například do kategorie II, se může časem přeměnit a spadat do kategorie V. Nejde tedy o neměnnou a trvalou kategorizaci území.

---

⁷² Kategorie Mezinárodní unie na ochranu přírody pro chráněná území. In: *Ochrana přírody* [online]. 2010 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/kategorie-mezinarodni-unie-na-ochranu-prirody-pro-chronena-uzemi/>>.

3. Unijní právní úprava národních parků

Třetí kapitola této práce se blíže zaměřuje na evropskou právní úpravu související s tématem této diplomové práce. Ačkoliv unijní právo výslovně neupravuje problematiku národních parků jako takových, existují prameny EU, které i tak národní parky ovlivňují. Proto tato kapitola nejprve stručně uvede pohled do problematiky unijního práva v souvislosti s ochranou životního prostředí obecně, dále se pak zbývající podkapitoly soustředí již konkrétněji na prameny blíže souvisejícími s národními parky. Jde především o soustavu chráněných území NATURA 2000 a s ní spojené směrnice, které budou blíže rozebrány.

3.1. Unijní právo životního prostředí

Právo Evropské unie se v rámci ochrany životního prostředí projevuje nejvýrazněji vlivem přejímání změn do vnitrostátních právních řádů jednotlivých členských států. Prameny unijního práva, které jsou pro oblast životního prostředí relevantní, tak najdeme jak v primárním, tak i sekundárním právu EU. Ačkoliv původně nebyla ochrana životního prostředí zohledňována, její prvopočátky v primárních pramenech práva Evropského společenství se nakonec objevují až roku 1987, kdy Jednotný evropský akt začleňuje Hlavu „Životní prostředí“.⁷³

Co se týče primárních zdrojů, nejdůležitějšími jsou Smlouva o Evropské unii (dále „SEU“) a Smlouva o fungování Evropské unie (dále „SFEU“). SEU zmiňuje ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj již ve své preambuli, dále též mezi svými cíli v čl. 3 odst. 3 uvádí vysokou ochranu životního prostředí spolu se zlepšováním její kvality.⁷⁴ SFEU pak obsahuje Hlavu XX přímo nazvanou Životní prostředí, kterému se věnují články 191-193. Základním článkem pro unijní úpravu ŽP je čl. 191 SFEU, který určuje cíle v této oblasti. Je zde rovněž zmíněn vysoký stupeň ochrany ŽP či zásady, na kterých je jeho ochrana vystavěna (např. zásada prevence, obezřetnosti či znečišťovatel platí).⁷⁵ Nicméně pojem životního prostředí jako takový zde nijak definován není. Již zmíněné články Hlavy XX. SFEU nejsou bezprostředně aplikovatelné a je tedy nezbytné jednotlivé cíle EU dále konkretizovat v rámci sekundárních pramenů, ke kterým patří především směrnice, nařízení, rozhodnutí apod. Z dalších nástrojů, které EU k ochraně životního prostředí využívá, patří též mezinárodní úmluvy nebo akční programy. Aktuálně probíhá do roku 2020 Sedmý akční program EU pro

---

⁷³ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1. s. 239.

⁷⁴ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, ÚV 2012/C 326/1.

⁷⁵ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, ÚV 2012/C 326/1.

životní prostředí, k jehož cílům patří např. ochrana přírody, zastavení úbytku biologické rozmanitosti či lepší využívání zdrojů.⁷⁶

Pokud jde přímo o problematiku národních parků, ta není primárním právem EU nijak řešena ani specifikována. Předmětná oblast je tedy ponechána jednotlivým členským státům, které mají daný proces od navržení po spravování NP ve svých kompetencích. Určitý vliv na NP mají vybrané zdroje sekundárního práva, zejména již dříve v práci zmíněné tzv. směrnice o ptácích a směrnice o stanovištích, které upravují soustavu chráněných území NATURA 2000, neboť tato chráněná území s NP do určité míry souvisí. Nejedná se nicméně o jediné směrnice, které mohou mít na fungování NP vliv. Existují totiž i mnohé další, jako je např. směrnice 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí, směrnice 2001/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí nebo směrnice 2008/99/ES o trestněprávní ochraně životního prostředí.

3.2. Směrnice o ptácích

Směrnice o ptácích⁷⁷ z roku 1979 je nejstarší závaznou právní normou, kterou Evropské hospodářské společenství na ochranu přírody přijalo a týká se jak druhové, tak i územní ochrany ptactva.⁷⁸ Její kodifikované znění č. 2009/147/ES v preambuli v odst. 7 a odst. 8 směrnice o ptácích udává, že jejím cílem je dlouhodobá ochrana přírodních zdrojů spojená s péčí o ně a zároveň snaha o zachování či obnovení biodiverzity a rozlohy stanovišť, která jsou pro ochranu ptáků přirozeně se vyskytujících ve volné přírodě důležitá. Tato ochrana je významná zejména z důvodu klesajícího počtu velkého množství druhů ptáků, kteří žijí na území členských států, neboť dochází k častému ničení jejich přirozených stanovišť. Ochrana se vztahuje na ptáky, kteří jsou konkrétně stanoveni v přílohách. Směrnice navíc dle čl. 1 zahrnuje jak ochranu, tak i regulování a péči o stanovené druhy a týká se nejen ptáků, ale i jejich vajec, hnízd a stanovišť.

Články 3 a 4 směrnice poté rozlišují mezi ochranou stanovišť obecnou a zvláštní, která se týká druhů uvedených v příloze I. K obecné ochraně směrnice demonstrativně uvádí některá možná opatření, např. zřizování chráněných území či vytváření a obnovu biotopů. Co se týče zvláštní ochrany stanovišť, musí státy usilovat o přežití druhů a jejich rozmnožování a

---

⁷⁶ Environment Action Programme to 2020. In: *European Commission – Environment* [online]. 2019 [cit. 2019-08-29]. Dostupné z: <<https://ec.europa.eu/environment/action-programme/>>.

⁷⁷ Směrnice Rady č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků, v konsolidovaném znění.

⁷⁸ STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1. s. 236.

zároveň jsou povinny stanovit nejvhodnější oblasti pro jejich ochranu jako zvláštní oblasti ochrany (tzv. SPA – *Special Protection Areas*). Tomu musí odpovídat i zvláštní ochranná opatření. Státy jsou proto povinny vyznačit území, které je z hlediska počtu druhů a rozlohy pro vyhlášení za účelem ochrany těchto druhů nejvhodnější, u nás jde o tzv. ptačí oblasti (dále jen „PO“). Stejnou povinnost pak mají státy i vůči pravidelně se vyskytujícím stěhovavým druhům.

V ČR je aktuálně vyhlášeno 41 PO, kdy v NP Šumava jde například o ochranu čápa černého nebo tetřeva hlušce, zatímco v NP Podyjí třeba o strakapouda jižního.⁷⁹ Ptačí oblasti, jakožto samostatný právní institut týkající se územní ochrany, jsou definovány podle § 45e odst. 1 ZOPK jako „*území nejvhodnější pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti populací těch druhů ptáků vyskytujících se na území České republiky a stanovených právními předpisy Evropských společenství, které stanoví vláda nařízením.*“ V tomto případě jde o nařízení vlády č. 51/2005 Sb., kterým se stanoví druhy a počet ptáků, pro které se vymezují ptačí oblasti, ve znění pozdějších předpisů. Vláda jím tak stanovuje souhrnně konkrétní druhy ptáků, zatímco jednotlivé PO jsou pak každá samostatně vymezena individuálním nařízením vlády. Důležité je také zmínit, že na rozdíl od evropsky významných lokalit (dále jen „EVL“) a jejich složitého procesu schvalování Komisí, si každý stát území, které má být označeno jako PO, určuje a vyhláší sám. Jde tak o výhradní kompetenci členských států, což znamená, že PO nepodléhá schvalování Komise a státy pouze vybraná území Komisi nahlásí. Stále i tyto oblasti musí nicméně odpovídat výhradně vědeckým a ornitologickým kritériím.⁸⁰ Státy se řídí kritérii mezinárodní organizace BirdLife International, kdy stěžejní v tomto ohledu byl též rozsudek Evropské komise vs. Nizozemsko, který potvrdil, že vědecká a ornitologická kritéria jsou pro určení hranic PO pro všechny členské státy naprosto zásadní.⁸¹

3.3. Směrnice o stanovištích

Tato směrnice⁸² z roku 1992 má, jak stanovuje čl. 2 odst. 1 a odst. 2 směrnice o stanovištích, za cíl snahu přispět k zajištění biologické rozmanitosti pomocí ochrany stanovišť, živočichů a rostlin. Dále pak na základě opatření, která z ní vyplývají, je jejich

⁷⁹ Ústřední seznam ochrany přírody a krajiny České republiky. In: *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. 2019 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>.

⁸⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 336-337.

⁸¹ Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 19. 5. 1988, C-3/96. In: *Sbirka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=C-3/96&td=ALL>>.

⁸² Směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

cílem zachování nebo obnova příznivého stavu stanovišť. Dle čl. 4 směrnice je každý členský stát dle stanovených kritérií v příloze III povinen navrhnout seznam lokalit spolu s vyznačenými typy přírodních stanovišť z přílohy I a ze stanovišť pro druhy z přílohy II, které se v daných lokalitách nacházejí. Tyto, jednotlivými zeměmi navržené, národní lokality, nacházející se na tzv. národním seznamu EVL, se pak stávají v podstatě podkladem Evropské Komise pro seznam lokalit významných pro Společenství (tzv. SCI – *Sites of Community Importance*), což je ekvivalent pro EVL, které jako pojem používá český právní řád. Dále pak čl. 4 odst. 4 směrnice stanovuje, že nejpozději do šesti let musí příslušný členský stát vyhlásit vybranou EVL jako zvláštní oblast ochrany (tzv. SAC – *Special Area of Conservation*).

Čl. 6 směrnice se věnuje režimu ochrany, kdy říká, že členské státy mají poté povinnost pro SAC stanovit potřebná a vhodná ochranná opatření, což představují hlavně plány péče či jiná opatření právní, správní či smluvní povahy. Dle odst. 2 tohoto článku, je zdůrazněna povinnost členských států zamezit poškozování stanovišť či vyrušování druhů na stanovištích. Jde tak o obecnou povinnost, která se navíc vztahuje i na ty záměry, které byly povoleny ještě dříve, než se ochrana stanovená touto směrnicí na daném území stala použitelnou. To ostatně dokládá i bohatá judikatura Evropského soudu, čemuž se věnuje například v rozsudku z roku 2011 Komise vs. Španělsko.⁸³ Rozdílně od odstavce 2, se odstavce 3 a 4 daného článku směrnice věnují specifickému posuzování, kdy mu podléhají takové plány nebo projekty, které by mohly mít na lokalitu významný vliv, ačkoliv s danou lokalitou přímo nesouvisí. Případně je však zmiňována i možnost uskutečnění projektů či plánů přes jejich negativní vliv na dané stanoviště, ale pouze pokud bude převažovat veřejný zájem. Zároveň ale dodává, že je v tomto případě nutné daným státem učinit veškerá možná kompenzační opatření. Výkladem tohoto článku se zabýval i Evropský soudní dvůr v rámci předběžných otázek, týkajících se sporu ohledně vydaných koncesí pro mechanický lov srdcovky jedlé ve zvlášť chráněné oblasti moře Waddensee v Nizozemsku. Soudní dvůr v tomto případě, mimo jiné, jasně stanovil, že při posuzování musí být přihlédnuto k nejlepším vědeckým poznatkům v té dané oblasti, které se posuzování týká, a to tak, aby byly dostatečně identifikovány všechny stránky plánu či projektu, které mohou, ať už samostatně či v kombinaci s jinými, zmíněné cíle ovlivnit. Také zdůraznil, že směrnice o

---

⁸³ Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 24. 11. 2011, Evropská komise proti Španělskému království, C-404/09. In: *Sbírka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=115208&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=941094>>.

stanovištích má být primárně vykládána ve světle zásady obezřetnosti a v případě pochybností významného vlivu je na místě učinit posouzení a poté vyloučit ty plány či projekty, které by měly na celistvost příslušné lokality negativní účinek.⁸⁴

To tedy pro ČR zjednodušeně znamená, že území nacházející se na národním seznamu EVL (stanoveny nařízením vlády) podléhají dle § 45b ZOPK tzv. předběžné ochraně EVL, kdy jde zejména o ochranu před poškozováním, přičemž běžné hospodaření se za poškozování nepovažuje. Předběžná ochrana je taktéž shrnuta v rozsudku Evropského soudního dvora, který potvrzuje, že unijní právo se vztahuje a chrání už i tyto lokality, neboť říká, že „od chvíle, kdy členský stát navrhne lokalitu na základě čl. 4 odst. 1 směrnice o stanovištích jako lokalitu vhodnou jako LVS na státním seznamu předloženém Komisi, a přinejmenším do té doby, než Komise v tomto ohledu přijme rozhodnutí, je tento členský stát podle této směrnice povinen přijmout ochranná opatření vhodná k ochraně uvedeného ekologického zájmu.“⁸⁵

Poté, co členský stát (v případě ČR jde konkrétně o působnost MŽP) po debatě s Komisí zařadí danou lokalitu na evropský seznam EVL (ten je publikován ve Věstníku EU), přestává pro dané území platit režim předběžné ochrany a evropský seznam je nařízením vlády vyhlášen. EVL jsou pak dále územně chráněny díky několika možnostem. Nejčastěji jde o ochranu v podobě vyhlášení území jako ZCHÚ, neboť většina z vybraných území už ochranně v podobě ZCHÚ podléhá. Nebo se dále jedná dle § 39 ZOPK o smluvní ochranu (pouze pokud není chráněna jako ZCHÚ), popřípadě je zde také možnost ochrany dle §45c odst. 2 ZOPK, kdy se jedná o režim tzv. základní ochrany (jde o ochranu před poškozováním a ničením a k zásahům, jež mohou mít negativní vliv na území a je zapotřebí souhlasu daného orgánu ochrany přírody).⁸⁶

Nejčastější formou ochrany území je tedy vyhlášení v podobě ZCHÚ (NPR, PR, NPP, PP), ačkoliv preferována je dle §39 odst. 1 ZOPK spíše smluvní ochrana, a to: „*přednostně v součinnosti s vlastníky pozemků. Pro evropsky významné lokality lze namísto vyhlášení národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace, přírodní památky*

---

⁸⁴ Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 7. 9. 2004, Waddenzee, C-127/02. In: *Sbírka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-127/02>>.

⁸⁵ Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 11. 4. 2013, Sweetman, C-258/11. In: *Sbírka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-02]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_106320/cs/?rec=RG&jur=C&anchor=201304C0076#201304C0076>.

⁸⁶ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 326- 332.

nebo památného stromu, včetně jejich ochranných pásem, prohlásit území za chráněné nebo strom za památný, pokud již nejsou zvláště chráněny podle tohoto zákona, na základě písemné smlouvy uzavřené mezi vlastníkem dotčeného pozemku a příslušným orgánem ochrany přírody.“ Nicméně v praxi, jak již bylo výše zmíněno, o nejčastější způsob ochrany nejde, k čemuž přispívá i několik problémů, které se s touto ochranou pojí, a to zejména fakt, že by bylo v tomto případě velmi obtížné, pokud by nastala situace, kde by bylo vlastníků daného území více. Zároveň by se tudíž mohly špatně dojednat i podmínky smlouvy a celkově by pak tento proces byl velmi složitý a zdlouhavý. Tomu odpovídá i realita, neboť smluvně chráněných ke konci roku 2019 bylo pouze 49 území⁸⁷, kdy ale mnohé z nich byly uzavřeny již v roce 2009 (s koncem první etapy zavádění EVL a jejich ochrany). Tyto veřejnoprávní smlouvy *sui generis*, jsou tak v praxi ne až tak úplně častým jevem.⁸⁸ Z tohoto ustanovení mimo jiné rovněž vyplývá, že NP být smluvně sjednány nemohou, neboť nejsou zmíněny v taxativním výčtu § 39 odst. 1 ZOPK, a proto se toto ustanovení na NP neuplatní.

Nadto, každý členský stát dle čl. 16 směrnice je pak povinen co šest let podávat hodnotící zprávy o prováděných opatřeních, jež byla na základě této směrnice učiněna. Z těchto důvodů je u nás prováděn monitoring spadající pod AOPK ČR.

3.4. Soustava NATURA 2000

Dle §3 odst. 1 písm. r) ZOPK je pojem NATURA 2000 vymezen jako „*celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat typy evropských stanovišť a stanoviště evropsky významných druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena vymezenými ptačími oblastmi a vyhlášenými evropsky významnými lokalitami.*“

NATURA 2000 je tedy soustavou chráněných území, která se rozkládají na území všech členských států EU a „*spoluvytvářejí ji na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie s cílem zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické).*“⁸⁹ Jde tak o nejrozsáhlejší síť svého druhu na světě, neboť pokrývá přibližně pětinu rozlohy území EU (konkrétně jde o více

⁸⁷ Ústřední seznam ochrany přírody a krajiny České republiky. In: *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. 2019 [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>.

⁸⁸ Tamtéž, s. 284-286.

⁸⁹ TUHÁČEK, Miloš, Jitka JELÍNKOVÁ a kolektiv. *Právo životního prostředí: Praktický průvodce*. Praha: GRADA Publishing, 2015, 279 s. ISBN 978-80-247-5464-2. s. 115.

než 25 tisíc chráněných oblastí).⁹⁰ Jejím hlavním smyslem je primárně ochrana těch nejvíce ohrožených a nejvzácnějších druhů živočichů, rostlin a stanovišť, které se na těchto územích nacházejí. Soustavu pak tvoří dvě kategorie chráněných území, a to právě ptačí oblasti a evropsky významné lokality. NATURA 2000 tedy vyplývá ze směrnice o ptácích⁹¹, která v příloze I stanovuje vybrané ptačí druhy, kterých se soustava týká a také ze směrnice o stanovištích⁹², která v příloze I stanovuje konkrétní stanoviště a v příloze II konkrétní druhy rostlin a živočichů.⁹³ Některé druhy se v příloze označují jako prioritní (mají symbol hvězdičky), což znamená, že na ně dopadají přísnější podmínky ochrany oproti ostatním druhům stanovených v přílohách.

Chráněná území v rámci soustavy NATURA 2000 nicméně nejsou identická se zvláště chráněným územím v ČR a tato území se tedy vzájemně nekopírují, což ale neznamená, že by se nemohla vzájemně překrývat, jak se i mnohdy děje. K hlavním rozdílům mezi nimi patří i to, že území v NATURA 2000 je vymezeno výhradně dle vědeckých údajů a také cíleným výběrem lokalit – jsou tedy oproti ZCHÚ vybírána na základě jiných kritérií. Dále pak jednotlivé chráněné druhy uvedené v přílohách soustavy jsou vybrané v rámci celoevropského měřítka. V praxi to znamená, že některé konkrétní druhy mohou být v ČR hojně rozšířené a nejsou tak proto u nás nijak chráněné, ačkoliv jsou uvedeny v přílohách NATURA 2000. K důležitým aspektům soustavy patří zejména to, že zde není hlavním cílem vyloučení vlivu a zásahů člověka jako takových, soustava se ale soustřeďuje především na to, aby v těchto lokalitách probíhal správně zvolený a cílený management. Proto jsou na jednotlivých chráněných územích soustavy zakázány jen ty aktivity, které je významně negativně ovlivňují nebo je mohou poškodit, s čímž souvisí i to, že koncepce či záměry, které by na tato území mohly mít vliv, podléhají samostatnému posuzování vlivů.⁹⁴ Takovéto záměry nebo koncepce je možné i povolit, ale pouze pokud by splňovaly přísné podmínky. I v ČR bylo už několikrát neprovedení naturového posouzení důvodem ke zrušení či nepovolení daného záměru/koncepce. Příkladem může být návštěvní řád NP Šumava, který byl z tohoto důvodu

---

⁹⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 35-36.

⁹¹ Směrnice Rady č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků.

⁹² Směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

⁹³ HUMMEL, Jiří, KRAVČÍKOVÁ, J., PATRIK, M., POKORNÝ, J. *NATURA 2000 a účast ve správních řízeních*. Arnika a Daphne ČR, 2010, 172 s. ISBN 978-80-904409-8-2. s. 8-9.

⁹⁴ Tamtéž, s. 115-117.

částečně zrušen, neboť byl vydán bez posouzení vlivů na EVL a byl tak procesně vadný (rozsudek NSS ze dne 13. 10. 2010, č. j. 6 Ao 5/2010-43).⁹⁵

Do českého právního řádu byla soustava NATURA 2000 přejata v roce 2004 transponováním obou směrnic novelizujícím zákonem č. 218/2004 Sb., (dále jen „euronovela“)⁹⁶, kterým byla do ZOPK vložena samostatná čtvrtá část, nazývajcí se NATURA 2000. V té byly nově definovány například EVL. Nicméně v roce 2006 Evropská komise upozornila, že převedení obou směrnic nebylo dostatečné, a tak v roce 2009 proběhla novela zákonů č. 349/2009 Sb.⁹⁷ a č. 381/2009 Sb.⁹⁸ K dalším zákonům, které naplňují implementaci obou směrnic, patří též zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů nebo zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.⁹⁹

U nás má ochranu soustavy NATURA 2000 na starosti a je za ni zodpovědné MŽP, které pověřilo přípravou podkladů AOPK ČR, zároveň odborné návrhy ptačích oblastí vznikly ve spolupráci s Českou společností ornitologickou. Jednotlivé PO a EVL vyhláší vláda pomocí nařízení vlády.¹⁰⁰ V ČR je vyhlášenou vládou 41 PO a 1 112 EVL, která jsou taktéž vyhlášena nařízením vlády v podobě tzv. národního seznamu. EVL představují rozlohu zhruba 7 951 km² (tedy cca 10 % našeho území). PO představují rozlohu zhruba 7 034 km² (cca 9 % našeho území). Celkově pak soustava NATURA 2000 představuje přibližně 14 % rozlohy ČR, neboť PO i EVL dohromady zaujímají přes 11 tisíc km² (oba typy lokalit se totiž mohou navzájem překrývat).¹⁰¹ Všechny naše NP pak většinou svého území pod soustavu NATURA 2000 spadají, což znamená, že nelze vnímat území chráněná českou úpravou a evropskou úpravou jako odlišné a zcela oddělené či dokonce vylučující se, ale právě naopak. Velmi často se daná území překrývají, sledují společné cíle, jednotlivé právní úpravy se

---

⁹⁵ JANČÁŘOVÁ, Ilona a kolektiv. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 621 s. ISBN:978-80-210-8041-6. s. 246-247.

⁹⁶ Zákon, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a o stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ Zákon, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhláší Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ Zákon, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁹ HUMMEL, Jiří, KRAVČÍKOVÁ, J., PATRIK, M., POKORNÝ, J. *NATURA 2000 a účast ve správních řízeních*. Arnika a Daphne ČR, 2010, 172 s. ISBN 978-80-904409-8-2. s. 15.

¹⁰⁰ Co je NATURA 2000. In: *NATURA 2000 AOPK ČR* [online]. 2006 [cit. 2019-08-30]. Dostupné z: <<http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102>>.

¹⁰¹ Natura 2000. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-08-30]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/natura_2000>.

vzájemně doplňují a současně vedle sebe působí jako nástroje územní ochrany. Soustava tak představuje spíše jakýsi evropský minimální základ územní ochrany přírody.¹⁰²

---

¹⁰² Co je Natura 2000? Dokument. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-08-30]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/natura_2000>.

4. Vnitrostátní právní úprava národních parků v ČR

Čtvrtá kapitola představuje stěžejní část této diplomové práce, neboť se zaměřuje na detailnější rozbor české právní úpravy problematiky národních parků, a to především ve světle její nedávné novelizace. Kapitola proto přiblíží nejen současný právní stav, ale zároveň i poukáže a zdůrazní změny, které novela přinesla. Nejprve tak budou v kontextu tématu této práce představeny základní právní předpisy, které se k němu pojí a zároveň jaké postavení v něm zaujímá právě ZOPK. Dále se o poznání podrobněji a detailněji bude práce věnovat významné novelizaci ZOPK a rozboru ústavní stížnosti, která na ni navazovala. Rovněž je nezbytné v této kapitole zmínit i jak se NP vyhláší a ve zbytku kapitoly je pak pojednáno o nejdůležitějších institutech souvisejících s ochranou NP a vybraných subjektech, které mají na NP a jejich fungování podstatný vliv.

4.1. Základní prameny práva související s národními parky

Jak již bylo zmíněno v této práci, problematiky právní úpravy národních parků se dotýkají jak mezinárodní prameny, tak i prameny unijní. Tyto prameny však působí spíše podpůrně a stěžejními jsou právní předpisy vnitrostátní právní povahy.

Konkrétní úprava NP samozřejmě vychází z pramenů nejvyšší právní síly, a tak k základním pramenům práva na vnitrostátní úrovni patří Ústava České republiky¹⁰³ a Listina základních práv a svobod¹⁰⁴ (dále jen „Listina“ nebo „LZPS“). Již v preambuli Ústavy je stanoveno odhodlání ke společnému střežení a rozvíjení, mimo jiné, přírodního bohatství. Dále se pak přírodě věnuje a na preambuli navazuje čl. 7 Ústavy ČR, který říká, že *„stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.“* Relevantní pro ochranu přírody a životního prostředí jsou ale též i další články Ústavy, které se k ní různými způsoby pojí, např. jde o čl. 10, který se týká mezinárodních smluv nebo čl. 79 týkající se správních úřadů.

V Listině pak nalezneme další články, které ochranu přírody, oproti Ústavě, už konkretizují více. Nejvýznamnějším je zejména čl. 35 LZPS, který obsahuje tzv. ekologická práva a je tak pro právo ŽP zcela stěžejní. V odstavcích 1 až 3 stanovuje, že *„každý má právo na příznivé životní prostředí“*, *„každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů“* a *„při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrozit ani*

---

¹⁰³ Ústava České republiky – ústavní zákon č 1/1993 Sb., ve znění pozdějších změn.

¹⁰⁴ Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením předsednictva ČNR jako součást ústavního pořádku ČR, pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“ V Listině najdeme též další důležité články, jako čl. 11 odst. 3 LZPS, který se věnuje vlastnickému právu. Výkon tohoto práva ovšem nesmí nad míru stanovenou zákonem poškozovat přírodu ani životní prostředí. To tedy znamená, že ochrana ŽP by měla při kolizi s vlastnickým právem přednost. Zmínit je též nutno čl. 14 odst. 3 LZPS a čl. 26 odst. 2 LZPS, kdy první zmíněný se věnuje svobodě pohybu a pobytu, které mohou být na vymezených územích z důvodů ochrany přírody omezeny a druhý umožňuje zákonem stanovit podmínky a omezení, které by se týkaly určitých činností či povolání. Listina nám dokonce říká, že je možné za účelem ochrany práva na příznivé ŽP učinit zásahy či omezení do osobnostních práv a svobod.

Stěžejním pramenem pro úpravu NP je, jak již bylo zmíněno v první kapitole této práce, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (ZOPK), který je účinný od 1. června 1992. Ten se vzhledem ke svému širokému rozsahu blíží až kodexové úpravě této oblasti. Postupem času však procházel i mnoha novelizacemi, kdy k těm významným patří novelizace provedená v roce 2004. Se vstupem České republiky do EU tak ZOPK prošel výraznou změnou – tzv. euronovelou, kterou do našeho právního řádu byly transponovány již zmíněné směrnice o ptácích a stanovištích, zavedl soustavu NATURA 2000, ale také upravil i některé prvky týkající se obecné ochrany přírody. Zavedl například právo na náhradu za omezení vlastnických práv týkajících se dotčených vlastníků lesních a zemědělských pozemků.¹⁰⁵ V roce 2017 však proběhla další, již 35. novelizace. Jde o tzv. „velkou novelu“, která byla provedena zákonem č. 123/2017 Sb. Právní úprava NP se na jejím základě změnila už v dosti širokém rozsahu. Jedná se totiž o komplexní pojetí a znovelizování celé předmětné právní úpravy, nikoliv jednotlivých dílčích prvků ZOPK.

ZOPK jako takový se snaží o ucelené pojetí ochrany přírody a krajiny, a to jak o *obecnou* ochranu živé i neživé přírody, tak i tu *zvláštní* – tedy zvýšenou ochranu některých jejích vybraných částí. U zvláštní ochrany rozlišujeme dále ochranu územní a druhovou. V rámci ochrany vycházející z unijní úpravy bychom mohli také teoreticky vyčlenit i třetí kategorii ochrany v ZOPK, a to *evropskou*.¹⁰⁶ Zákon je tvořen devíti částmi, kdy nejprve vymezuje základní pojmy, poté se věnuje převážně obecné ochraně přírody a krajiny, a to

---

¹⁰⁵ PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2010, 431 s. ISBN 978-80-7201-806-2. s. 10-11.

¹⁰⁶ DAMOHORSKÝ, Milan a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 678 s. ISBN 978-80-7400-338-7. s. 362-354.

prostřednictvím prostředků jako ÚSES¹⁰⁷, významných krajinných prvků, obecné ochrany genofondu, ochrany dřevin rostoucích mimo les, ochrany neživé přírody, ochrany krajinného rázu, obecné (evropské) ochrany ptactva a přechodně chráněných ploch.¹⁰⁸ Třetí část ZOPK je pak pro tuto práci esenciální, neboť upravuje ZCHÚ, která byla blíže vysvětlena již v první kapitole práce, kdy tato část spadá právě pod zvláštní územní ochranu. Konkrétněji jde o hlavu druhou v třetí části ZOPK, která majoritně upravuje právě národní parky. V dalších částech pak tento zákon upravuje evropskou soustavu NATURA 2000, zabývá se zvláštní ochranou druhovou, určitými omezeními právního institutu vlastnického práva, právem na informace, orgány a státní správou v ochraně přírody a též právní odpovědností v souvislosti s ochranou přírody.

ZOPK k zajištění ochrany přírody nejčastěji používá administrativní nástroje, jakými jsou ve většině případů různá povolení, souhlasy, závazná stanoviska, stanoviska, vyjádření příslušných orgánů atd. Ke koncepčním nástrojům ZOPK pak lze zařadit dokumenty ÚSES, zásady péče o NP, plány péče o ZCHÚ a jejich evidence, či záchranné programy zvláště chráněných druhů. Co se týká ekonomických nástrojů, využívá ZOPK různé poplatky, finanční příspěvky, odvody, atd. Mimo to zde najdeme též nástroje sankční ve formě pokut (např. § 87 ZOPK) či odebrání, stejně jako nástroje nápravné a dobrovolné (např. ve formě dohod).^{109 110}

Problematiky NP se dotýkají i mnohé další právní předpisy, které můžeme rozčlenit na průřezové nebo složkové. Co se týče těch složkových, vzhledem k tomu, že právo ŽP není ukotveno v jednom celistvém zákoně, ale je v podstatě roztrženo do několika složkových zákonů, vliv na NP mají logicky i některé z nich. Jde především o obecný zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, což je základní a pouze rámcový zákon právního odvětví celého ŽP, z jehož kontextu a výkladu principů a zásad musí ostatní zákony vycházet. Dále pak jde o zákony složkové, tedy hlavně o zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších

---

¹⁰⁷ Územní systém ekologické stability.

¹⁰⁸ DAMOHORSKÝ, Milan. *České právo životního prostředí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2006, 213 s. ISBN 80-85-889-70-6. s. 134-138.

¹⁰⁹ TUHÁČEK, Miloš, Jitka JELÍNKOVÁ a kolektiv. *Právo životního prostředí: Praktický průvodce*. Praha: GRADA Publishing, 2015, 279 s. ISBN 978-80-247-5464-2. s. 124.

¹¹⁰ DAMOHORSKÝ, Milan. *České právo životního prostředí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2006, 213 s. ISBN 80-85-889-70-6. s. 142.

předpisů, atd. K průřezovým zákonům, které se s ochranou národních parků taktéž nezbytně pojí, je nutné zmínit hlavně zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „StavbZ“), dále pak zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SpŘ“) nebo také zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Co se pak týče zákonů z jiných právních odvětví, je důležitý například zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TrZ“), který souvisí s odpovědností v rámci ŽP, ale samozřejmě i mnohé další.

Právní úpravu NP obsahuje také spousta podzákoných předpisů, tedy především nařízení vlády a vyhlášek MŽP. Z těch nejvýznamnějších lze jmenovat nařízení vlády, kterým se určují ptačí oblasti, jež zasahují do území jednotlivých NP, konkrétně jde o nařízení vlády č. 534/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Podyjí, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 600/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Krkonoše, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 681/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Šumava, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení vlády č. 683/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Labské pískovce, ve znění pozdějších předpisů. Mimo to lze ještě zmínit třeba také nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů. Z vyhlášek je významná zejména vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, nebo vyhláška č. 45/2018 Sb., která upravuje detailněji plány péče, obsah a náležitosti na vyhlášení ZCHÚ, ochranného pásma apod.

4.2 Velká novela ZOPK

Dne 1. 6. 2017 po dlouhé přípravě MŽP a poté téměř dvou náročných letech projednávání a schvalování, nabytí účinnosti zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Jde, jak bylo již zmíněno, o tzv. velkou novelu, která v poměrně širokém rozsahu novelizuje celý ZOPK, s tím, že nejvýraznějších změn doznává zejména právní úprava národních parků. Po téměř 25 letech tak dochází k zásadním změnám tohoto zákona.

Cesta zákona č. 123/2017 Sb., k nabytí účinnosti však byla poněkud zdlouhavá a trnitá, jelikož celý průběh byl poměrně silně mediálně sledován a vířil mnohdy až přehnané emoce. Vláda v zastoupení ministra životního prostředí Richarda Brabce (ANO 2011) předložila návrh zákona Poslanecké sněmovně 2. 6. 2015. Sněmovna návrh zákona schválila

2. 12. 2016 a poté jej postoupila Senátu, který 18. 1. 2017 návrh vrátil zpět Poslanecké sněmovně s relativně vysokým počtem (čtyřicet) pozměňovacích návrhů. Ty sledovaly v podstatě obrácení smyslu celého návrhu zákona, který se snažil o zvýšení ochrany přírody v NP, nově upravoval zonaci a celkově sjednocoval úpravu národních parků. Návrhy Senátu však byly zcela opačného rázu, neboť naopak ochranu NP spíše snižovaly a často byly též velmi nesystémové a v nesouladu se zbývající právní úpravou. K nejpodstatnějším změnám Senátu patřily i změny v územním rozsahu bezzásahových zón, které oproti návrhu schváleném Poslaneckou sněmovnou, senátoři snižovali či zcela vyloučili a hlavně též pozměnili i samotnou definici NP a především jejich samotný účel. Významná změna probíhala i v rámci posílení postavení územních samosprávných celků (dále jen „ÚSC“) a jejich možností do zasahování či zrušení patnáctiletého moratoria v rámci rozdělování zón jednotlivých NP.¹¹¹ Senát byl nicméně přehlasován Sněmovnou, která na svém návrhu setrvala a jím prosazované změny tak naštěstí neprošly.

Ovšem jak již prezident Miloš Zeman avizoval dopředu při svém projevu ve Sněmovně, kde tvrdil, že pokud bude Senát přehlasován, bude zákon vetovat, tak také učinil. Zeman odmítl zákon podepsat a 10. 3. 2017 jej vrátil zpět Poslanecké sněmovně. Svůj nevstřícný postoj k zákonu prezident proklamoval již dlouhodobě a vyjadřoval se k němu negativně i na schůzi Poslanecké sněmovny 21. 2. 2017, kde byl ve svém proslovu zastáncem senátorského pozměňovacího návrhu. Prezident upozorňoval zejména na to, že NP Šumava je natolik specifický NP, že by neměl být obsažen ve sjednocené úpravě spolu s ostatními NP a že je zákon „příliš zelený“, neboť posiluje neúměrně ochranu přírody na úkor obcí a obyvatel žijících v jeho území, což se pojí i s jeho nesouhlasem na nově navrhovanou zonaci.¹¹² Tento Zemanův názor však nejspíše nikoho příliš nepřekvapil, neboť ochrana přírody není tématem, které by mu bylo dlouhodobě politicky blízké. Jeho pravou motivaci a zájem na vetu novely však nejspíše můžeme hledat i v mnohem prozaičtějších důvodech, který se možná mohl pojit s developerským rozvojem na Šumavě než s čímkoliv jiným. Lidé, jako třeba Zdeněk Zbytek nebo František Talián, kteří vlastní hotely či pozemky na Šumavě, jsou se Zemanem totiž

---

¹¹¹ 75. Usnesení Senátu ze 4. schůze, konané dne 18. ledna 2017. K návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů /senátní tisk č. 25/. In: *Senat.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=82745>>.

¹¹² Stanovisko prezidenta k tisku 501/0 ze dne 10. 3. 2017. In: *psp.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=501&ct1=9>>.

finančně či politicky propojeni.¹¹³ Navíc se Zemanův proslov snažil zaujmout spíše z hlediska demagogie a dramatického přibarvování než z faktického hlediska, neboť se v něm bohužel dopustil mnoha zkreslení právě v neprospěch ochrany přírody. Za všechny jmenujme například jeho tvrzení o tom, že když někdo vykácí alej, stane se předmětem kritiky, zatímco Bursíkovi,¹¹⁴ který zničil na 60 tisíc stromů, se nestane nic.¹¹⁵ Celkově však šlo o více než 1 milion kubíků dřeva, které na Šumavě kvůli orkánu padlo a následných více než 2 milionů stromů, které byly poté napadeny kůrovcem, kdy je ale zároveň nutné doplnit, že na tomto území probíhá rychlá obnova a roste už mnoho stromů nových.¹¹⁶ Navíc v tomto zjednodušeném výroku už prezident nedodává, že šlo o rozhodování mezi tím, zda ponechat stromy v přísně chráněných a nejcennějších zónách samovolným přírodním procesům, nebo zda se do nich vydat se stroji a celkově těžkou technikou, která by mohla tyto oblasti v konečném důsledku poničit ještě více. To ostatně potvrdil i Městský soud v Praze¹¹⁷, který dal za pravdu MŽP a ministru Bursíkovi, že jeho rozhodnutí bylo zákonné, neboť zamítl žalobu některých šumavských obcí a Městských lesů Volary s.r.o. To pak potvrdil i Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“), který se s rozhodnutím Městského soudu v Praze zcela ztotožnil a taktéž zdůraznil zřetelnou preferenci „zájmu na ochraně předmětných lesů z hlediska přírody a krajiny před zájmem na ochraně hospodářských práv jejich vlastníků či správců.“¹¹⁸ Z toho jasně vyplývá, že je i soudně potvrzen zájem na tom, aby byla v NP prioritní ochrana přírody oproti využívání lesa k hospodářským účelům.

Poslanecká sněmovna naštěstí opětovně setrvala na svém původním návrhu zákona a po dlouhých bojích jej i přes překážky dokázala 4. 4. 2017 svými 117 hlasy schválit. Zákon tak byl úspěšně vyhlášen 20. 4. 2017 a účinnosti nabyl dnem 1. 6. 2017.

Co tedy výše zmiňovaná novela přinášela, když šlo o tak dramaticky diskutovaný zákon, který byl vrácen Senátem a vetován i prezidentem? Hlavním smyslem novely bylo právní sjednocení všech národních parků u nás, kdy po mnoha neúspěšných pokusech o samostatný zákon týkající se NP Šumava (jež povětšinou ztroskotaly na problematice týkající

¹¹³ Zeman zamlžil bitvu o Šumavu. Připomeňte si klíčová fakta. In: *idnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-projev-snemovna-narodni-park-sumava-overeni-fact-check.A170223_083913_domaci_jw>.

¹¹⁴ Martin Bursík, ministr životního prostředí v letech 2007 – 2009, ze Strany zelených.

¹¹⁵ Šumavu ničí zelení fanatici, řekl Zeman poslancům, kteří rozhodnou o dalším osudu parků. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2017 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <<https://domaci.ihned.cz/c1-65632390-poslanci-rozhodujico-s-sumavou-za-obce-na-ukor-ochrany-prirody-prijde-lobbovat-i-zeman>>.

¹¹⁶ Zásah orkánu Kyrill byl pro Šumavu přirozený. Park prý obstál. In: *Týden.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-13]. Dostupné z: <https://www.tyden.cz/rubriky/veda/priroda/zasah-orkanu-kyrill-byl-pro-sumavu-prirozeny-park-pry-obstal_413699.html>.

¹¹⁷ Rozhodnutí Městského soudu v Praze č. j. 6 Ca 213/2008 – 172 ze dne 30. 12. 2011.

¹¹⁸ Rozhodnutí NSS č. j. 3 As 51/2012-124 ze dne 4. 4. 2013.

se toho, zda např. povolit dřevo v prvních zónách kácet či odvážet) viz senátní návrh zákona z roku 2014¹¹⁹ nebo petice za dobrý zákon o NP Šumava z roku 2016, se zákonodárce vydal nakonec cestou této novely. Navíc spolu se zachováním hierarchie i kontinuity předpisů se mu podařilo sjednotit všechny NP v jednom zákoně, které jsou v něm i přímo vyhlášeny. Dále pak novela obsahuje samozřejmě i mnoho dalších změn, které budou detailněji rozebrány dále v práci. V souhrnu jde především o tyto novinky:

- **Úprava zonace NP:** zavedení nové, tzv. dvojí zonace. Jde o rozdělení na klidová území a nové rozdělení do čtyř zón oproti předchozím třem – konkrétně jde o zónu přírodní, zónu přírodě blízkou, zónu soustředěné péče a zónu kulturní krajiny. Dle nové úpravy by tak měla být přirozeným přírodním dějům ponechána více než polovina území NP, což se v zahraničí už mnohdy děje (např. NP Donau-Auen v Německu dosahuje 69 % či německý NP Müritz 61 %, rakouské NP Hohe Tauern 65 % a NP Kalkalpen 89 %).¹²⁰ Zatímco v ČR je ponecháno v první zóně pouze 12,9 % na Šumavě, 19,2 % v Krkonoších, 35,1 % v Podyjí a 21 % v Českém Švýcarsku.¹²¹ Vymezení hranic jednotlivých NP bude stanoveno v přílohách ZOPK.
- Zjednodušení a **zpřesnění základních ochranných podmínek:** Základní ochranné podmínky již nejsou stanoveny pro jednotlivé zóny NP, ale platí pro všechny NP jednotně, a to buď v rámci činností, jež jsou zakázány na celém území anebo na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, jak nově rozlišuje dikce ustanovení § 16 odst. 1 a odst. 2 ZOPK.
- Úprava **bližších ochranných podmínek** jednotlivých NP přímo v ZOPK: Doposud byly bližší ochranné podmínky jednotlivých NP upraveny samostatně.
- Celkově **nová definice NP** spolu s jeho **dlouhodobými cíli a posláním:** jak vyplývá z důvodové zprávy, tak se v novele projevuje snaha o reflexi a přiblížení k mezinárodním standardům naší právní úpravy, tak aby se NP více přiblížily zejména těm definovaným podle IUCN. Také nová definice zavádí zřetelné

---

¹¹⁹ Návrh senátního návrhu zákona senátora Pavla Eyberta a dalších senátorů o Národním parku Šumava a o změně zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?action=detail&value=3491>>.

¹²⁰ Dnes je evropský den národních parků. In: *Hnutí DUHA* [online]. 2016 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<http://www.hnutiduha.cz/aktualne/dnes-je-evropsky-den-narodnich-parku>>.

¹²¹ Zonace. In: *Národní park Šumava* [online]. 2019 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1222/sekce/zonace/>. Návrh nové zonace KRNP. In: *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <<https://www.krnep.cz/zonace-v-otazkach-a-odpovedich/>>, Předkládací zpráva MŽP ze dne 4. 4. 2019 ve věci návrhu vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku České Švýcarsko, Předkládací zpráva MŽP ze dne 22. 8. 2019 ve věci návrhu vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podyjí.

odlišení NP od CHKO a je z ní evidentní prioritní snaha o ochranu přírody. V poslání je zdůrazněn trvale udržitelný rozvoj, ale i šetrné turistické využívání, na rozdíl od senátního návrhu upřednostňujícího jako účel využití území NP i vzdělávání, turistiku a rekreaci.

- Zvýšení **stability ochrany NP**: Zejména jde o stanovené patnáctileté moratorium, které zabezpečuje, že jednotlivé stanovené zóny nebude možné v tomto období měnit.
- **Nové instituty ochrany**: Jedná se o Zásady péče o NP, které nahrazují dosavadní plán péče. Ty by měly být platné pro delší období a zároveň by jejich forma měla být zestručněná a mít spíše obecný charakter. Zabývat by se měly spíše základním směřováním péče o NP. Zároveň přibylo nové postavení návštěvního řádu.
- Zpřísnění úpravy **nakládání s pozemky**: Novela znemožňuje stavět mimo zastavěná území a zároveň v NP zakazuje změny vodního režimu. Také dle ust. § 23 ZOPK by měl mít stát předkupní právo na nezastavěné pozemky, které jsou mimo zastavěné území. Všechny pozemky, jež patří v NP státu, nově nebude moci stát zcizit. Nejedná se však o zcela absolutní restrikcii, neboť je ze zákonné úpravy vyjmuta směna, ovšem ta musí být odůvodněna zájmem ochrany přírody. Lze tak očekávat, že v tomto případě půjde o zcela ojedinělé situace. Smyslem předmětné úpravy je, aby území spadající pod NP byly v co možná největší míře ve vlastnictví státu, nikoliv v soukromých rukou, což je vzhledem k ochraně přírody vítaný záměr.
- Nová úprava problematiky **myslivosti, rybářství, lesů a nakládání s nimi, zemědělských pozemků a nakládání s nimi**: Úprava těchto otázek je provedena v duchu nového pojetí poslání a cílů NP, které se odráží i v dikci zmíněných ustanovení. Těmi jsou konkrétně ust. § 21 až 22b ZOPK, které upravují vztah k ustanovením dalších předpisů (např. lesnického zákona).
- **Zrušení poplatků** v NP (ust. § 24 ZOPK): V praxi nevyužívané ustanovení, které umožňovalo správě NP vybírat poplatky za vjezd či vstup.

Atmosféra, která panovala v průběhu celého procesu pojícího se s novelizací, byla opravdu napínavá. Proti novele se poměrně ostře vyhradili nejen senátoři a prezident, ale také šumavští starostové obcí. Primárním těžištěm, kvůli kterému kritizovali celou novelu, byl již tradičně NP Šumava, kolem kterého se točila prakticky celá debata. Přitom se novela týkala všech NP, nikoliv jen Šumavy. O ostatních NP se ale v rámci projednávání novely už tak

vášnivě nediskutovalo. Hlavním argumentem z úst odpůrců zazníval především fakt týkající se obav o obce a tamní obyvatele, které na území NP Šumava leží – jednak šlo o kvalitu života v nich a pak o obavu z uzavření míst, která jsou turisticky velmi populární. Jde konkrétně o 22 obcí, kterých se vyhrazené území NP Šumava přímo týká, zatímco obce v jiných NP jsou z jejich vymezení hranic vyjmuty, nebo se jedná pouze o osady a samoty (např. Mísečky v KRNAPu). Starosta Kvildy Vostradovský se z toho důvodu např. obával o znemožnění dostupnosti ke zdrojům pitné vody, které jsou v lesích, takže pokud by bylo kolem obce vyhlášeno bezzásahové území, bylo by udržování těchto zdrojů dosti komplikované.¹²² Navíc i přes to, že MŽP deklarovalo právě větší otevřenost národních parků turistům, jelikož se budou moci podívat i do míst, která byla doposud nemožná, se obce obávaly vymezení nových bezzásahových zón či klidových území na úkor jejich dalšího rozvoje.¹²³

Senátoři se ale postavili do role jakýchsi „obhájců práv obcí“ a argumentovali i tím, že lidé nebudou dále moci pohodlně v dotčených oblastech žít, neboť novela významně zhoršuje jednak právní postavení obcí, za druhé pak také tím, že dopady pocitů přímo samotní obyvatelé. Nicméně po bližším zkoumání senátního návrhu, nelze souhlasit s tvrzením, že by jejich návrh posiloval roli a postavení obcí. Paradoxně jejich postavení spíše zhoršoval. Například pokud jde o stanovení klidových území dle ust. § 17 odst. 3 ZOPK, ta jsou vyhlášována MŽP formou opatření obecné povahy (dále jen „OOP“), Senát však ve svém návrhu tuto formu mění na vyhlášku, čímž roli obcí jednoznačně oslabuje. Pokud se totiž jedná o OOP, obce se na přípravě podílí jakožto dotčený subjekt, jak upravuje ve svém ustanovení § 172 SpŘ, u vyhlášky však nikoliv. Naopak jistou motivaci ve změnách provedených Senátem lze spatřovat i v umožnění lépe prosazovat vlastní zájmy v NP Šumava různých investorů či developerů, a to na úkor přírody.

Mimo jiné (např. s ohledem na územní plánování) totiž k dalším významným změnám v návrhu patřil asi nejproblematictější a nejnápadnější zásah Senátu, kdy šlo o úpravu samotné definice NP. Senátoři nejenže vypustili dlouhodobé cíle národního parku a jeho poslání, ale navrhovali jako účel NP uchování charakteristické střeoevropské přírody a krajiny, což je

---

¹²² Noční můra šumavských starostů i prezidenta. Národní parky se řídí novými pravidly. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2137794-nocni-mura-sumavskych-starostu-i-prezidenta-narodni-parky-se-ridi-novymi-pravidly>>.

¹²³ Šumavské obce nechťejí změny v národním parku. Žádají senátory, aby zákon odmítli. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/plzensky-kraj/2005024-sumavske-obce-nechteji-zmeny-v-narodnim-parku-zadaji-senatory-aby>>.

v podstatě nic neříkající pojem a těžko si pod středoevropskou přírodou lze představit něco konkrétního. Účelem NP bylo dle návrhu taktéž „zajištění a podpora **udržitelného rozvoje územně samosprávných celků**, na jejichž území se národní parky nacházejí“¹²⁴, což znamená, že Senát v podstatě dává ochranu přírody na roveň udržitelnému rozvoji ÚSC, a to současně s turistickým využitím. Zejména tento bod vnímalo spousta kritiků senátního návrhu za stěžejní a také právě z něj plynuly, dá se i říci, oprávněné obavy o ochranu přírody v praxi. Ten byl totiž vnímán jako otevření možnosti pro developerské projekty a další možnou zástavbu. Ministr Brabec tuto změnu komentoval slovy: „*Neumím si ani představit, jak by to měl národní park zajistit. Na stejné úrovni jako ochranu té nejcennější přírody, kterou vůbec v republice máme, by měl zajišťovat třeba turistiku nebo rekreaci.*“¹²⁵ Zařazení územního rozvoje do ustanovení o účelu NP je však paradoxně nejen v rozporu s prioritizací ochrany přírody a krajiny, neboť v podstatě popírá smysl, který tento zákon chrání, ale zároveň jde také o zakomponování zbytečné a postrádající svůj účel, neboť územní rozvoj obcí je upraven primárně územním plánováním stavebního zákona. Nejde tak o problematiku, která by měla být primárním účelem českých národních parků a jejich právní úpravy. Mimo jiné chtěli senátoři také povolit, pokud by to bylo potřebné, regulování množství jakékoliv přemnožené zvěře v NP či zmírnit zákaz změn týkající se vodního režimu v NP. Senátní návrh se však setkal s kritikou zejména ze strany vědců a akademické obce. Rovněž samotní ředitelé NP s těmito změnami nesouhlasili.

Mimo jiné se k senátnímu návrhu vyjádřila i Katedra práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy, která v zastoupení Prof. Damohorského zaslala 14. 2. 2017 své nesouhlasné stanovisko k senátní verzi novely zákona spolu s apelem na její odmítnutí a přijetí návrhu Poslanecké sněmovny. V několikastránkovém návrhu nastiňuje právně podložené argumenty, kterými odůvodňuje, v čem konkrétně není senátní verze lepším řešením nové právní úpravy. Ve své podstatě upozorňuje na nelogičnost, nesystémovost a nesoulad jednotlivých senátních návrhů v komplexním pojetí celé novely, tak jak byla

---

¹²⁴ 75. Usnesení Senátu ze 4. schůze, konané dne 18. ledna 2017. K návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů /senátní tisk č. 25/. In: *Senat.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=82745>>.

¹²⁵ Senátní novela ohrožuje existenci národních parků, varují jejich ředitelé. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2036364-senatni-novela-ohrozuje-existenci-narodnich-parku-varuji-jejich-reditele>>.

předložena Poslaneckou sněmovnou, čímž by zbytečně vytvářela v některých oblastech chaos a do praxe by zcela jistě nepřinesla zvýšení ochrany přírody a NP, ba právě naopak.¹²⁶

Co se pak týče také velkého tématu, samotné zonace NP, novela zavádí pravidlo, že stanovení jednotlivých zón v NP a jejich rozsah má na starosti rada NP. Senátoři ale chtěli v zákoně nechat povinnost vymezení zón po dohodě s dotčenými obcemi, které novela vypouští. Na druhou stranu, obce účastny při projednávání zonace i klidových území samozřejmě budou, ale právě v rámci rady NP, neboť jsou spolu s dalšími subjekty jejími členy. Zároveň Senát navrhoval ze zákona vypustit patnáctileté moratorium, jež zamezuje změnám zonace v průběhu tohoto období.

Celkově šlo v rámci přijímání této novely o velký souboj mnoha stran, které se vzájemně obviňovaly z lobbingu developerských firem nebo třeba ekologického terorismu. Dokonce padly i takové myšlenky, že novela bude znamenat konec národních parků či dokonce, že díky ní budou muset lidé z dotčených obcí opustit svá obydlí. I přes to, že především senátoři, prezident a svaz šumavských obcí měl mnohé argumenty, lze kvitovat fakt, že poslanci schválili novelu v senátory nepozměněném znění. Verze senátu zbytečně oslabovala ochranu přírody a NP, které mají být naopak prioritou, neboť jde pouze o území tvořící 1,5 % rozlohy ČR, tedy velmi malý úsek, který by zajisté měl být chráněn v co nejvyšší možné míře. Už tak má ČR oproti zahraničí vyhlášeny pouze 4 NP a snižovat v nich ochranu, tak jak navrhoval Senát, by nebylo moudrým řešením. Problematické ustanovení o zajištění udržitelného rozvoje ÚSC by navíc mohlo znamenat v praxi mnoho úskalí či nejasností a potenciálně i umožnění realizace rozličných developerských projektů, což by vzhledem k tomu, že nárůst zástavby na Šumavě už není ničím ojedinělým, spíše naopak, bylo smutným zakončením. Jako velké pozitivum je určitě také vnímáno ustanovení, které zakazuje prodej státních pozemků na území NP. To, právě na rozdíl od senátního návrhu, chrání pozemky před různými rozprodeji a zároveň by to mohlo alespoň trochu snížit vzrůstající výstavbu, která zejména na Šumavě a v Krkonoších už probíhá nebo se plánuje (viz plánovaná výstavba lyžařského komplexu za několik miliard v Krkonoších¹²⁷).

---

¹²⁶ DAMOHORSKÝ, Milan. Stanovisko katedry práva životního prostředí Právnické fakulty UK k novelizaci zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny schválené Senátem dne 18. 1. 2017. In: *Právnická fakulta Univerzita Karlova* [online]. 2019 [cit. 2019-09-19]. Dostupné z: <<https://www.prf.cuni.cz/dokumenty-1404044349.html>>.

¹²⁷ Špindl slaví. Zahájil sezonu a finančníci mají zelenou na miliardový kolos. In: *Seznam Zprávy.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-12-07]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/spindl-slavi-zahajil-sezonu-a-financnici-maji-zelenou-na-miliardovy-kolos-84288?dop-ab-variant=100&seq-no=1&source=hp&utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=z-boxiku&utm_campaign=null>.

Nejen argumenty týkající se zástavby či nových developerských projektů a různých možností staveb na Šumavě hrály argumentační prim v přesvědčování o tom, že návrh senátu bude krokem zpátečnickým, nikoliv krokem pokrokovým a moderním, který by byl v souladu s mezinárodní úpravou a požadavky reflektujícími prosperitu přírody. Často jsme se mohli setkat s upozorňováním na velká specifika NP Šumava, týkající se jeho rozlohy, historie, i toho, že jde především o oblast lesní, je tedy oproti zbývajícím NP výrazně odlišný. Tím se však bohužel strhla debata na problematiku NP Šumava a na ostatní NP se v podstatě pozapomnělo, ačkoliv novela bude mít jistě výrazný vliv na všechny národní parky, nikoliv jen na Šumavu. I když je ovšem nutno uznat, že právě tam budou změny možná nejcitelnější, a to zejména pro tamní obyvatele, což je ale dáno tím, že se v území NP přímo nacházejí. To ale neznamená, že by bylo možné ostatní NP opomíjet. V souvislosti s Šumavou bylo rovněž rozebíráno a upozorňováno na ještě jedno podstatné téma s ní se již tradičně pojí, a to problematika kůrovce, který je i dnes dosti aktuálním tématem. Jde o polemiku, zda stromy napadané kůrovcem nechat volně, ať si poradí samy, či je kácet. Díky novele nebude stromy nacházející se v bezzásahové zóně či oblasti divočiny, která má být do budoucna větší než polovina územního rozsahu NP, možno kácet a celý ekosystém bude ponechán sám svému osudu. Zde je tedy otázkou, které řešení by bylo nejvhodnější a často se lze i mezi odborníky setkat s protichůdnými názory, zda v případech kalamit větších rozměrů nezasahovat lidskou činností. Nicméně již v minulosti správa parku německé části Šumavy upozorňovala českou správu, že les je schopný se sám uzdravit a nepotřebuje k tomu zásahů člověka. Jde tak v podstatě o schopnost přirozené obnovy lesa. V Německu sledovali v průběhu let 1991-2011 vývoj lesa, jež byl napadnut kůrovcem, který se postupem času proměňoval a díky otevření korunového zápoje a zvýšenému množství tlejícího dřeva došlo dokonce k nárůstu různých vzácných druhů.¹²⁸ To ostatně potvrzuje i výzkum provedený několika univerzitami v ČR, které došly k obdobným závěrům jako němečtí kolegové.¹²⁹ Kůrovec, který napadá především smrky a je celorepublikovým problémem, se vyskytoval například v Radvanovickém hřbetu na Šumavě, který spadá do bezzásahového území, avšak není člověku nepřístupný. Po napadení kůrovcem se les znovu obnovuje, kdy se pod umírajícími smrky objevuje nový smíšený les (smrky, které napadení přežily, spolu s jedlemi a buky). Strategii v boji změnil díky suchu i NP České Švýcarsko, neboť masivní kácení napadených stromů a poté vznik

---

¹²⁸ Lesy napadené kůrovcem se podle výzkumu Němců mohou samy zotavit. In: *EnviWeb* [online]. 2013 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<http://www.enviweb.cz/94270>>.

¹²⁹ Šumavské lesy si vystačí bez lidí, po vichřici se dokáží obnovit, vzkázaly univerzity. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1928908-sumavske-lesy-si-vystaci-bez-lidi-po-vichrici-se-dokazi-obnovit-vkazaly-univerzity>>.

holých ploch nebylo účinné. Správci parku tak část smrkového lesa nechávají bez zásahu člověkem, což by mělo znamenat pro nový les lepší podmínky jeho obnovy a kácení tak bude probíhat pouze na okraji.¹³⁰ Dalším příkladem by mohla být třeba NPR Mionší v Beskydech, kde se kůrovci právě díky jeho druhové skladbě (buky, smrky, jedle, javory) příliš nedaří a po uschlých smrcích, které se nikam neodvážejí a zůstávají na místě, rostou mladé buky.¹³¹ Otázkou však v tomto případě stále zůstává, které řešení je tím správným, neboť proces samoobnovy lesa je logicky zdlouhavější a výsledky tak nejsou vidět hned, zatímco člověk je tvor netrpělivý a mnohdy, možná právě falešně, se pak může zdát kácení napadených stromů jako nejúčinnější, nejrychlejší a jediné správné řešení, ačkoliv to tak vůbec být nemusí.¹³²

Jak bylo i mnohými vědci a akademiky upozorňováno, novela je správným krokem k zajištění větší ochrany přírody a jde o rozumný kompromis, který zároveň komplexně řeší všechny NP, aniž by existoval samostatný zákon pro NP Šumava. Senátní verze naopak postavení NP u nás spíše degradovala, pravděpodobně by mohlo hrozit i vyřazení našich NP z kategorie II IUCN a tím tak dojít k jejich přerazení do jiné kategorie. V souvislosti s problematikou zonace, ani velkou novelou nejsou obce z rozhodování vyřazeny, ale prostřednictvím rady NP se na vymezení zón a klidových území podílí (společně s kraji a dalšími fyzickými či právníckými osobami atd.). Není tedy pravda, že by byly zóny vymezeny zcela bez vlivu dotčených obcí a krajů, jak bylo také často tvrzeno. To dokládá svými slovy i mluvčí správy NP a CHKO Šumava Jan Dvořák, který říká, že obce „*budou účastny, budou se moci vyjadřovat a vnášet své podněty, budeme je muset nějakým způsobem reflektovat. Budou spolutvůrci zonace i klidových území.*“¹³³ Což zároveň souvisí s tím, že obavy o vodní zdroje, jako např. v případě Kvildy, jsou v podstatě také zbytečné, neboť by bylo zcela nelogické, aby byla vyhlášena oblast tzv. divočiny v místě, kde by se nacházel zdroj pitné vody pro obec. A naopak, role obcí v celkovém procesu nebude zcela nepochybně

---

¹³⁰ Šumava ignoruje kůrovce, stěžují si v Bavorsku a Rakousku. Vedení parku se zastal ministr Brabec. In: ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2019 [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2878061-sumava-ignoruje-kurovce-stezuji-si-v-bavorsku-a-rakousku-vedeni-parku-se-zastal>>.

¹³¹ Příroda si s kůrovcem umí poradit sama. Příkladem je prales Mionší v Beskydech. In: ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2019 [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2851757-priroda-si-s-kurovcem-umi-poradit-sama-prikladem-je-prales-mionsi-v-beskydech>>.

¹³² Více k problematice kůrovce a jeho řešení např. rozhovor s přírodovědcem Kindlmannem a zaměstnancem Úřadu pro hospodářskou obnovu lesů Klewarem. Dostupné z: <https://www.irozhlaz.cz/veda-technologie/priroda/kurovec-kalamita-sumava-narodni-park-jihocesky-kraj-kampan-les_1908242048_lac>.

¹³³ Noční můra šumavských starostů i prezidenta. Národní parky se řídí novými pravidly. In: ct24.ceskatelevize.cz [online]. 2017 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2137794-nocni-mura-sumavskych-starostu-i-prezidenta-narodni-parky-se-ridi-novymi-pravidly>>.

nevýznamná, neboť se budou podílet i na vytváření důležitých koncepčních nástrojů jako jsou třeba Zásady péče o NP.

Dalším pozitivem nové úpravy, které by pocítili i návštěvníci NP je skutečnost, že mimo zvýšení ochrany přírody a zároveň s novou zonací a zrušením zákazu vstupu mimo vyhrazené stezky v prvních zónách, jim bude umožněno navštívit i místa, která jim dosud nebyla zpřístupněna. Vzhledem k tomu, že klidová území budou moci fungovat sezónně, bude zde větší prostor pro „manipulaci“ s jejich vyhlásováním v rámci aktuální potřeby. Jde tak určitě o pružnější a rychlejší zavedení ochrany přírody. Nově může být zpřístupněn díky změnám v zonaci třeba Dvorský les v Krkonoších, který je znám svými pokroucenými buky či Boberská stráň u Žacléře. V NP Podyjí by mohlo jít třeba o zpřístupnění Louky pod Šobesem či Havranická vřesoviště, v NP České Švýcarsko pak o okolí lesu Brtníku.¹³⁴

Na druhou stranu, je ale nutné uznat, že novela zákona není zcela určitě bezchybná. Jak ji bylo často vyčítáno, chybějí v ní konkrétní lhůty, které by určovaly do kdy má být nadpoloviční bezzásahovost v NP dosaženo, což je zcela jistě oprávněnou a podstatnou výtkou. Tato časová neurčitost by totiž mohla znamenat pouze prázdný slib, kterého by sice v budoucnu mohlo být dosaženo, ale otázkou je kdy. Ačkoli je v zahraničí běžné, že NP jsou z nadpoloviční většiny divočinou a nejde tak o nic výjimečného, není jasné, do kdy se tento cíl podaří a hlavně do kdy by se měl právě v českých NP podařit. K tomu by mohly dopomoci podzákoné předpisy, v nichž by se tyto informace stanovily tak, aby byly dostatečně konkrétní a právně závazné. Navíc je určitě důležité si uvědomit, že právě divočina je z velké části to, co táhne turisty a za čím do NP směřují a chtějí poznávat. Čím dál tím více mají lidé o divokou přírodu zájem a stává se to tak nezdědka hlavním lákadlem. Je to tedy výhodné nejen pro přírodu samotnou, ale i pro návštěvníky NP a dotčených obcí, neboť peníze z turismu jsou velkým ekonomickým zdrojem daných území. Pokud toho tedy NP rozumně využijí, vše samozřejmě pouze v rámci šetrné turistiky, mohlo by to být ekonomicky pro obce jedině přínosem.

4.2.1. Stížnost k Ústavnímu soudu

S účinností novely ZOPK však boj o její podobu a především právní úpravu NP nebyl ještě zcela u konce. Skupina 25 senátorů totiž podala k Ústavnímu soudu (dále jen „ÚS“) návrh na její zrušení, popřípadě alespoň některých jejích konkrétních ustanovení. Namítali

---

¹³⁴ Poslanci přehlasovali prezidenta, národní parky mají nová pravidla. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2075817-poslanci-prehlasovali-prezidenta-narodni-parky-maji-nova-pravidla>>.

zejména způsob přijetí novely, upozorňovali na vady legislativního procesu a v neposlední řadě poukazovali na právní neurčitost a vnitřní rozpornost celé novely. Dále tvrdili, že je kráceno právo ÚSC na samosprávu, právo vlastnit majetek a právo svobody pohybu. Soudcem zpravodajem byl v tomto případě Jaromír Jirsa. Nejde však s ohledem na ŽP a ZOPK o první případ kontroly ústavnosti, neboť již v roce 2010 se ÚS zabýval taktéž návrhem senátorů na zrušení ustanovení § 68 odst. 3 a 4 ZOPK, kdy tento návrh ÚS zamítl.¹³⁵ Aktuálně je navíc u ÚS řešena další stížnost senátorů ze srpna 2017, a sice na zrušení části ZOPK, kdy konkrétně jde o ustanovení § 70 odst. 3 první věta ve slovech „podle tohoto zákona“ a s tím i zároveň zrušení ustanovení § 4 odst. 9, 10 a 11 StavbZ.¹³⁶

V případě návrhu senátorů na zrušení novely měli postavení účastníka řízení před ÚS Poslanecká sněmovna a Senát, zatímco vláda vystupovala v pozici vedlejšího účastníka. V souvislosti s návrhem na zrušení novely šlo o důležité rozhodnutí, které by mělo na ochranu přírody, a potažmo i celého ŽP, významný vliv. Dle nálezu ÚS sp. zn. Pl. ÚS 18/17 byl však návrh senátorů zamítnut, a to jak v rámci zrušení celé novely, tak i jednotlivých ustanovení. V krátkosti tak dále v této práci budou nastíněny hlavní body argumentace senátorů spolu s uvedením, jak se s nimi ÚS při abstraktní kontrole ústavnosti vypořádal.

Pokud jde o výhrady k legislativnímu procesu, senátoři argumentovali tím, že NP byly rovnou vyhlášeny přímo v ZOPK a nepostupovalo se při jejich vyhlášení dle ustanovení § 40 odst. 3 a 4 ZOPK, kdy by MŽP mělo zpracovat návrh na vyhlášení NP a dále by pak dotčené ÚSC a vlastníci mohli uplatňovat případné námitky (jde o standardní postup při vyhlásování NP, který je vysvětlen podrobněji v další podkapitole práce). Tím byly dle navrhovatelů porušeny práva ÚSC, která jim v čl. 8, čl. 100 odst. 1 a čl. 101 odst. 1 garantuje Ústava ČR. S tímto argumentem se ovšem ÚS neztotožnil a potvrdil, že právní rámec byl dodržen, neboť národní parky nebyly vyhlášeny nově, ale právní formu zřizovacích předpisů jednotlivých NP novela sjednocuje a centralizuje v jednom zákoně. Šlo tedy zejména o zachování kontinuity dosud vyhlášených NP, nikoliv o zřizování NP nových. Novela byla tedy shledána jako ústavně konformní.

V případě, kdy by byla novela shledána právě jakožto ústavně konformní a nikoliv v rozporu s ústavním pořádkem, vyhrazovali se senátoři alternativně rovnou i k jednotlivým ustanovením ZOPK. Konkrétně tak napadali ustanovení týkající se především vymezení NP,

---

¹³⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/08 ze dne 8. 7. 2010. V tomto nálezu se řešila povinnost vlastníků dotčených pozemků a též nájemců dotčených pozemků strpět zásahy orgánů ochrany přírody za účelem ochrany přírody, kdy senátoři argumentovali neúměrným zásahem do jejich práva dle čl. 11 odst. 4 LZPS.

¹³⁶ Projednávaná plenární věc Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 22/17 podaná dne 22. 8. 2017.

ochranných podmínek, klidového území, zonace, rady NP, lesů NP, vlastnického a předkupního práva státu.

Ad. 1) Senátoři se vymezili vůči ustanovení § 15 ZOPK, které definuje NP, jeho cíle, poslání apod. Argumentovali tím, že obsah tohoto ustanovení je příliš neurčitý a obecný, a že by to v praxi mohlo přinášet interpretační a aplikační problémy. Nadto též upozorňovali, že jednotlivé odstavce tohoto ustanovení nejsou logicky provázány mezi sebou, ani s celým zákonem. Senátoři mimo jiné vyjádřili obavu, že takovéto neurčité ustanovení umožní státu svévolný zásah do samosprávy jednotlivých ÚSC. Toto opět ÚS zamítl jako neopodstatněné, neboť co se týká míry neurčitosti napadeného ustanovení, nejde v právu o nic neobvyklého a ani protiústavního. Konkrétní obsah jednotlivých ustanovení je pak zpřesněn až aplikační činností orgánů veřejné moci a praxí. Míru a intenzitu neurčitosti napadeného ustanovení neshledává ÚS jako problematickou a námitky provázanosti jednotlivých odstavců nepovažuje za důvodnou, neboť si odstavce vnitřně nerozporují. ÚS rovněž prováděl zkoumání otázky, zda je novelizovaná právní úprava v souladu s ústavně zaručeným právem na samosprávu (čl. 8 Ústavy), při kterém provedl test proporcionality. ÚS shledal omezení výkonu práva na samosprávu novelizovanou úpravou pouze jakožto mírné a potřebné k naplnění ochrany ŽP a přírodního bohatství, navíc obce o své právo nepřichází, jelikož je pouze limitováno. Jejich účast při vymezování hranic a zonace NP apod. je velmi žádoucí a mají k tomu dostatek právních nástrojů (př. možnost uplatňovat námitky, jsou součástí rady NP), nejsou tedy z těchto záležitostí vyřazeny. S ohledem na shora uvedené tak ÚS shledal, že napadená právní úprava je v rámci tohoto bodu ústavně konformní.

Ad. 2) Senátoři dále vytýkali úpravu ochranných podmínek a klidových území především z důvodu omezení základních práv dotčených subjektů, centralizovanou působnost jak správ NP, tak orgánů ochrany přírody. Ochranné podmínky pak údajně nereflektovaly specifika jednotlivých NP. U klidových území bylo navíc vytýkáno, že mohou být stanovena kdekoli, jelikož zákonná úprava blíže nespecifikuje oblast, na základě čeho či kde mohou nebo nemohou být vyhlášena. V tomto případě ÚS opět aplikoval test proporcionality a konstatoval, že daná právní úprava v rozporu s ústavně zaručenými právy není. Ta jsou opět pouze limitována ve prospěch ochrany přírody. Nadto ÚS zdůraznil, že zákazy či omezení, která jsou pro NP v zákoně stanovena, nejsou povahy absolutní, neboť lze žádat o výjimku. Navíc jsou zde možnosti uplatnění např. námitek či využití obrany cestou správního soudnictví. Pro dotčené subjekty tedy existují další právní nástroje, které umožňují v konkrétních případech přezkoumání.

Ad. 3) Tento bod se týká zonace a jejího vymezení, kdy je zdůrazňována její nesrozumitelnost a nelogičnost, oproti předchozí úpravě její chybějící odstupňování a celková neurčitost regulace nové zonace. Problém senátoři spatřovali i v konkrétním určení moratoria, které dle nich nekoresponduje s principem dělby moci a zároveň je tím popřena možnost dřívějších zásahů, pokud by nastaly určité nepředvídatelné situace. Ani zde ovšem ÚS nedal senátorům za pravdu. Jednak se odvolal na zbytečnost neurčitých *pro futuro* polemik, které se vyřeší až praxí, ale shledal i neopodstatněnost zbylých námitek. Naopak moratorium schvaluje, neboť znamená pro oblast stabilitu. Konkrétní délku moratoria však neposuzoval, neboť to není věc, kterou by se měl ÚS zabývat, protože jde o problematiku přírodně-vědeckého charakteru. Rovněž i konkrétní zonace jednotlivých NP bude teprve stanovena vyhláškou, která opět může podléhat přezkumu ÚS.

Ad. 4) Rada NP po novele má změněný rozsah pravomocí, složení a dle senátorů byl snížen i vliv obcí na rozhodování, navíc byl její vliv obecně slabý. Odvolávali se zde opět na porušení práva na samosprávu. ÚS zde připomíná, že rada je poradním orgánem, nikoliv rozhodovacím a její úprava je ústavně konformní, a to nejen vzhledem k tomu, že radě byla zachována možnost participace při dosahování dohod.

Ad. 5) Dále byly senátory rozporovány i některá ustanovení týkající se lesů. Řeší se zde, o jaké lesy jde, vzhledem k tomu, že nejde o lesy hospodářské a opět bylo zmíněno nepřiměřené omezení vlastnického práva. Zde ÚS také po provedení testu proporcionality neshledal nic protiústavního a upozornil na zásadu prevence, která je v rámci ochrany ŽP nezbytná a má tedy přednost před např. možností těžby dřeva. Nadto bylo upozorňováno, že je v novele ustanovení týkající se omezení zcizování vlastnického práva státu k některým pozemkům v NP, a také na předkupní právo státu, kde ÚS rovněž neshledal nic v rozporu s ústavou.¹³⁷

Závěrem pak ÚS ještě doplnil, že zvolené řešení úpravy NP je výsledkem dlouhodobé diskuse a že je možné, že do budoucna bude převažovat například právní úprava, která bude dovolovat volnější pravidla chování v NP. Nicméně toto nebylo předmětem kontroly ÚS a ani mu toto řešit nenáleží, neboť jde o otázku směřující na zákonodárce, která spadá do sféry politicko-odborně-ekologické. V nálezu pak ÚS doslovně poznamenává, že *„jde o ideový střet (zejména) tzv. environmentalistů s podnikateli, vlastníky nemovitostí a zástupci územních samospráv, který má být řešen v zákonodárném sboru, nikoliv u Ústavního soudu. Závisí*

---

¹³⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 18/17 ze dne 25. 9. 2018.

výlučně na zákonodárci a exekutivě, jaké národní parky založí, jaká pravidla v nich upraví, a proto nelze, s nadsázkou řečeno, po Ústavním soudu žádat zodpovězení otázky: „zda mají pravdu ekologičtí aktivisté nebo starostové, zda je dobré stavět v národním parku hotely, těžit dřevo nebo nechat bujet vegetaci bez jakéhokoliv zásahu.“¹³⁸ Celkově však návrh na zrušení shledal jako ÚS nedůvodný a novela byla provedena v souladu s ústavním pořádkem. Je tudíž ústavně konformní.

Celkově výsledek rozhodnutí ÚS nebyl ve své podstatě až tak překvapivým, neboť jej bylo do určité míry možné anticipovat. To samozřejmě nesnižuje jeho důležitost, vzhledem k tomu, že šlo o poměrně zásadní nález v oblasti ŽP. Nelze však jinak, než se s rozhodnutím ÚS ztotožnit. Argumenty a jednotlivé problematické pasáže, na které se senátoři odvolávali, byly v zásadě nepříliš právně silné a časté upozornění na vnitřní rozpornost, nelogičnost, nesrozumitelnost či neprovázanost až nahodilost se zbytkem zákona tak působily spíše jako pouhé účelové argumenty. Za podstatné ovšem senátoři měli především tvrzení o omezení ústavního práva ÚSC na samosprávu, které novele primárně vytýkali. V tomto se ÚS se senátory neshodl, neboť byl toho názoru, že právní úprava NP je přiměřená a právě úpravu oblastí, které senátoři zmiňovali prioritně - ať už jde o vlastnictví, samosprávu či svobodu pohybu, vnímal ÚS jako ústavně konformní. Tyto oblasti jsou novou právní úpravou respektovány a zároveň je zohledňují v tak nezbytné míře, aby se řádně uplatňovala ochrana přírody. S tím nelze než souhlasit i vzhledem k tomu, že jde o hodnotu, která je ústavně chráněna. Právě ochranu přírody ÚS vnímá jako stěžejní a její význam ve svém zdůvodnění zdůrazňuje. Z tohoto lze dovodit přednost zájmu ochrany přírody před zájmy jinými.

Lze však konstatovat, že nález byl zcela zásadní z mnoha ohledů, neboť právě vlastní argumentace ÚS upřesňuje výklad jednotlivých ustanovení, zpřesňuje význam NP a ŽP a zároveň celkově udává mantinely právní úpravy týkající se ochrany přírody a NP. Nejde jen o potvrzení ústavní konformity novely, ale také do značné míry vyzdvihnutí toho, že ochrana přírody je zájmem celé společnosti a je důležité tyto části našeho přírodního dědictví právně regulovat a především chránit. Celkově se tak ve své podstatě může zdát, že motivace senátorů k podání ústavní stížnosti byla vedena spíše politickými zájmy a názory než přísně právními argumenty. Nezbyvá tedy než kvitovat rozhodnutí ÚS, které stanovuje, že určitá míra omezení základních práv a svobod je za účelem naplnění ochrany ŽP nutná a oprávněná. Zamítavý výsledek ale sám o sobě příliš překvapivý nebyl. Navíc již z předchozích

---

¹³⁸ Tamtéž.

rozhodnutí bylo ÚS proklamováno, že je pro něj stěžejní zejména zásada zdrženlivosti a právní úpravu tak ruší zcela výjimečně.

4.3 Vyhlášení národních parků

Vyhlašování národních parků se pojí se vznikem nových chráněných území, která budou mít, dle české právní úpravy, povahu těch nejpřísněji chráněných území - národních parků. V průběhu několika desetiletí proces a způsob vyhlášení NP postupně prošel výrazným vývojem. Oproti stavu jak jej upravoval původní zákon z roku 1956 se dnes, zejména po novele v roce 2017, již značně proměnil. Vzhledem k tomu, že celý proces je časově velmi zdlouhavý a relativně náročný, může jít také o jeden z částečných důvodů, proč je počet vyhlášených NP v ČR tak nízký.

4.3.1. Proces vyhlášení národních parků obecně

Samotným postupem při vyhlášení ZCHÚ (v případě této práce jde o NP) nebo jeho ochranného pásma se konkrétně zabývají ustanovení § 40 a násl. ZOPK. Vyhlášení probíhá ve dvou fázích. Nejprve je důležité, aby orgán ochrany přírody (v případě NP jde o MŽP) vypracoval záměr na vyhlášení daného ZCHÚ, popř. jeho ochranného pásma (jeho obsah a náležitosti jsou stanoveny v § 10 vyhlášky MŽP č. 45/2018 Sb.). Tento návrh musí být odůvodněn a zároveň musí být zhodnocen stav přírodního prostředí v území, o které se jedná. Dále musí být navržen vhodný způsob ochrany, vymezit rozsah území, kterého se to týká, a též se musí navrhnout bližší ochranné podmínky. Záměr pak MŽP zasílá jako oznámení dotčeným ÚSC. Dotčeným vlastníkům nemovitých věcí MŽP oznamuje, že byl tento záměr předložen, a to pouze formou veřejné vyhlášky, která je dle § 25 SpŘ vyvěšena 15 dní na úřední desce. Toto oznámení obsahuje informace, kde mají vlastníci možnost se seznámit s úplným zněním a také kdo a do kdy může podávat námitky. Veřejnost se pak s návrhem může seznámit na portálu veřejné správy. Dotčené obce, na žádost MŽP, musí také zveřejnit oznámení na svých úředních deskách do 5 dnů od dne oznámení. V tomto případě jde o zúžení informační povinnosti, neboť pouze velmi málo lidí si pravidelně čte úřední desky. Dochází tak k celkovému zhoršení informovanosti, návaznosti i postavení vlastníků, neboť tento krok umožňuje jednodušší přehlednutí informací týkajících se vyhlášení ZCHÚ.¹³⁹

---

¹³⁹ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 295-297.

Dotčené ÚSC stejně jako vlastníci nemovitých věcí pak mohou podávat v prekluzivní lhůtě 90 dnů písemné námítky k záměru adresované MŽP, které má 60 dní, aby o nich ve správním řízení rozhodlo. Dle § 72 písm. e) ZOPK mají ostatní subjekty (např. nájemci pozemků) právo se k tomuto návrhu pouze vyjádřit. Co se týká možností námitek, jde ve své podstatě o nejdůležitější právní nástroj ochrany, kterým dotčené subjekty disponují. Není asi překvapivé, že nejčastěji se obsahově námítky objevují v souvislosti s omezením stavební činnosti v existujících zastavitelných plochách, často je slyšen argument ztížení místního rozvoje apod.¹⁴⁰ Jak ale vyplývá z rozsudku NSS, který v bodě 14 potvrzuje argumentaci městského soudu „žádají-li si to zájmy ochrany přírody, pak územní plán nemůže stát v cestě vyhlášení zvláště chráněného území, neboť orgány ochrany přírody nemají za úkol realizovat cíle územního plánování, nýbrž výhradně jen cíle stanovené zákonem o ochraně přírody a krajiny.“¹⁴¹ Soud tak potvrdil, že pokud jsou důvody pro zvýšenou ochranu přírody, nelze pouze na základě rozporu s územním plánem takovou ochranu neumožnit.

Dle § 40 odst. 5 ZOPK je pak zákonodárcem opět zavedena tzv. předběžná ochrana vyhlášeného ZCHÚ. V mezidobí od zveřejnění záměru do samotného vyhlášení, nejdéle však dva roky, se musí všechny subjekty v daném území zdržet jakýchkoliv zásahů, které by jej mohly negativně ovlivnit či poškodit, což je případně klasifikováno jako přestupek. V zákoně je tudíž zaveden sankční prvek proti takovým případným zásahům, a to konkrétně v ustanoveních § 87 odst. 3 písm. f) ZOPK u fyzických osob a u právnických a podnikajících fyzických osob pak v § 88 odst. 2 písm. h) ZOPK. V tomto případě jde určitě o krok správným směrem, ačkoliv je otázkou, zda dvouletá časová dotace by konkrétně u vyhlášení nového NP byla zcela dostačující. Na druhou stranu, vzhledem k tomu, že oproti předchozí úpravě byla předběžná ochrana nejprve pouze jednoroční, poté byla novelou z roku 2009 zcela zrušena, až nakonec je aktuálně znovuzavedena, lze určitě stávající úpravu v rámci ochrany přírody hodnotit za pozitivní.

Případné změny v již vyhlášených ZCHÚ jsou samozřejmě přirozené a s postupným vývojem společnosti i pravděpodobné, zákonodárce s nimi proto počítá a umožňuje je pomocí ustanovení § 41 ZOPK. Bývají projednávány obdobným způsobem jako při vyhlášení ZCHÚ/ochranných pásem v návaznosti na odstavce 2 až 4, avšak s tím rozdílem, že změny se projednávají pouze s dotčenými vlastníky nemovitostí a ÚSC.

---

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 298.

¹⁴¹ Rozhodnutí NSS ze dne 29. 4. 2015, č. j. 6 As 304/2014-50.

Samotný hotový záměr však ještě neznamená automatické vyhlášení ZCHÚ. Nastává totiž druhá fáze celého procesu vyhlášení, v tomto případě NP. Pro jeho vyhlášení je nutné, aby (po přípravě návrhu zákona MŽP) vydal Parlament ČR příslušný zákon, kterým se zřizuje nový NP. Hotový záměr z první fáze tak slouží jako podklad pro návrh tohoto zákona. Takový návrh zákona pak prochází standardním legislativním procesem dle Legislativních pravidel vlády. Za zmínku jistě stojí fakt, že finální verze zákona se může od jeho návrhu odlišovat, a to například v rámci pozměňovacích návrhů poslanců. Zároveň však není možné ochranu v daném zákoně změnami oproti návrhu zpřísnit.¹⁴² Tento postup tak v podstatě poskytuje prostor pro zmírnění ochrany národního parku oproti původnímu návrhu.

Nově vyhlášený NP je poté dle § 42 ZOPK evidován v ústředním seznamu ochrany přírody, do kterého je veřejnosti umožněno nahlížet v přítomnosti pověřeného pracovníka, popřípadě je nově zmíněna i možnost dálkového přístupu do informačního systému. Podrobnější informace k tomuto a označení NP v terénu, tak aby návštěvníci věděli, že se nachází v NP, bylo upřesněno již v kapitole 1 této práce, popřípadě závazná pravidla obsahuje vyhláška č. 45/2018 Sb.

K samotnému vyhlášení NP se obecně pojí dlouhý proces, který je důležitý zejména v rámci komunikace mezi jednotlivými subjekty. Vzhledem k tomu, že tematika NP a případné vyhlášení NP (viz problematika Křivoklátska a Jeseníků) je velice populární i mediálně, panuje mezi dotčenými obcemi, kraji, či vlastníky mnohdy až zbytečný strach a negativní postoj k celému procesu, který často může vyvěrat z mylných domněnek nebo mediálně nepřesným informacím, která ne vždy musí odpovídat realitě a faktům. Je proto naprosto stěžejní, aby možnost vyhlášení NP byla již dopředu správně komunikována a nemuselo tak docházet ve druhé fázi vyhlášení k jejímu nezdaru. Je proto běžné a i velmi vhodné, že před zahájením zpracovávání záměru probíhají různé informativní kampaně, v nichž by jednotlivá pozitiva či negativa, které by vyhlášení NP pro dotčené subjekty znamenala, měla být dostatečně vysvětlována.¹⁴³

S možností vyhlášení národního parku se logicky pojí i možnost jeho zrušení, popř. zrušení jeho ochranných pásem. Ačkoliv doposud v ČR žádný NP zrušen nebyl a šlo by zcela nepochybně o mimořádné opatření, zákonodárce tuto možnost neopomněl a ustanovuje ji v § 45 odst. 1 ZOPK, který říká, že Parlament ČR, jež NP vyhlásil, jej může stejným způsobem,

---

¹⁴² VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 300.

¹⁴³ Tamtéž s. 295.

kterým provedl vyhlášení i zrušit. Jednalo by se tedy o předpis stejné právní síly, a to zákon. Nicméně zákon jasně říká, že tento postup je možný pouze ze dvou taxativně uvedených důvodů, a to z důvodu, podle kterého by nad ochranou NP převažovaly jiné veřejné zájmy (§ 43 ZOPK) nebo na základě zániku důvodu zvláštní ochrany.

4.3.2. Vyhlášení stávajících národních parků

Dle ust. § 8 odst. 1 zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, byly v minulosti národní parky vyhlášovány nařízením vlády, podrobnosti pak upravovaly statuty vydané Ministerstvem školství a kultury v dohodě s dalšími subjekty. Za působení uvedeného zákona tak byl zřízen český nejstarší NP Krkonoše, přesněji tedy nařízením vlády č. 41/1963 Sb., o zřízení Krkonošského národního parku. Později byl znovu vyhlášen, a to nařízením vlády č. 165/1991 Sb., kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany. Toto nařízení rozdělovalo NP v ustanovení § 4 do tří zón (přísná přírodní, řízená přírodní a okrajová) a v ust. § 2 stanovovalo, že posláním NP je především uchování a zlepšení přírodního prostředí spolu s obnovou a ochranou funkcí ekosystémů, živočichů, rostlin a vzhledu krajiny. Nebyly zde opomenuty ale ani vědecké a výchovné cíle společně s umožněním udržitelné turistiky a rekreace. NP Šumava a Podyjí byly zřízeny nařízením vlády č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany, respektive nařízením vlády č. 164/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Podyjí a stanoví podmínky jeho ochrany. V obou těchto nařízeních jsou stanovena obdobná poslání i rozdělení do zón jako u Krkonošského NP. Všechny tyto tři NP tak byly vyhlášeny nařízením vlády, a to za účinnosti zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody.

S přijetím ZOPK však bylo nezbytné vyřešit přechod těchto již existujících NP, neboť tehdejší úprava ZOPK v ustanovení § 15 odst. 3 stanovovala, že *„národní parky, jejich poslání a bližší ochranné podmínky se vyhláší zákonem.“* Orgánem kompetentním k vyhlášení NP se tak stal Parlament České republiky, nikoliv již vláda. S tím se vypořádala v té době aktuální úprava ZOPK pomocí přechodného ustanovení § 90 odst. 9, neboť stanovila, že *„národní parky a chráněné krajinné oblasti vyhlášené podle § 8 zákona č. 40/1956 Sb., jsou nadále chráněny jako národní parky (§ 15) a chráněné krajinné oblasti (§ 25)“*, takže již existující NP byly i nadále takto chráněny.

Zákonem byl vyhlášen pouze náš nejmladší NP České Švýcarsko, a to konkrétně zákonem č. 161/1999 Sb., kterým se vyhláší Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon obsahoval jednak ustanovení

o svém zřízení, dále dle ust. § 1 odst. 1 poslání (uchování a zlepšení přírodního prostředí, ale také ochrana jedinečných geomorfologických hodnot a stejně jako předchozí NP i ochrana rostlinstva, živočichů a vzhledu krajiny), dále též např. zřízení správy NP, bližší ochranné podmínky pro celé území NP nebo zásady péče o les.

S velkou novelou ZOPK v roce 2017 ale přichází i další zásadní změna ve způsobu vyhlášení NP, kterou v ustanovení § 15 odst. 5 ZOPK zavádí, neboť NP a jejich ochranná pásma jsou vyhlášovány přímo tímto zákonem, tedy ZOPK, a územní vymezení NP je pak provedeno v jeho přílohách. Předchozí úprava rozdílně stanovovala vyhlášení NP zákonem, ale způsobem, kdy konkrétní NP byl vyhlášen zákonem samostatným. Aktuální právní úprava NP v ZOPK výslovně stanovuje, že NP a jejich ochranná pásma se vyhláší *tímto* zákonem. Zřizovacím předpisem pro případný nový NP je tedy myšlen právě přímo samotný ZOPK. Tato právní úprava s sebou samozřejmě může přinášet jak pozitivní, tak i negativní aspekty. K těm negativním by bylo možné zařadit případnou nepružnost a pomalý proces při potřebě zakomponování vyvstalých či nutných změn, neboť by se tak celkově mohl značně celý proces zkomplikovat, časově prodloužit či být dokonce bezvýsledný. Naopak k pozitivům této úpravy je nutné určitě zmínit celkové sjednocení právní úpravy a ucelenost dané problematiky v jednom zákoně. Je ale potřebné připomenout fakt, že další formy chráněných území jsou vyhlášovány různým způsobem, jak již bylo poznamenáno v první kapitole, a to v podobě nařízení nebo vyhlášek. Ty tak nejsou upraveny v jednom zákoně jako NP, neboť mají své vlastní zřizovací právní předpisy.

Předchozí zřizovací předpisy všech čtyř NP byly tedy touto „velkou novelou“ zrušeny. Nově jsou všechny stávající národní parky ustanoveny v rámci § 15a až 15d ZOPK. NP tak nebyly znovu vyhlášeny, jsou ale všechny upraveny v jednom zákoně, který je například spolu se základními ochrannými podmínkami sjednocuje, zatímco bližší podmínky jsou v ZOPK určeny pro jednotlivé NP samostatně.

4.4 Ochranné podmínky a ochranné pásmo

Ochranné podmínky NP slouží jako administrativní právní nástroj, který umožňuje primárně ochranu NP. Tyto ochranné podmínky dělíme na základní a bližší. Základní ochranné podmínky představují taxativně stanovené zákazy, které jsou upraveny v ustanovení § 16 ZOPK a platí pro všechny NP současně. Tyto podmínky pak můžeme ještě dále vydělit na ty zákazy, které platí na celém území NP (ust. § 16 odst. 1 ZOPK) a na zákazy, které platí

na území NP mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí (ust. § 16 odst. 2 ZOPK), což v předchozí právní úpravě absentovalo a je tedy zavedeno nově.

Bližší ochranné podmínky pak pro jednotlivé NP samostatně upravují takové činnosti a zásahy, které je možno konat pouze s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Ty jsou upraveny pro každý konkrétní NP samostatně v ust. § 16a ZOPK pro NP České Švýcarsko, § 16b ZOPK pro KRNAP, § 16c ZOPK pro NP Podyjí a jeho ochranné pásmo a § 16d ZOPK pro NP Šumava. Pouze ustanovení § 16a ZOPK pro České Švýcarsko se od ostatních odlišuje tím, že v rámci bližších ochranných podmínek obsahuje navíc i zákazy.

Zároveň je také možné, aby byly ZCHÚ chráněny před negativními vlivy z okolí i tzv. ochrannými pásmy. V rámci územní ochrany jde tak o neméně podstatný nástroj, který (nejen) v NP zajišťuje jejich vnější ochranu mající primárně preventivní funkci. Ne všechny NP u nás ale svá ochranná pásma mají vyhlášena.

4.4.1. Základní ochranné podmínky

S velkou novelou ZOPK byly ochranné podmínky NP do značné míry proměněny stejně jako celá systematika jejich právní úpravy, ačkoliv jejich hlavní rozdělení na základní a bližší zůstalo zachováno. Navíc se však objevily některé nové zákazy, jiné naopak byly zrušeny. Celkově se ale zákonodárce, právě oproti předchozí úpravě, uchýlil obecně spíše k rozšíření zákazů, jejichž počet v rámci zpřísnění ochrany přírody navýšil. Vzhledem k tomu, že došlo ke změně úpravy zonace NP, bylo již neefektivní, aby ochranné podmínky zůstaly navázány na konkrétní stupeň zonace tak, jak bylo v předchozí právní úpravě. V té byly upraveny základní ochranné podmínky v podobě zákazů platících pro celá území NP a dalších zákazů, které se vztahovaly pouze na první zóny NP, což byly nejpřísněji chráněná území NP. Naopak bližší ochranné podmínky se podle předchozí právní úpravy vyhlášovaly samostatně v zákoně, kterým se vyhlášoval i daný NP. Pokud se ale jednalo o NP, které byly u nás už dříve vyhlášeny nařízením, byly tyto bližší ochranné podmínky stanoveny v těchto nařízeních. Jak však vyplývá i z důvodové zprávy k novele, bylo účelnější stanovit základní ochranné podmínky souhrnně na jednom místě ve shodné podobě pro všechny NP platící rozličně na celém území a poté na územích mimo zastavěná a zastavitelná území obcí. Stejně tak i bližší ochranné podmínky jsou určeny zvláště pro každý NP, ale upravené jsou sjednoceně v ZOPK a nikoliv v roztržštěných úpravách. Navíc je možné, což opět dokládá i důvodová zpráva

k velké novele, v účelných případech vyhradit plochy v NP, kde by tyto zákazy nemusely platit.¹⁴⁴

Konkrétně jde dle ust. § 16 odst. 1 ZOPK o tyto taxativně stanovené zákazy platící na celém území všech našich NP:

- Zákaz umístování nebo povolování důlních děl
- Zákaz vymezování nových průmyslových zón
- Zákaz stanovení průzkumných území
- Zákaz těžby nerostů, rašeliny, slatiny
- Zákaz odstraňování odpadů
- Zákaz rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin
- Zákaz intenzivního zavádění chovu zvířete
- Zákaz měnit stávající vodní režim pozemků
- Zákaz vypouštění živočichů
- Zákaz umístování světelných zdrojů
- Zákaz provádět ohňostroje nebo používat zábavní pyrotechniku
- Zákaz létat v rozporu se stanovenými podmínkami

Pokud jde o zákazy, které platí pro všechny NP na jejich území mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, pojí se tyto dva pojmy nevyhnutelně s územním plánováním. To je podrobně upraveno ve stavebním zákoně. Dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. d) StavbZ je pojem zastavěné území definováno jako „*území vymezené územním plánem nebo postupem podle tohoto zákona; nemá-li obec takto vymezené zastavěné území je zastavěným územím zastavěná část obce vymezená k 1. září 1966 a vyznačená v mapách evidence nemovitostí*“ a dle ust. § 2 odst. 1 písm. j) StavbZ je zastavitelnou plochou definována „*plocha vymezená k zastavění v územním plánu nebo v zásadách územního rozvoje*.“ Jde tak o zákazy, které platí pro oblasti NP, jež nejsou zastavěny nebo zastavitelné, což znamená, že zákonodárce v tomto případě reflektoval určité potřeby obcí – tedy území, ve kterých např. žijí lidé, jde o obydlená

---

¹⁴⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 50.

území nebo území, kde je možná výstavba apod. V tomto směru tak oproti předchozí úpravě, i přes celkově přísnější nastavení zákazů, došlo možná překvapivě i k jistému uvolnění zákazů jiných, které se předtím vztahovaly na celé území NP. Jde například o zákaz táboření, které bylo předtím zakázáno na celém území NP (mimo vyhrazených míst). Výslovně pak ust. § 16 odst. 2 ZOPK stanovuje, že jde o:

- Zákaz používat prostředky nebo vykonávat činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti
- Zákaz umisťovat, povolovat nebo provádět stavby
- Zákaz odstraňovat svrchní vrstvu půdy nebo provádět terénní úpravy
- Zákaz povolovat nebo provádět geologické práce
- Zákaz sbírat nerosty, rostliny, odchyťovat živočichy
- Zákaz používat na pozemcích mimo zahrady umělá hnojiva, kejdu, silážní šťávy nebo pozemky vápnit
- Zákaz vysévat nebo vysazovat rostliny mimo zahrady
- Zákaz používat biocidy mimo budovy
- Zákaz skladovat pohonné hmoty nebo chemické přípravky
- Zákaz odstraňovat odpady
- Zákaz upravovat přirozená koryta vodních toků a odstraňovat splaveniny
- Zákaz vjíždět a setrávat s motorovými vozidly
- Zákaz jezdit na kole nebo koni mimo silnice
- Zákaz provozovat některé sporty mimo vyhrazená místa
- Zákaz tábořit mimo vyhrazená místa
- Zákaz rozdělávat ohně mimo vyhrazená místa
- Zákaz pořádat nebo organizovat některé akce mimo vyhrazená místa
- Zákaz provozovat volný nebo stánkový prodej mimo budovy
- Zákaz provozovat bezpilotní letadla a modely
- Zákaz provádět chemický posyp cest

Zcela nově tak byly do právního řádu novelou zavedeny některé zákazy jako např. provádění ohňostrojů a používání zábavní pyrotechniky nebo umístování světelných zdrojů mimo uzavřené objekty či provoz volného/stánkového prodeje mimo budovy a provoz bezpilotních letadel, které zohledňují zejména aktuální potřeby ochrany NP. Lze tak na těchto zákazech pozorovat nutnost zákonodárce reagovat na nové trendy a vývoj společnosti. Vypuštěn byl naopak v rámci zákazu na celém území kupříkladu právě již zmíněný zákaz táboření a rozdělávání ohňů mimo vyhrazená místa nebo zákaz pořádat a organizovat hromadné veřejné akce mimo vyhrazená místa, které jsou již na zastavěných územích či v zastavitelných plochách možné. Vyhrazená místa pak může správa NP stanovit pomocí OOP.

Pokud jde o zcela nově zavedený zákaz umístování světelných zdrojů mimo uzavřené objekty, vychází potřeba tohoto zákazu z maximální možné eliminace rušivých zdrojů na existenci a život živočichů vyskytujících se v NP. Z velmi podobného důvodu byl do nové právní úpravy zaveden právě i zákaz ohňostrojů a zábavní pyrotechniky, neboť ty mohou být pro živočichy traumatizující a škodit jejich zdraví či dokonce vést k jejich úhynu. To samé by se dalo říct i o bezpilotních letadlech, tzv. dronech, neboť nejen, že jsou rušivé i pro samotné návštěvníky NP, ale zejména svým hlukem ruší zvěř nebo mohou ohrozit létající živočichy. Právě třeba drony je ale možné využívat i k pozitivním účelům, neboť mohou být pro ochranu přírody přínosem – v rámci ochrany přírody před pytláky nebo k sběru statistických údajů apod.¹⁴⁵

Ačkoliv některé zákazy byly novelizací změněny a některé se objevily zcela nově, lze většinu z nich vnímat ve světle pozitivním, neboť jsou zcela logickým krokem zákonodárce, jež reaguje na aktuální společenské potřeby a jejich zařazení tak vychází z reálného života. Lze u zákonodárce spatřovat určitou snahu o co nejvěrnější přiblížení pokrytí a regulaci oblastí, které vyvstávají z praxe a které jsou tak nutné v novelizované právní úpravě reflektovat. Zároveň si lze oproti předchozí úpravě všimnout zpřesnění a vyjasnění jednotlivých ochranných podmínek či jejich širší pokrytí (např. teritoriální zpřesnění zákazu hnojení umělými hnojivy, rozdělení zákazu táboření a zákazu rozdělávání ohně, rozšíření zákazu provozování sportů, které by mohly poškodit NP, či vypuštění podmínky „hromadnosti“ při zákazu pořádání některých akcí atd.). Ačkoliv se stále můžeme v rámci základních ochranných podmínek setkat s některými neurčitými či právně nedefinovanými

---

¹⁴⁵ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 167-190.

pojmy (např. u zákazu sběru nerostů, rostlin či odchyту živočichů, kdy „sběr“ není právně definován), které bude potřebné teprve dále v praxi právně interpretovat, lze mít za to, že sjednocení základních podmínek a jejich rozdělení na ty aplikovatelné po celém území a ty, které se netýkají obcí, jsou zdařilými kroky zákonodárce. Navíc zcela nepochybně představují usnadnění pro subjekty, jichž se zákazy přímo dotýkaly, a to nejen v orientaci, ale i v reálném dopadu. Už jen například právě zrušením těch omezení, které se stejně v praxi neuplatňovaly (např. plošný zákaz táboření či stanování).

Zákazy stanovené v rámci ochranných podmínek jsou však, jak již bylo zmíněno, relativní a nikoliv absolutní, neboť z nich lze udělit výjimku dle ustanovení § 43 ZOPK. Zcela určitě však nelze institut udělování výjimek vnímat jako něco běžného, ale naopak se týká mimořádných situací, či zohledňuje takové, kdy by byl zákaz v konkrétním případě například nepřiměřeně přísný či by jej bylo ve specifické situaci zcela nezbytné použít. Možnost udělení výjimek ze zákazů zde existovala již i před novelou, avšak v jiné podobě. Novela tak do možnosti institutu výjimky podstatně zasáhla a přinesla několik důležitých změn. V odst. 1 zmíněného ustanovení ZOPK je vymezeno, ve kterých oblastech lze výjimku udělit. Co se týče NP, lze udělit výjimku v rámci zákonem stanovených základních ochranných podmínek (§ 16 ZOPK), které platí pro území celého NP či pro území NP mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. Dále lze udělit výjimku ze zákazů v rámci bližších ochranných podmínek platících pro NP České Švýcarsko (ust. § 16a odst. 1 a 2 ZOPK) a též v klidových územích NP (ust. § 17 odst. 2 ZOPK). Výjimky však mohou být povoleny pouze za určitých podmínek, které jsou výslovně zákonem stanoveny a těmi jsou alternativně¹⁴⁶:

- 1) Převažující veřejný zájem nad zájmem ochrany přírody.
- 2) Zájem ochrany přírody samotný.
- 3) Případ, kdy činnost pro kterou se žádá výjimka, významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany ZCHÚ.

Vzhledem k tomu, že ochrana přírody a krajiny je sama zákonem dle ustanovení § 58 odst. 1 ZOPK vymezena jako veřejný zájem, může být důvodem pro udělení výjimky existence od ochrany přírody a krajiny *rozdílného* veřejného zájmu (např. ochrana veřejného zdraví) či *nezbytnost* udělení výjimky pro ochranu takového jiného zájmu, popřípadě *převaha*

---

¹⁴⁶ § 43 odst. 1 ZOPK

jiného veřejného zájmu nad veřejným zájmem ochrany přírody a krajiny.¹⁴⁷ Otázka, co je a není možné považovat za veřejný zájem, však vychází vždy z konkrétní situace, konkrétního posuzovaného případu a nelze jej pojmut jakkoli obecně. Jde o právně neurčitý pojem, který není nikde v zákoně definován, což potvrzuje i ÚS. Ten ve svém nálezu říká, že veřejný zájem má být zjišťován v dané věci v průběhu správního řízení, kdy orgán správního řízení poměřuje jednotlivé partikulární zájmy, váží všechny rozpory a připomínky a je samozřejmě v této věci esenciální řádné zdůvodnění, proč se orgán rozhodl tak, jak se rozhodl. Zjišťování, zda jde či nejde o veřejný zájem je tak vždy otázkou moci výkonné, nikoliv zákonodárné.¹⁴⁸ Výjimky budou zpravidla udělovány na žádost konkrétní osoby formou rozhodnutí ve správním řízení. Zde žadatel musí doložit, z jakého důvodu se výjimky dožaduje a zda splňuje podmínky pro její udělení, důkazní břemeno tedy leží na něm.¹⁴⁹ ÚS dále k problematice veřejného zájmu dovedl, že jej nelze považovat za synonymum k zájmu kolektivnímu a je nutné tyto dva pojmy automaticky nezaměňovat, ale je důležité je rozlišovat.¹⁵⁰ Výjimky navíc po novele uděluje orgán ochrany přírody, což v případech NP bude dle ustanovení § 78 odst. 2 a 3 písm. h) ZOPK správa NP.

Dále dle ust. § 43 odst. 2 ZOPK lze pro blíže neurčený okruh osob (např. u vjezdu motorových vozidel při příležitosti nějaké akce), udělit výjimku formou OOP, které by se pak řídilo standardně pravidly dle ustanovení § 171 a násl. SpŘ. Podnět k OOP může být iniciován i jednotlivcem, ačkoliv klasicky půjde o jeho vydání z iniciativy úřední. Vzhledem k tomu, že právní úprava ZOPK nestanovuje jinak, lze dovést, že se vychází standardně z úpravy SpŘ. Navíc, v případech, kde se u některých ochranných podmínek, klidových území či ochranných pásem v NP vyhražují místa a trasy (např. pro rozdělování ohně či táboření) děje se tak dle ustanovení § 43 odst. 3 ZOPK rovněž formou OOP. V podstatě tak jde při vyhražování míst a tras o stanovení zvláštního právního režimu, nikoliv o udělení výjimky v přesném slova smyslu. Ten bude dopadat na konkrétně určené místo pro neurčitý počet osob a bude zpravidla časově neomezen, právě na rozdíl od výjimek.¹⁵¹ Vzhledem k tomu, že se v odstavci 3 v podstatě o udělení výjimky nejedná, stálo by za zvážení, zda by nebylo vhodné jej vyčlenit a osamostatnit do nového paragrafu. Jeho zařazení do ustanovení § 43 ZOPK

¹⁴⁷ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 304-305.

¹⁴⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/04 ze dne 28. 6. 2005.

¹⁴⁹ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 305-307.

¹⁵⁰ Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 198/95 ze dne 28. 3. 1996.

¹⁵¹ Tamtéž.

může působit zbytečně nelogicky a zmatečně. Také by bylo rozumné, kdyby zákonodárce odstranil duplicitu napříč ZOPK, kdy při vyhrazování míst a tras stačí uvedení, že jde o formu OOP souhrnně v odstavci 3 a není nutné, aby to bylo uváděno i v jednotlivých konkrétních ustanoveních ZOPK (viz ust. § 16a odst. 1 písm. c) ZOPK).

Novelizací právní úpravy udělování výjimek ze zákazů došlo k celkovému zjednodušení procesu jejich udělování a zefektivnění, neboť předchozí právní úprava byla dlouhodobě problematická, právně chybná a nejasná. Velice komplikované a právně nesprávné bylo řešení udělování výjimek již v letech 2004-2009, kdy o všech výjimkách rozhodovala vláda svým usnesením, ačkoliv nebyla orgánem ochrany přírody. Ani novelou z roku 2009 nebyl zákonodárce schopen toto ustanovení zcela napravit, byť částečně se mu to podařilo. K největším rozdílům a komplikacím předchozí právní úpravy totiž patřila, mimo jiné, nutnost rozlišování pojmů „veřejný zájem výrazně převažující nad zájmem ochrany přírody“ a „jiný veřejný zájem převažující“. Za tímto rozlišením lze vidět snahu o to, aby byly výjimky ze zákazů z důvodu výrazně převažujícího veřejného zájmu (tzn. především ty na celorepublikové či mezinárodní úrovni) řešeny na nejvyšší úrovni, protože byly v každém jednotlivém případě schvalovány usnesením vlády. Výjimku ale udělovalo MŽP, které muselo po obdržení žádosti tuto předložit a projednat s vládou a ta následně vydala usnesení, podle kterého teprve MŽP rozhodlo. To znamená, že ministerstvo bylo vázáno usnesením vlády a v případě, kdy by po konání správního řízení bylo některým z účastníků podán rozklad, musel by ministr ŽP nejspíše žádat vládu o potvrzení či změnu názoru.¹⁵² V tomto případě tak zůstávala část týkající se usnesení vlády stále problematická a zbytečně složitá. Na rozdíl od zbylých žádostí o výjimku (ust. § 43 odst. 3 a 4 ZOPK před novelou), které měly splňovat tyto podmínky: a) převaha veřejného zájmu, nebo b) zájem samotné ochrany přírody, nebo c) povolená činnost významně neovlivní předmět ochrany. Tyto výjimky byly navíc udělovány správou NP.

V tomto ohledu při udělování výjimek došlo k výrazně pozitivnímu posunu stávající právní úpravy oproti té předchozí. Dochází totiž nejen ke zjednodušení celého procesu, ale zároveň i k jeho zrychlení, neboť udělování výjimek na základě usnesení vlády bylo již zcela vypuštěno a výjimky uděluje pouze správa NP. Velký pokrok lze spatřovat i v tom, že je nově možné udělovat výjimky formou OOP (stejně jako to bylo možné již před novelou v případech druhové ochrany, viz ust. § 56 odst. 4 ZOPK), což též celý proces udělování

---

¹⁵² STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 576 s. ISBN 978-80-7552-229-0. s. 212-217.

výrazně zefektivní. Nutné je ale zároveň doplnit, že na udělení výjimky není právní nárok a žádost o ni podléhá individuálnímu posouzení a správnímu uvážení.

V krátkosti je ještě nezbytné upozornit na ustanovení § 44 odst. 1 ZOPK, které s NP souvisí a jež vyžaduje u činností prováděných na území NP (i CHKO), jež by mohly poškodit či způsobit ohrožení přírody a krajiny (např. ty, u kterých je potřeba stavební povolení, povolení k nakládání s vodami atd.). V jejich případě je totiž nezbytné opatření závazného stanoviska orgánu ochrany přírody (u NP od správy NP) dle ustanovení § 149 SpŘ. Tyto činnosti tak v NP sice obecně zakázány nejsou, je ale potřebné k jejich výkonu mít právě předchozí závazné stanovisko. Zcela nově je pak v zákoně stanoveno ust. § 44a ZOPK, které určuje konkrétní hlediska, které musí být orgány územního plánování a stavebními úřady v ZCHÚ a jejich ochranných pásmech respektovány a zohledňovány, jako třeba principy zachování optimálních ekologických funkcí či biologická rozmanitost. Nově je taktéž zařazeno ustanovení § 44b ZOPK, které říká, že souhlas k činnostem vymezeným v bližších ochranných podmínkách, ke kterým není třeba povolení správního orgánu dle jiného právního předpisu, vydává správa NP buď rozhodnutím, nebo OOP, pokud jde o neurčitý okruh adresátů. Předmětné ustanovení tak zpřesňuje právní úpravu a stanovuje, o jakou formu souhlasu se v daném případě jedná.

4.4.2. Bližší ochranné podmínky

Bližší ochranné podmínky jsou nově přímo součástí ZOPK a specificky upravují jednotlivé předměty ochrany každého NP dle jemu odpovídajících potřeb. Právní úprava všech českých NP je tak sjednocená v jednom zákoně, ačkoliv před novelou byly tyto podmínky jednotlivých NP upraveny samostatně v původních vyhlášovacích dokumentech. Celkově byly novelou bližší ochranné podmínky výrazně zredukovány, neboť v jejím rámci byly z právní úpravy odstraněny ty, které již byly stanoveny v základních ochranných podmínkách a zároveň platily pro všechny NP. Odstraněny byly rovněž takové, které v návaznosti na související právní úpravu (např. stavební zákon) nebyly aktuální.¹⁵³

V rámci ustanovení § 16a ZOPK jsou nejprve upraveny bližší ochranné podmínky pro NP České Švýcarsko, které se proti úpravě ostatních NP trochu odlišuje, protože v sobě v odst. 1 a 2 obsahuje další zákazy. Ty se týkají jednak celého území NP, pokud jde o zákaz zasahovat do přirozeného vývoje skalních útvarů, zákaz používání hospodářských zvířat

---

¹⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 107.

k tahu a jízdy na nich a zákaz nocovat v přírodě mimo vyhrazená místa. V dalším odstavci (ust. § 16a odst. 2 ZOPK) je pak dále upraven zákaz volného pobíhání domácích zvířat platící na území tohoto NP mimo zastavěná území obcí. Ustanovení § 16a odst. 3 ZOPK říká, že lze pouze se souhlasem správy NP zřizovat nové vyhlídky nebo zpřístupňovat skalní útvary či odebírat schodiště a žebříky, umisťovat různá informační zařízení, otevírat zemníky nebo měnit druhy či způsoby využití pozemků mimo obce.

Bližší ochranné podmínky pro NP Krkonoše jsou upraveny v ust. § 16b ZOPK. Na celém jeho území se smí pouze se souhlasem správy NP měnit druhy či způsoby využití pozemků mimo obce nebo provádět orbu trvalých travních porostů.

Bližší ochranné podmínky NP Podyjí a jeho ochranného pásma stanovuje ust. § 16c odst. 1 až 3 ZOPK, když souhlas správy NP je zde nutný pro stejné činnosti jako v KRNAPu. Navíc však toto ustanovení neobsahuje zákaz, rozdílně oproti všem ostatním bližším ochranným podmínkám, ale zakládá i povinnost pro provozovatele vodní elektrárny ve Vranově nad Dyjí, který je povinen zajistit ekologicky únosný režim průtoku v řece Dyji. V posledním odstavci se pak toto ustanovení zabývá účelem ochranného pásma. Jde zde jednak o zabezpečení území, ale také o ochranu přírodních hodnot a zvýšenou péči sídla, která se v něm nachází.

Konečně ust. § 16d ZOPK upravuje bližší ochranné podmínky NP Šumava, kde je potřeba souhlasu správy NP pro území celého NP při činnostech shodných jako v KRNAPu, nadto je však stanovena potřeba souhlasu pro provádění úpravy údržby koryt vodních toků a vodních ploch a pro budování či rekonstruování povrchových odvodnění pozemků mimo obce.

Celkově novela přinesla zejména zpřehlednění ochranných podmínek a jejich aktualizaci, zbytečně se základní a bližší neduplikují, lépe odpovídají současným potřebám pro ochranu NP a vyjasnily se také některé pojmy. Mnohá ustanovení se obsahově a právně zpřesnily. V tomto směru tak novela posunula a zlepšila předchozí úpravu, zároveň se relativně dobře popasovala s úpravou dlouhodobě problematického ustanovení § 43 ZOPK v souvislosti s udělováním výjimek. Ačkoliv je zcela určitě přehlednější, že jsou základní i bližší ochranné podmínky stanoveny v jednom zákoně, nelze takovéto úpravě upřít podstatné riziko, které s sebou přináší, a tím je její nepochybně menší pružnost v reakci na potenciální nové situace, které by mohlo být v budoucnu nezbytné řešit. Lze také vidět, že případné potřebné změny budou časově mnohem náročnější, pokud jde o bližší ochranné podmínky, do

ZOPK zařadit a celkově bude celý tento proces (nejen časově) složitější. Vše se také pojí se skutečností, že případně nově vyvstalé nutné zásahy a změny v ustanoveních §16a až 16d ZOPK mohou zároveň vyústit v umožnění zásahů a změn do dalších částí ZOPK.

Nadto si nelze ne všimnout, že i přesto, že se základní ochranné podmínky s těmi bližšími doslovně neduplikují, pokrývají obdobnou problematiku a jejich účel a zájem je prakticky totožný. Odlišují se jen zřídka, neboť specifickostí neobsahují mnoho (viz úprava vodní elektrárny v NP Podyjí). Vzhledem k tomu, že jsou už samy o sobě poměrně stručné, je otázkou, zda by nebylo třeba vhodnější bližší ochranné podmínky s těmi základními spojit.

4.4.3. Ochranné pásmo

Ochranná pásma jsou území, která na území NP přímo navazují a mohou být vyhlášena jako jejich vnější tzv. „náravníková“ územní ochrana před rušivými vlivy z okolí. Jde v podstatě o jakési přechodové pásmo mezi ZCHÚ a územím, které zvláštní územní ochranu nemá.¹⁵⁴ Jeho primárním cílem není ochrana hodnot vyskytujících se přímo na jeho území, ale zejména je jejich účelem vytvoření takové ochrany, která by představovala kolem stanoveného (nejčastěji ZCHÚ) území právě jakousi „náravníkovou zónu“. Ta pak chrání území, na němž se vyskytují hodnoty, jež jsou předmětem zvláštní ochrany. Vnější ochrana NP tak plní významnou funkci a tvoří důležitou součást jeho ochrany, neboť slouží k lepší stabilizaci ochrany území v NP i jeho okolí. Ochranná pásma jsou upravena v ustanovení § 37 ZOPK, jež se vztahuje na všechny ZCHÚ. Nově jsou z ní ale vyloučena CHKO. Tato podkapitola se však bude zaměřovat pouze na problematiku ochranných pásem v souvislosti s NP.

Ochranná pásma na svém území umožňují vymezení činností a zásahů, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody, tedy v našem případě správy NP. Ochranné pásmo NP vyhláší MŽP, a to stejným způsobem jako se vyhláší samotné NP – tedy zákonem. Při jejich vyhlášení je pak standardně postupováno dle ust. § 40 a násl. ZOPK. Obvykle je ochranné pásmo vyhlášováno současně přímo s vyhlášením NP, není však na překážku i jeho vyhlášení či změna (popřípadě zrušení) samostatně. Je však nutné zdůraznit, že vyhlášení ochranného pásma v NP není *ex lege* povinné, neboť jde o nástroj fakultativní povahy. Vyhlášeno být tedy vůbec nemusí. To dokládá i fakt, že vyhlášené ochranné pásmo mají přímo v ZOPK pouze dva české NP, a to NP Podyjí a KRNAP. Zbylé

---

¹⁵⁴ STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 576 s. ISBN 978-80-7552-229-0. s. 183.

dva NP jej vyhlášeny nemají. To je ale dáno tím, že jejich funkci nahrazuje přílehlá CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce a Lužické hory.¹⁵⁵ Zároveň všechny naše NP přímo navazují na NP v zahraničí, které také v podstatě zastupují funkci ochranných pásem.

Činnosti a zásahy, které jsou v ochranných pásmech podmíněny souhlasem, lze proto nově teoreticky rozdělit do dvou skupin, kdy první skupina se vztahuje na ochranná pásma všech ZCHÚ (ustanovení § 37 odst. 2 ZOPK) a druhá dopadá pouze specificky na NP (ustanovení § 37 odst. 3 ZOPK). To má své opodstatnění v tom, že právě NP a jejich ochranná pásma jsou vyhlášována a upravena zákonem, tedy přímo v ZOPK, proto jsou z obecné úpravy ochranných pásem ještě více konkretizována. Mezi činnosti spadající do první skupiny, týkající se tedy všech ZCHÚ, k nimž je nutný souhlas, řadíme umístování, povolování či provádění staveb, změnu způsobu využití pozemků, terénní úpravy, změny vodního režimu pozemků nebo nakládání s vodami, používání chemických prostředků či změny druhu pozemků. Zajímavé je, že například při výše zmíněné činnosti týkající se staveb, je nutný souhlas správy NP v celém území ochranného pásma. Naproti tomu dle základních ochranných podmínek je na celém území NP zakázáno umístování/povolování/provádění staveb, ale jen mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, na které se tento zákaz nevztahuje. V případě ochranného pásma by tak, na rozdíl od území přímo NP, byl nutný souhlas správy na jeho území i v případě, pokud by šlo o zastavěné území obce. Paradoxně je tak v určitých situacích úprava v ochranném pásmu přísnější než v samotném NP.

Zcela nově vyčleněná kategorie vztahující se výhradně na NP byla převzata, upravena a zregulována z původních vyhlášovacích předpisů NP. V ZOPK se jedná konkrétně o čtyři činnosti, ke kterým je v ochranném pásmu NP potřebný souhlas. Jedná se o: 1) táboření mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody formou OOP a mimo zastavěná území, 2) za určitých podmínek zemědělské hospodaření, 3) odstraňování odpadů, 4) pořádání hromadných veřejných akcí mimo vyhrazené místa formou OOP a mimo zastavěná území obcí.

Souhlas k výše stanoveným činnostem v obou skupinách je vydáván formou rozhodnutí nebo v případě neurčitého okruhu adresátů v podobě OOP, není-li k nim třeba povolení správního orgánu dle jiného předpisu.

---

¹⁵⁵ STEJSKAL, Vojtěch. Nová právní úprava národních parků. *České právo životního prostředí*. 2017, 1/2017, č. 43, 142 s. ISSN: 1213-5542. s. 27.

Problematickým prvkem právní úpravy přetrvávajícím i z předchozí úpravy se může jevit chybějící úprava označení ochranných pásem v terénu. ZOPK o označení ochranného pásma vůbec nepojednává a ani podzákonné předpisy toto neupravují. Zejména vyhláška č. 45/2018 Sb., by se jevila jako vhodné místo pro jejich úpravu, neboť v terénu by vyznačení ochranného území dojista plnilo praktickou funkci.

4.5 Zonace a klidová území

Pravděpodobně jednou z nejvíce diskutovaných a rozebíraných oblastí, které se s novelou pojí, byla nová zonace NP, tedy vnitřní členění území NP. Ta doznala významných změn. V předchozí úpravě bylo území NP dle ustanovení § 17 ZOPK ve znění účinném před velkou novelou, rozděleno do tří zón, které byly označovány číslem, čímž byl odstupňován i režim a přísnost jejich ochrany. Nejpřísněji chráněnou zónou byla první zóna, kam se standardně zařazovala území, ve kterých se nacházely nejvýznamnější a nejcennější přírodní hodnoty a statky. Hranice jednotlivých zón byly vyznačeny v terénu zvlášť. Blíže byly zóny a jejich režim specifikovány v samostatných zřizovacích dokumentech každého NP a nikoliv přímo v ZOPK, tak jak zavádí nová úprava.¹⁵⁶ Ta sjednocuje způsob zonace, který platí pro všechny NP stejně. Zóny byly zřizovány nebo měněny vyhláškou MŽP a její návrh musel být *ex lege* projednán přímo se všemi dotčenými obcemi. Zároveň byl novou právní úpravou zaveden zcela nový institut, který předchozí podoba zákona neznala, a to tzv. klidová území NP.

4.5.1. Zonace

Zonace NP je vnímána jako koncepční nástroj ochrany území NP (spolu s např. návštěvními řády či zásadami péče). Nově se setkáváme v ust. § 18 ZOPK s vymezením a členěním jednotlivých zón, které jsou nyní čtyři a mají tvořit na území NP ucelené plochy. Oproti předcházejícímu účelu zón, které stanovovaly na daném území režim jejich ochrany, vychází dnešní zonace ze zcela odlišného principu, a to z takzvaného „managementového“ pojetí. To jako vhodný způsob doporučují pravidla IUCN, ale podíváme-li se i kousek za naše hranice, německá právní úprava NP vychází z tohoto pojetí také. Česká právní úprava při novém rozčlenění území do jednotlivých zón výrazně reflektuje, jak udává důvodová zpráva, dlouhodobé cíle ochrany přírody (např. trvalá péče, samovolný vývoj) a způsoby péče ve

---

¹⁵⁶ PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy. 2. aktualizované a rozšířené vydání.* Praha: Linde, 2010, 431 s. ISBN 978-80-7201-806-2. s. 82-83.

vazbě na aktuální míru pozměnění a stav ekosystémů (odborně posouzených jako přirozené, částečně pozměněné nebo významně pozměněné).^{157 158}

Jádrovou částí NP je **zóna přírodní**, do které prakticky nebude možné nijak zasahovat. Půjde o ucelené plochy s převahou přirozených ekosystémů, jejichž cílem bude zachování a umožnění nerušeného průběhu přírodních procesů (ust. § 18 odst. 1 písm. a) ZOPK). V tomto případě jde o tzv. bezzásahové zóny. Zároveň ust. § 18 odst. 4 ZOPK stanovuje, že tyto zóny musí být vymezeny tak, aby byly minimalizovány nepříznivé vlivy, které by se mohly dotýkat pozemků jiných vlastníků lesa mimo zónu přírodní a přírodě blízkou a též pozemků mimo území NP. Dle čl. II bodu 3 přechodných ustanovení novely se do doby vymezení nových zón za zóny přírodní považují dosavadní první zóny.

Další zónou je **zóna přírodě blízká**, která má být vymezena na plochách, kde převažují člověkem částečně pozměněné ekosystémy, ale jejich cílem bude dosáhnout takového stavu, který bude odpovídat přirozeným ekosystémům (ust. § 18 odst. 1 písm. b) ZOPK). Cílem je tak do budoucna tyto oblasti proměnit na bezzásahové zóny.

Třetí zónou je **zóna soustředěné péče o přírodu**, která se týká ploch člověkem významně pozměněných ekosystémů. V nich bude cílem zachovat nebo postupně zlepšovat stav ekosystémů, které jsou významné z hlediska biologické rozmanitosti, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka nebo obnovit přírodě blízké ekosystémy (ust. § 18 odst. 1 písm. c) ZOPK).

Poslední zónou je pak **zóna kulturní krajiny**, jež má být vyhrazena na zastavěných plochách a zastavitelných území obcí, které jsou určeny k jejich udržitelnému rozvoji. Též se týká ploch, kde je převaha člověkem pozměněných ekosystémů určených k trvalému využívání člověkem (ust. § 18 odst. 1 písm. d) ZOPK). Tato zóna tedy představuje zejména území obcí v NP nebo v jejich bezprostřední blízkosti. Dle čl. II bodu 4 přechodných ustanovení novely se do doby vymezení zón považují za zóny kulturní krajiny zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí na území NP stanovené ke dni účinnosti této novely.

Zároveň je možné, aby dle ust. § 18 odst. 2 a 3 ZOPK do těchto zón byla zařazena další území. Ale pouze pokud je to, vzhledem k udržení jednotného způsobu péče a dosažení stanoveného cíle v zóně, nezbytné. Rovněž mohou být zařazena i území s maximální

---

¹⁵⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 55.

¹⁵⁸ Od zítřka platí nová pravidla v národních parcích. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2017 [cit. 2019-09-26]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/news__170531_ZOPK_plati>.

souvislou plochou 5 ha, jež je nezbytné zařadit z důvodu udržení celistvosti v zóně, a to i pokud neslouží k dosažení stanoveného cíle zóny. Takové ale mohou tvořit nejvýše 1/10 plochy segmentu zóny – v tomto případě se tak zákonodárce zaměřuje a klade důraz na zachování kontinuity a celistvosti částí území. Zákon zohledňuje navíc i situaci, kdy by některá část území NP nebyla součástí žádné ze zón. Pokud by takové území neleželo ani v zastavěném území nebo zastavitelné ploše obcí, zákon v něm dle ust. § 18 odst. 7 ZOPK zakazuje používat prostředky či vykonávat činnosti, které by mohly podstatně změnit biologickou rozmanitost či strukturu a funkci ekosystémů

Jednotlivé zóny NP jsou vymezeny, včetně jejich případných změn, vyhláškou MŽP. Uvedené platí shodně i pro území dle § 18 odst. 3 ZOPK. Kompetenci k tomu ministerstvu poskytuje ustanovení § 79 odst. 3 písm. g) ZOPK, které říká, že vyhlášky, kterými se stanovují jak klidová území, tak vymezují/mění zóny NP, vydává MŽP. Zajímavé ovšem je, že z důvodové zprávy k zákonu vyplývá, že MŽP by mělo stanovovat zonaci formou OOP, nikoliv vyhláškou, jak je uvedeno v účinné zákonné úpravě.¹⁵⁹ Hranice jednotlivých zón pak budou vyznačeny přímo v terénu správou NP způsobem, který stanoví vyhláška.

Návrh zón je dle ust. § 20 odst. 3 ZOPK povinen dohodnout orgán ochrany přírody NP s radou NP. To pro dotčené obce znamená, že své návrhy a připomínky budou muset uplatňovat v rámci svého členství v radě NP. Důležité také je, že se na tom musí oba orgány dohodnout a pouze v případě, pokud by k dohodě nedošlo, může dle ust. § 20 odst. 4 ZOPK návrh upravit MŽP. Obdobně tato úprava platí i pro návrh klidových území v NP a pro cesty a trasy navržené k vyhrazení klidových území.

V čl. II bodu 5 přechodných ustanovení novely je stanoveno, že projednávání vymezení zón musí být zahájeno nejpozději do dvou let od účinnosti tohoto zákona. Co v ní však stanoveno není, je do kdy má být nová zonace hotova a provedena. Chybějící lhůta by v tomto případě mohla znamenat pro účinnost nové zonace a její zavedení do praxe nepřiměřenou časovou prodlevu. Na druhou stranu, časové ohraničení bylo nově stanoveno pro možnosti změny zonace. Projednávání případných změn zón nebude možné zahájit dříve, než uplyne doba 15 let po nabytí účinnosti první vyhlášky, kterými budou zóny vymezeny. Toto ustanovení § 18 odst. 6 ZOPK tak díky stanovenému moratoriu zajišťuje poměrně dostatečnou stabilitu a pro vymezená území představuje určitou právní jistotu. I celkově je pro ochranu přírodních hodnot v NP významným přínosem.

---

¹⁵⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 S., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 56.

Co se týká režimu zón, upravuje je ust. § 18a ZOPK pro každou jednotlivou zónu zvlášť. Ty ještě blíže zpřesňují ochranu a péči v jednotlivých zónách, neboť stanovují, které zásahy a jednotlivá opatření jsou v dané zóně možné. Úprava vychází z toho, že opatření nesmí být v rozporu s cíli ochrany dané konkrétní zóny, u zóny kulturní pak nesmí ohrožovat předmět ochrany NP a naplňování jeho cílů. Například v zóně přírodní je výjimečně možné provádět taková opatření, která jsou nezbytná z důvodu ochrany života, zdraví, majetku či přírody (např. hašení požárů nebo odstraňování nepotřebných staveb). Základní ochranné podmínky NP nejsou těmito zásahy a opatřeními dotčeny. Zákon se však v úpravě režimu zón NP nevyjadřuje k bližším ochranným podmínkám. Z důvodové zprávy k novele, ale i komentáře k ZOPK, ovšem vyplývá, že bližší ochranné podmínky také dotčeny nejsou.¹⁶⁰

K vytvoření nové zonace po účinnosti novely MŽP nejprve zpracovalo a vydalo Metodický pokyn k vymezení, navrhování a schvalování zonace na území NP ČR, který je účinný od 15. 11. 2017. Obsahuje určení postupu příslušných orgánů ochrany přírody pro vymezení a schválení jednotlivých zón. Stanovují se v něm především kritéria pro vymezení zón, zpracování jejího návrhu, způsob projednávání a její schvalování.¹⁶¹ Poté už jednotlivé správy NP v dohodě s radou NP mohou začít připravovat jednotlivé nové podoby zón a zároveň i vymezit klidová území. Dle čl. 4 Metodického pokynu má správa NP při vymezení zonace postupovat následovně:

1) Shromáždění a tvorba podkladů pro vymezení zón NP

- Analýza aktuálního stavu ekosystémů tvořících předmět ochrany NP, EVL
- Vymezení jednotlivých území podle dlouhodobého cíle (poslání)

2) Zpracování pracovního návrhu zonace

3) Úprava pracovního návrhu zonace s ohledem na další kritéria

4) Konečný návrh zonace určený k projednání

Do doby než bude nová zonace dojednána a schválena, se v NP pro návštěvníky v zásadě nic podstatného nemění. Návštěvníci nemohou vstupovat mimo vyhrazené stezky ve

---

¹⁶⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 203-205.

¹⁶¹ Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny MŽP k vymezení, navrhování a schvalování zonace na území národních parků ČR. *Věstník Ministerstva životního prostředí*. Brno: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.j. 2018. Č. j. MZP/2018/130/403. 68 s.

stávajících prvních zónách NP, v ostatních není pohyb omezen. Do doby účinnosti nových vyhlášek, které v NP vymezí zóny dle velké novely, tak bude stále platit zonace původní.

K aktuálnímu stavu zonace v jednotlivých NP lze pozorovat různé fáze jejich projednávání. Některé NP již vyhlášku mají prakticky hotovou a čeká se pouze na datum její účinnosti, jiné novou zonaci stále projednávají. Jako prvním u nás byl NP Podyjí, jehož stávající zonace byla v roce 1995 schválena MŽP formou protokolu o vymezení zón ochrany přírody NP Podyjí č. j. OOP/6026/95 ze dne 22. 11. 1995. Správa NP Podyjí projednala a dohodla dne 6. 9. 2018 s radou návrh nové zonace. To, že NP Podyjí dojednal návrh zonace jako první, není nejspíše nijak překvapivým faktem, neboť se jedná o náš nejmenší NP, o což byl celý proces zjednodušen a urychlen. Výraznější komplikace v tomto případě mohl v průběhu vyjednávání očekávat málokdo, což potvrzují i slova předsedy rady Tomáše Vrška. Ten potvrdil, že šlo o věcnou a konstruktivní debatu bez výraznějších problémů. Mezi 30 členy rady zasedali i zástupci všech obcí z ochranného pásma NP a zástupce Jihomoravského kraje.¹⁶² Dle stávajícího návrhu by mělo tvořit přírodní zónu, tedy bezzásahovou (mezi širokou veřejností oblíbený pojem tzv. divočinu) 37 % území (oproti stávající první zóně, která tvoří 35 %), zónu přírodě blízkou 23 %, soustředěné péče 39,9 % a kulturní krajinu 0,1 %. To znamená, že v podstatě až 60 % má být do budoucna ponecháno bez zásahů člověka, což je největší procentuální podíl mezi našimi NP, který by měl být bezzásahový. V tomto případě se tak už jen čeká na MŽP, než vyhlášku vyhlásí. Její návrh byl předložen 22. 8. 2019 k projednání Legislativní radě vlády. Z mezirezortního připomínkového řízení mělo zásadní připomínku pouze Ministerstvo zemědělství, které chtělo zařadit vodní tok Dyje do zóny soustředěné péče o přírodu místo přírodě blízké, čemuž ale MŽP nevyhovělo, jak vyplývá z předkládací zprávy MŽP.¹⁶³ Vyhláška vyšla v platnost na začátku října a účinná má být od 1. 1. 2020.¹⁶⁴

Druhým NP pak bylo České Švýcarsko, které krátce po Podyjí, 7. 9. 2018, po dohodě správy a rady NP svůj návrh zonace také dokončilo. Nová zonace by měla být účinná od 1. 1. 2020, kdy původní vyhláška MŽP č. 118/2002 Sb., o vymezení zón ochrany přírody NP České Švýcarsko bude nahrazena vyhláškou č. 170/2019 Sb., která už pro NP bude převádět

---

¹⁶² Správa Národního parku Podyjí se dohodla se svou radou na nové zonaci. Její vyhlášení je nyní v rukou MŽP. In: *Národní park Podyjí* [online]. 2018 [cit. 2019-09-26]. Dostupné z: <<https://www.nppodyji.cz/zonace?highlightWords=zony>>.

¹⁶³ Předkládací zpráva MŽP ze dne 22. 8. 2019 ve věci návrhu vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podyjí.

¹⁶⁴ Vyhláška č. 259/2019 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podyjí.

do praxe čtyři nové zóny v souladu s právní úpravou zavedenou velkou novelou.¹⁶⁵ Nově by tak měla, dle předkládací zprávy návrhu zonace NP České Švýcarsko, zóna přírodní tvořit 16 % území NP, přírodě blízká 19 %, soustředěné péče 65 % a kulturní krajiny 0,6 %.¹⁶⁶

NP Krkonoše má stávající zóny vyhlášeny vyhláškou MŽP č. 217/2015 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Krkonošského NP. Nová zonace je ještě v průběhu finalizování, když celý návrh jde začátkem října 2019 do mezirezortního připomínkového řízení vedeného na MŽP a to by mělo být zahájeno v průběhu ledna 2020. Rada měla schválit novou zonaci i vymezení klidových území již na konci března 2019, nicméně vzhledem k mnoha desítkám připomínek od obcí a podnikatelů, se kterými se musela vypořádat, byl termín posunut na začátek června 2019. Tím se celý proces nové zonace protáhl. Ani tak ale nebylo hlasování rady ohledně návrhu jednotné, protože 10 členů (zástupci obcí) hlasovalo proti, 39 pro. Podnikatelé z důvodu nesouhlasu s návrhem zonace navíc zaslali na MŽP petici, u které doufají, že ji MŽP před vyhlášením nové zonace zohlední. Dle návrhu by procentuální zastoupení jednotlivých zón mělo být takové, že zóna přírodní bude tvořit 20,2 % území NP, přírodě blízká 22,3 %, soustředěné péče 57 % a kulturní krajiny 0,5 %.¹⁶⁷ I přes to, že zde projednávání zonace nebylo jednoduché, je pravdou, že pouhých zhruba 42 % by mělo do budoucna patřit do bezzásahové oblasti. Samozřejmě je otázkou, kdy a kolik reálně procent území ze zóny přírodě blízké bude pak možno do zóny přírodní zařadit. Už teď je ale jasné, že ani s tím neoptimističtější scénářem to určitě nebude polovina NP, ačkoliv by dle definice NP v ZOPK mělo toto území převažovat. Více než 50 % území se tak bohužel vyjednat nepodařilo.

Asi nejproblematictější vyjednávání nové zonace probíhalo, již tradičně, v NP Šumava, která s návrhem přišla jako poslední. Většina zástupců dotčených obcí a Jihočeského kraje je proti rozšiřování bezzásahové zóny, naopak ekologové by chtěli bezzásahovou zónu co největší. Jednání o nové zonaci v NP Šumava tak byla zdaleka nejnáročnější. Rada spolu se správou schválila návrh nové zonace 7. 6. 2019, dle kterých má do přírodní zóny spadat 27,7 %, do zóny přírodě blízké 24,6 %, soustředěné péče 46,5 % a kulturní krajiny 1,2 %, kdy pro tento návrh hlasovalo 29 ze 41 přítomných členů Rady. Jihočeský kraj se nicméně ani tak nechce smířit s navrhovaným vymezením jednotlivých zón, jelikož podal na NP Šumava a

---

¹⁶⁵ Vyhláška č. 170/2019 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku České Švýcarsko.

¹⁶⁶ Předkládací zpráva MŽP ze dne 4. 4. 2019 ve věci návrhu vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku České Švýcarsko.

¹⁶⁷ Rada KRNAP schválila návrh nových zón, proti byly obce i skiresort Pec. In: *iDnes.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zona-krnap-rada-krkonoze-vrchlabi-kralovehradecky-turisticky-ruch-ochrana-prirody.A190603_113739_hradec-zpravy_tuu>.

MŽP v srpnu 2019 správní žalobu, a to z důvodu jimi tvrzeného nedostatečného projednání o novém členění, neboť se kraj domnívá, že byl z jednání prakticky vyloučen. Uvedené samozřejmě NP Šumava i MŽP vyvracejí s tím, že bylo postupováno zcela v souladu se zákonnou úpravou. Zároveň se žalobou rozjel kraj i kampaň, která je však bohužel z velké části lživá, zkreslená nebo doložená neaktuálními fotografiemi apod.¹⁶⁸ Momentálně šel návrh nové zonace do mezirezortního připomínkového řízení vedeného na MŽP a to bylo 21. 10. 2019.¹⁶⁹¹⁷⁰ K vyhlášení nové zonace tedy prozatím nedošlo. I přes vášnivé debaty ohledně zonace na Šumavě je ale dobré připomenout, že ta v zásadě podíl bezzásahového území nijak výrazněji nemění. V té by totiž mělo být zařazeno přibližně podobné procento jako před ní a jde tak spíše o zachování již existujícího stavu, který by měl v nezměněné podobě platit i v příštích 15 letech.

Celkově tak největší změna přichází s celým pojetím zonace jako takové. Managementový přístup umožňuje efektivnější reagování na momentální potřeby území, neboť jednotlivé zóny budou rozděleny právě s ohledem na cíle ochrany a stav ekosystémů. Zároveň se s tímto přístupem pojí i to, že je pro každou zónu stanoven takový režim, který umožňuje optimální péči pro dané území. Nové zóny tak spíše určují, jaký přístup péče se v nich bude aplikovat, což by mělo mít pro přírodu v jednotlivých zónách přínosný efekt. Zároveň tyto zóny umožní návštěvníkům více možností pohybu po NP, neboť zákazy a omezení pohybu stanovené v první zóně dle předchozí úpravy již nebudou platit. V NP tak bude možné navštívit mnohdy i místa, kam byl předtím vstup omezen. Naopak omezení, která by pohyb návštěvníků regulovala, budou mít nově na starosti tzv. klidová území, která budou vyhrazena zvláště (o nich podrobněji dále v práci). Tato úprava tak bude určitě lépe odpovídat aktuálním potřebám a stavu území, neboť díky nově zavedenému nástroji klidových území by měla být pružnější a nikoliv tak rigidní. Zároveň ale zonace zůstane stabilní a neměnná, čímž umožní nejen dotčeným subjektům mít právní jistotu ohledně stavu v NP, ale i pro samotnou přírodu bude znamenat garanci její ochrany a přirozeného vývoje. Nově zavedené moratorium je tak určitě velkým pozitivem celé novely, ať už se promítne třeba v nemožnosti po daný časový úsek pro různé skupiny (např. podnikatelů apod.) uplatňovat svůj vliv na změnu

---

¹⁶⁸ Jihočeský kraj žaluje šumavský národní park i ministerstvo kvůli nové zonaci. In: *Novinky.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/jihocesky-kraj-zaluje-sumavsky-narodni-park-i-ministerstvo-kvuli-nove-zonaci-40292724>>.

¹⁶⁹ Mediální kampaň Jihočeského kraje na boj proti kůrovci pomalu opouští území Šumavy. In: *Český rozhlas* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <<https://budejovice.rozhlas.cz/medialni-kampan-jihoceskeho-kraje-na-boj-proti-kurovci-pomalu-opousti-uzemi-8078043>>.

¹⁷⁰ VLÁDA ČR. *Návrh vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Šumava* [online]. 2019. [cit. 2019-11-13]. Dostupné z: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBGHFJHGY>>.

zonací, tak aby lépe vyhovovaly jejich zájmům. Uvítat též lze i snahu o sjednocení území v jednotlivých zónách, které by již nově neměly být tak fragmentované, ale měly by zaujímat celistvé územní oblasti. Na druhou stranu chybějící lhůty pro vyhlášení vyhlášek by možná urychlily celý proces realizace nové zonace do praxe. Zatím není stále jisté, kdy začnou v NP nové zonace platit, dle veškerých indicií by se ale tak mělo stát nejpozději v průběhu roku 2020. Bohužel však to, do kdy mají NP z jejich převažující většiny spadat do bezzásahových zón časově určeno také nebylo, lze tak v tomto nedostatku spatřovat pochyby, zda se tak vůbec někdy reálně stane.

4.5.2. Klidová území

Jak již bylo v práci několikrát zmíněno, tzv. klidovým územím je velkou novelou nově zavedený institut. Mimo základní a bližší ochranné podmínky v podstatě představuje další podmínky, které dané území určitým způsobem omezují a chrání. Stanovena jsou MŽP ve formě OOP. Tato území a jejich hranice jsou pak v terénu viditelně vyznačena způsobem stanoveným vyhláškou MŽP č. 45/2018 Sb. Samotná klidová území pak zákon upravuje v ustanovení § 17 ZOPK, který jej definuje jako *„území s omezeným pohybem osob z důvodu umožnění nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených.“* Nejdůležitějším aspektem klidových území je, že mimo správou vyhrazené cesty nebo trasy, je v nich v nezbytně nutné míře zakázán pohyb s tím, že pro určité osoby z nich platí výjimka. Jde zejména o vlastníky a nájemce pozemků při vstupu na jejich pozemky, dále pak složky integrovaného záchranného systému, obecní policii, pracovníky energetických soustav, pracovníky orgánů veřejné služby atd. při plnění jejich úkolů. Zákonem jsou tyto subjekty vyjmenovány taxativně. Nadto je možné udělit ze zákazu dle ust. § 43 ZOPK i výjimku. Zároveň mohou být stanoveny takové podmínky, které se týkají rozsahu, způsobu a času pohybu na takto vyhrazené cestě/trase.

V předchozí úpravě byl, mimo vyhrazené cesty a trasy, *ex lege* omezen pohyb pouze v prvních zónách NP, což umožňoval čl. 14 odst. 3 LZPS (omezení svobody pohybu zákonem z důvodu ochrany přírody), tudíž takové omezení nebylo v rozporu s ústavně zaručenými právy. Nicméně postupem času se ukázalo, že toto řešení není zcela vyhovující, neboť, jak vyplynulo i z důvodové zprávy k novele, ne vždy bylo nutné chránit celá území prvních zón a zároveň bylo vhodné chránit i některé další oblasti spadající do zón jiných.¹⁷¹ A právě na základě tohoto důvodu vznikl institut klidových území, která tento problém zdárně a rozumně

---

¹⁷¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 56-57.

řeší, neboť jsou v mnoha ohledech v rámci ochrany přírody efektivnějším nástrojem. Jejich podstatným znakem a nespornou výhodou je skutečnost, že mohou být vyhlášena na území kterékoliv zóny. Zároveň ale mají tvořit pouze nezbytnou část dané zóny. Nepojí se tak striktně s určitou zónou a mohou být stanovena kdekoli v NP dle jeho momentální potřeby. Lze tedy konstatovat, že vyhradit území klidovou zónou bude možné tam, kde bude zrovna potřebné zavést omezení, jež by měly regulovat pohyb osob (především návštěvníků národních parků). Půjde zejména o místa, kde to bude nezbytné z důvodu ochrany fauny a flóry, které jsou na pohyb návštěvníků v NP citlivé, jako třeba v době hnízdění ohrožených druhů, či místa, kde se vyskytuje vzácný tetřev hlušec nebo významná rašeliniště na Šumavě tak, aby byla chráněna před jejich sešlapáním.¹⁷² Přirozeně tedy půjde nejčastěji o území, která budou spadat do přírodních či přírodě blízkých zón, ale ani zóna soustředěné péče není striktně vyloučena. V zóně kulturní krajiny by klidové zóny nejspíše nedávaly smysl a lze tak předpokládat, že zde vůbec vznikají nebudou, zákon to ale nevylučuje, a tak by teoreticky vzniknout mohly i tam.

Už před novelou však bylo možné na základě obecného ustanovení § 64 ZOPK, které umožňovalo omezení vstupu z důvodu ochrany přírody, zakázat nebo omezit přístup veřejnosti do zákonem taxativně stanovených území nebo jejich částí (NP, NPP, jeskyně apod.). Ochrana přírody tak v tomto smyslu existovala již před zavedením klidových území. Smysl tohoto ustanovení v podstatě odpovídá účelu ustanovení § 17 ZOPK, které je ovšem specifitější a zaměřuje se přímo na území NP a ochranu ekosystémů před rušivými vlivy na vymezeném území.¹⁷³ Zároveň novelizace v ust. § 64 ZOPK též celkově upřesnila a stanovila, že tato omezení budou mít povahu OOP a v ust. § 71 odst. 4 ZOPK obcím při projednávání návrhu OOP přiznává postavení dotčeného orgánu. Obce tak mají ve svých rukou nástroj, kterým se nově mohou podílet a mít i na tato omezení vliv, neboť před novelou měl orgán ochrany přírody (tedy správa NP) pouze s dotčenými obcemi tato omezení projednat. Lze se také navíc domnívat, že aplikace ustanovení § 64 ZOPK je možná i v rámci klidových území a tím tak lze zakázat vstup i na vyhrazené cesty/trasy, a to v případě, pokud by byly naplněny zákonné podmínky ust. § 64 ZOPK pro jeho užití.

---

¹⁷² Co skutečně přinesou nová pravidla pro národní parky? In: *Prachatický deník* [online]. 2017 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <https://prachaticky.denik.cz/nazory_region/co-skutecne-prinesou-nova-pravidla-pro-narodni-parky-20170330.html>.

¹⁷³ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 198.

Při stanovování klidových zón je nicméně nutné respektovat i zásadu proporcionality, neboť vymezení rozsáhlých klidových území, která by nebyla dostatečně odůvodněná, by mohla být v konečném důsledku zrušena i soudně. To dokládá i významný rozsudek NSS, který se již problematikou klidových území v minulosti zabýval. Konkrétně se týkal NP Šumava v roce 2009, kde se nacházelo šest sporných území vyhlášených formou OOP, v nichž se směli návštěvníci pohybovat pouze po vyznačených trasách, a to až do doby, než soud nařídil jejich otevření. Soudcem zpravodajem byl Karel Šimka, který se k rozsudku vyjádřil slovy, že „*nebylo dostatečně doloženo a zdůvodněno, že je třeba tak razantního zákroku, jako omezení vstupu na celé území lokality.*“¹⁷⁴ Při vymezení oblastí, kde bude omezena možnost pohybu, je proto důležité, aby byla důsledně a pečlivě zdůvodněna. Nikoliv však, že by snad nemohla takto regulovaná území za účelem ochrany přírody existovat. Právě správu NP soud zkritizoval za vágní a nedostatečné zdůvodnění těchto omezení. Rozsudek se zároveň dotkl i toho, že ustanovení § 64 ZOPK, které dává možnost omezení či zákazu pohybu na území NP v případě hrozby poškození jeho území, nelze zavádět do praxe na základě samovolného uvážení správy NP. Je to možné pouze tehdy, pokud se naplní zákonem stanovené skutkové předpoklady, které musí být řádně zjištěny a důkazně doloženy, jinak jde o nezákonné akty.¹⁷⁵

Nelze ovšem nevytknout právně zavádějící ustanovení týkající se právní povahy aktu vymezení klidových území. Jak vyplývá z ustanovení § 17 ZOPK, klidová území jsou stanovena MŽP formou OOP, což dokládá a potvrzuje i důvodová zpráva k novele, která navíc u OOP vyzdvihuje jeho transparentní způsob a vypořádání připomínek všech dotčených subjektů (především co se týče obcí a vlastníků pozemků). Navíc je zde případně i možnost soudního přezkumu.¹⁷⁶ S tímto je však v rozporu kompetenční ustanovení vymezující působnost MŽP § 79 odst. 3 písm. g) ZOPK, které říká, že MŽP stanoví klidová území formou vyhlášky. V tomto směru tak nejspíše zákonodárce pochybil, když takto chaoticky stanovil vymezení klidových území. Nicméně na základě i důvodové zprávy, komentáře ZOPK a zároveň i ustanovení § 64 ZOPK, které taktéž zavádí formu OOP, se lze

---

¹⁷⁴NSS zrušil omezený vstup do deseti procent Národního parku Šumava. In: *čt24.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1297367-nss-zrusil-omezeny-vstup-do-deseti-procent-narodniho-parku-sumava>>.

¹⁷⁵ Rozhodnutí NSS č. j. 7 Ao 6/2010-44 ze dne 15. 12. 2010.

¹⁷⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 S., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 56-57.

přiklonit k formě OOP jako zákonodárcem zamýšlené. Bylo by však vhodné, aby to zákonodárce napravil.¹⁷⁷

Vyhrazení jednotlivých klidových území připravují správy NP a musejí se, stejně jako v případě zonace, dohodnout s radou NP (ust. § 20 odst. 3 ZOPK). Do doby jejich finalizace a vyhlášení MŽP, platí dle čl. II bodu 6 přechodových ustanovení velké novely, že se za klidové území považují první zóny NP vymezené a označené dle právních předpisů. Shodně jako při vyhlásování nové zonace, musí být zahájeno jednání o jejich vymezení nejpozději do dvou let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Jak v únoru 2019 NP Podyjí (klidová území zde mají tvořit 49 % území NP), tak v květnu 2019 České Švýcarsko (zde mají klidová území tvořit 17 % území NP) postoupili své návrhy klidových území k připomínkovému řízení na MŽP, kde se OOP připraví a bude projednáno standardně dle SpŘ. Poté, co vejde v platnost OOP, kterým se stanovují klidové zóny, jednotlivé NP je zveřejní v návštěvním řádu.¹⁷⁸ V KRNPu mají navrhovaná klidová území zabírat 22 % NP, na kterých se rada se správou dohodla v červnu 2019¹⁷⁹ a také zde má OOP na starosti už MŽP. V NP Šumava se má jednat o necelých 17 %, ovšem finální podoba je teprve předmětem dohody mezi radou a správou NP, kdy jejich jednání se má konat někdy v podzimních termínech roku 2019.¹⁸⁰

Ačkoliv jde se zavedením klidových území o nový právní institut, jedná se v podstatě o podobný princip ochrany jako v prvních zónách dle předchozí úpravy, ovšem s několika „změnami“, které umožňují lépe reagovat na potřebnou ochranu v různých místech NP. Před touto úpravou byla ochrana v podobě regulace návštěvníků a omezení pohybu *ex lege* pouze v prvních zónách, což bylo jednak velmi rigidní, ale také i mnohdy zbytečné, a to zejména v případech, kdy taková regulace byla vhodnější i v jiných zónách. Naopak celoplošná regulace celé první zóny byla nadbytečná. V tom je určitě zavedení klidových území pozitivní novinkou, neboť umožňuje jejich vymezení a zavedení nejpřísnější ochrany pouze v potřebných místech, a to napříč celým NP. Může tomu být třeba z důvodů ochrany hnízdění vzácných ptáků, tak aby nebyli lidmi rušeni. Zároveň se díky tomu budou moci otevřít i

---

¹⁷⁷ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 198-199.

¹⁷⁸ Návrh klidového území Národního parku Podyjí. In: *Národní park Podyjí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<https://www.nppodyji.cz/klidoveuzemi/>>, Rada NP odsouhlasila návrh klidových území národního parku. In: *Národní park České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<http://www.npcs.cz/dohoda-o-klidovych-uzemich-v-np-ceske-svycarsko/>>.

¹⁷⁹ Zápis z jednání rady KRNP. In: *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<https://www.krnap.cz/zapisy-z-jednani-rady-krnap/>>.

¹⁸⁰ Rada NP. In: *Národního park Šumava* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<http://www.npsumava.cz/cz/1019/sekce/rada-np/>>.

některé části NP z prvních zón, kam předtím návštěvníci, mimo vyhrazené cesty a trasy, nemohli.

Dle právní úpravy v ZOPK nevyplývá, že by bylo možné na území NP vyhlásit pouze jedno klidové území či že by byl jejich počet *ex lege* omezen. Lze se tak domnívat, že klidových území může být v jednom NP stanoveno více, pokud ale samozřejmě budou potřebná a dostatečně zdůvodněna. Dále se rovněž nabízí možnost, že klidová území budou moci působit svou regulací pro vstup veřejnosti nejen trvale, ale i pouze sezónně či na určitý potřebný časový úsek, neboť zákon umožňuje stanovit podmínky týkající se rozsahu, způsobu a času pohybu. To je opět vůči návštěvníkům parku příznivým řešením. Otázkou však zůstává, jak reálně bude kontrolováno to, zda návštěvníci daná omezení dodržují, třeba zda nevchází mimo vyhrazené cesty či trasy. Vzhledem k tomu, že návštěvníků je v NP každým rokem více, s čímž se bohužel pojí i fakt, že roste jejich neukázněnost a lhostejnost k různým omezením. Ať už jde o odpadky o či nepovolené vjezdy, jen v NP Šumava bylo letos řešeno v období červen až srpen 2019 o polovinu více přestupků než za stejné období minulý rok. Dále lze uvést koupání v ledovcových jezerech, i přes jejich zákaz, či právě vstupy do klidových území osob (zejména sběračů borůvek), které na zákaz nedbají.¹⁸¹ Není také zcela zřejmé, zda by v souladu s úpravou bylo například možné přístup na vyhrazené cesty/stezky v klidových územích omezit i počtem umožněných vstupů jednotlivcům např. na denní či měsíční bázi apod., což by také mohlo pomoci regulaci zvyšující se návštěvnosti NP. Jisté ale je, že strážci parků budou muset nepochybně o to pečlivěji dohlížet, aby lidé dodržovali omezení pojící se (samozřejmě nejen) ke klidovým územím. Z tohoto důvodu by bylo vhodné, aby se zvyšující se návštěvnost parků projevila i v dostatečném množství strážců, kteří jednotlivá území hlídají. To ovšem opět souvisí s problematikou financí. Ty by ale mohl částečně řešit ekonomický regulační nástroj v podobě poplatků, které jsou již dlouhodobě rozebírány a řešeny a které byly v předchozí právní úpravě zakotveny. Také by bylo možné zvýšit možný finanční postih v podobě pokut.

4.6 Návštěvní řád

Nově je upraven i návštěvní řád, který v průběhu vývoje ZOPK prošel několika proměnami své právní povahy. Novela přináší jeho rozdílné pojetí, kdy vývoj návštěvního řádu probíhal od formy v podobě obecně závazné vyhlášky, přes OOP až do té dnešní, kdy se

---

¹⁸¹ Prášílská kachna symbolem neukázněnosti na Šumavě. In: *Prachatický deník.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-30]. Dostupné z: <https://prachaticky.denik.cz/zpravy_region/prasilska-kachna-symbol-em-neukaznenosti-na-sumave-20190926.html>.

jedná již jen o nezávazný informativní dokument, který zákazy ani omezení nijak nezakládá, pouze je stručně a přehledně shrnuje. Návštěvní řád je upraven v ustanovení § 19 ZOPK a veškerá omezení a zákazy vyplývající z právních předpisů, OOP a rozhodnutí vydaných ze zákona jsou tak v podobě návštěvního řádu, jakožto určitého katalogu informačního charakteru, příslušnou správou zveřejňována pro každý jednotlivý NP. Mohou být však zveřejňovány též jen pro část NP.

Návštěvní řády jsou typické primárně právě pro NP, neboť povinnost jejich zveřejnění mají *ex lege* pouze ony. Jiné ZCHÚ tuto povinnost vůbec nemají. Zveřejňují se ve formě elektronického dokumentu na internetových stránkách.

Tato zásadní změna, kdy již návštěvní řády nemají svou konstitutivní povahu, je v důvodové zprávě k novele opodstatněna tím, že jde především o reakci na požadavky vycházející z praxe a zkušeností návštěvníků. Vyzdvihován je hlavně fakt, že návštěvníci budou mít jednodušší, přehlednější a pohodlnější přístup k aktuálním informacím, které budou uceleně na jednom místě, aniž by museli návštěvníci složitěji pátrat a vyhledávat informace v různých právních předpisech, několika OOP či mezi vícero vydanými rozhodnutími.¹⁸² Tomuto tvrzení je nutno dát za pravdu, neboť změna právní povahy návštěvního řádu je v tomto ohledu pro návštěvníky určitě jednodušším způsobem, jak získat informace přehledně a na jednom místě. Samozřejmě je nutné počítat s tím, že ne všichni návštěvníci, i v dnešní době, přístup k internetu mají. Ale i přesto, že zákon nezakládá povinnost umístit informační tabuli nebo jinou formu viditelně obsahující informace návštěvního řádu v terénu, lze předpokládat, že takovéto tabule obsahující informace návštěvního řádu v terénu či různé vývěsné cedule nebo informační letáky s těmito informacemi v terénu budou nezbytné, aby se s nimi lidé mohli seznámit i na místě, aniž by si předtím museli zjišťovat informace na internetu.

Zároveň je i důvodovou zprávou připomínána zajímavá situace, která nastala v NP Šumava. Na základě dílčí nesrovnalosti v návštěvním řádu týkající se splouvání úseku vodního toku Vltavy, jež byl podmíněn registrací, hrozilo zrušení celého návštěvního řádu, a to i přes to, že šlo o návrh na zrušení části návštěvního řádu.¹⁸³ Nakonec NSS zrušil jen jeho část a celý návštěvní řád tak po posouzení materiální povahy OOP nebylo nutné rušit, neboť šlo o jeho oddělitelnou část. Na tomto případě je však demonstrováno, že nově díky změně

---

¹⁸² Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 61.

¹⁸³ Rozhodnutí NSS č. j. 6 Ao 5/2010-43 ze dne 13. 10. 2010.

povahy návštěvního řádu, již nebude nutné se obávat nastíněného rizika, že by na základě neshody nad dílčími částmi bylo zablokováno schválení návštěvního řádu jako celku. Pokud by tak bylo třeba, je možné rušit, měnit a prodiskutovávat pouze jedno předmětné OOP, nikoliv celý návštěvní řád, tak jako bylo nutné doposud.

Přesná podoba návštěvního řádu také ze zákona nevyplývá a bude tedy na jednotlivých správách, jak budou jejich nové návštěvní řády konkrétně vypadat. V průběhu psaní této diplomové práce nové návštěvní řády ještě zveřejněny nejsou. Jak dále vyplývá z čl. II bod č. 9 přechodných ustanovení velké novely, stávající návštěvní řády, kterými NP doposud disponují a kterými se návštěvníci řídí, platí po dobu v nich uvedenou, nejdéle však 3 roky ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. do 1. 6. 2020. Zákonem též nejsou ani upraveny činnosti týkající se různých aktualizací či zaznamenávání všech podmínek souvisejících se zákazy či omezeními do návštěvních řádů, je ovšem nasnadě se domnívat, že jediným smysluplným vyústěním bude, aby správy NP své návštěvní řády aktualizovaly v případě nastalých změn ihned. K tomuto řešení se přiklání i komentář, kdy se autoři domnívají, že správa bude mít povinnost aktualizovat návštěvní řád po vydání, změně či zrušení nového zákazu/omezení bezodkladně.¹⁸⁴

I přesto, že by se dalo říci, že nové pojetí návštěvního řádu lze zajisté vnímat jako vstřícný krok, a to především směrem k návštěvníkům a jejich lepší informovanosti, neboť budou mít komplexní informace o regulacích pojících se k NP, nelze tak ani tvrdit, že by případné zachování právní formy v podobě OOP bylo špatné. Návštěvní řády, ze kterých nově návštěvníkům NP nevyplývají žádné povinnosti a jsou pouze shrnujícími informativními dokumenty, tímto krokem totiž v podstatě poměrně výrazně ustoupily od jejich původního smyslu. Návštěvní řád ve formě OOP se jevil jako rozumné řešení i z toho důvodu, že šlo o smíšený správní akt s konkrétně vymezeným předmětem, tedy území jednotlivých NP s jejich specifiky a různými potřebami, a obecně určenými adresáty, nejčastěji tak jejich návštěvníky, na které by z něj vyplývající zákazy a omezení dopadaly.¹⁸⁵ Tento právní institut by mohl dále konkretizovat ze zákona vyplývající povinnosti takovým způsobem, aby nejlépe odpovídal specifickým požadavkům jednotlivých NP a zároveň směřoval k jeho ochraně. Důležitým

---

¹⁸⁴ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 208.

¹⁸⁵ Opatření obecné povahy. In: *Legislativní helpdesk* [online]. 2019 [cit. 2019-10-10]. Dostupné z: <<https://help.odok.cz/vykladovy-slovník/-/wiki/V%C3%BDkladov%C3%BD%20slovn%C3%ADk/Opat%C5%99en%C3%AD%20obecn%C3%A9%20povahy>>.

rozdílem, na který je třeba též upozornit, je fakt, že v případě porušení návštěvního řádu by u OOP šlo o přestupek, zatímco u jeho nového pojetí půjde přímo o porušení zákona, OOP nebo rozhodnutí a bude postihováno podle ZOPK.

4.7 Zásady péče o národní parky

Zásady péče jsou též nově zavedeným dokumentem, který je specifický pouze pro NP a jejich ochranná pásma. Pro ostatní ZCHÚ zůstávají i po novele zachovány původní tzv. plány péče, zatímco pro NP jsou vyhrazeny právě zásady péče, které se vyčlenily a jsou samostatně upraveny v ustanovení § 38a ZOPK. V podstatě se jedná o základní koncepční nástroj ochrany NP, rámcový odborný dokument, který reaguje na změny v pojetí cílů a rozšíření poslání NP, které novela přinesla. Jak vyplývá z ust. § 38a odst. 1 ZOPK, budou v tomto dokumentu stanoveny zásady péče, které jsou nezbytné pro zachování nebo zlepšení stavu předmětů ochrany NP a jejich ochranných pásem pro zabezpečení před nepříznivými vlivy z okolí. To vše bude prováděno na základě údajů vyplývajících ze současného stavu a vývoje jednotlivých ekosystémů NP. V zásadách bude stanoven způsob a postup naplňování dlouhodobých cílů a poslání NP. Důležité je však i zmínit, že zásady péče jako takové slouží výhradně jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Jejich význam tak tkví v tom, že jsou dokumentem podkladovým, ze kterého mají další dokumenty, ale i výše zmíněná rozhodnutí, vycházet. S tím se rovněž pojí fakt, že u plánů péče je přímo zákonem stanoveno, že nejsou závazné pro fyzické ani právnické osoby, což ale u zásad péče v zákoně chybí a bylo by tak vhodné, aby zákonodárce tento nedostatek napravil. Tak, aby zbytečně na tomto základě nedocházelo k problematickým situacím, neboť i z důvodové zprávy vyplývá, že i u zásad péče není s právní závazností pro fyzické a právnické osoby počítáno, obdobně jako to je u plánů péče.¹⁸⁶ To odpovídá i povaze a smyslu dokumentu, neboť jde o dokument obecný a rámcový, který fyzickým nebo právnickým osobám žádné povinnosti nezakládá. Naopak, dokument je závazný právě pro orgán ochrany přírody.

Na rozdíl od plánů péče, které se svým obsahem liší, mají být zásady zejména dokumentem obecnějším. Budou tedy méně podrobné a měly by se zaměřovat zejména na ty nejdůležitější priority a aspekty, které jsou pro cíle ochrany a poslání NP stěžejní. V podstatě by měly představovat jakousi záruku odborné péče v NP. Z něj pak budou vycházet další plánovací dokumenty, které budou již detailnější a konkrétnější, zároveň budou navrhovány

---

¹⁸⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. s. 79.

na časově kratší období – např. se může jednat o územní plán. Zároveň je také období, pro které jsou zásady péče vydávány, delší než u plánů péče. Ty jsou schvalovány nejčastěji na období 10 až 15 let, zatímco u zásad jde o období 15 až 20 let.

Co se týče procesních záležitostí pojících se k zásadám péče, obsah a postup zpracování a projednání zásad stanovuje MŽP vyhláškou č. 45/2018 Sb. Samotné zpracování zásad péče pak zajišťuje příslušná správa NP, stejně tak jako i jejich výkon a péči, které ze zásad vychází. Podrobněji se zásadám péče věnuje i Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny MŽP ke zpracování a projednání zásad péče o národní parky ČR, který detailněji upravuje jak postupovat při zpracovávání zásad, ale i jak konkrétně vypadá jejich projednávání.¹⁸⁷ Zásady péče jsou schvalovány MŽP.

Stěžejní však pro úpravu celého procesu zásad péče a jejich zavedení byla situace, která nastala v NP Šumava a která se do nové právní úpravy silně promítla. Záměrem totiž bylo zamezení jejího opakování, neboť plán péče pro NP Šumava, který měl platit v letech 2014 – 2017, byl soudem zrušen. Příčinou jeho zrušení byly dvě verze, které se navzájem podstatně lišily – verze sjednaná a dohodnutá mezi zástupci obcí v radě NP se správou NP a verze, která byla poté správou přepracována, a i přes nesouhlas obcí, později schválená. To bylo soudem posouzeno jako nezákonný zásah a takto procedurálně chybně schválené plány péče byly zrušeny.¹⁸⁸ Ačkoliv proti tomuto rozhodnutí byla podána kasační stížnost, s rozsudkem Městského soudu v Praze se ztotožnil i NSS, který jeho verdikt potvrdil a kasační stížnost zamítnul.¹⁸⁹ Podstatným výsledkem této situace tak bylo její zohlednění do nové právní úpravy, kdy zákonodárce upřesnil postup, jakým mají být zásady péče schváleny. Celý dohádovací proces předtím zákonem totiž upraven vůbec nebyl a z důvodu předcházení takovýchto komplikovaných situací je tak nově v ustanovení § 38a odst. 3 až 5 ZOPK jasně stanoveno, že po vypořádání v připomínkovém řízení musí být upravený návrh zásad péče před předložením k MŽP nejprve dohodnut s radou NP (navíc nikoliv jen se zástupci dotčených obcí, ale celou radou). Pokud by k dohodě mezi nimi nedošlo, předkládá rada neprodleně prostřednictvím správy NP rozpor i se svým stanoviskem MŽP, které může návrh z důvodu rozporu upravit, o čemž je rada povinně informována. Nemůže se tak již stát, aby i

---

¹⁸⁷ Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny MŽP ke zpracování a projednání zásad péče o národní parky ČR. In: *Věstník MŽP 2018* [online]. 2018 [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/news_181221_vestnik_2018_listopad>.

¹⁸⁸ Rozhodnutí Městského soudu v Praze č. j. 10A 99/2014-99 ze dne 12. 12. 2014.

¹⁸⁹ Rozhodnutí NSS č. j. 6 As 32/2016-63 ze dne 13. 7. 2016.

přes nesouhlas rady, byl správou upravený návrh samovolně schválen. Schválené zásady péče jsou pak uloženy v ústředním seznamu ochrany přírody.

Novela touto úpravou zajisté přinesla zpřesnění předcházející právní úpravy, která mohla i do budoucna přinášet zbytečné komplikace. Úpravu daného institutu tak lze hodnotit kladně, neboť zároveň zohledňuje nejen nové pojetí, cíle a poslání NP, které bylo nutné do zásad péče promítnout, ale i přesnější řešení problémů, které v minulosti nastaly. Zároveň je též důležité si uvědomit, že NP patří k našim nejcennějším územím, která jsou nejen z přírodního, biologického či ekologického hlediska výjimečná a jejich specifika (aniž by však byla samozřejmě snižována významnost ostatních ZCHÚ) tak bylo vhodné reflektovat i právní úpravou pomocí samostatného vydělení zásad péče přímo pro NP. Vstřícným krokem zákonodárce k posílení právní jistoty a transparentnosti celého procesu vzniku zásad péče je i jeho bližší zpřesnění. Nově je stanovena například i pevná lhůta, ve které může každý podávat připomínky k návrhu, nebo povinnost správy NP zasílat oznámení o návrhu nejen dotčeným obcím, ale i krajům. Dále lze také zmínit stanovené prodloužení doby, pro kterou mají být zásady péče platné. Naopak negativně je nutné vnímat fakt, že není výslovně zákonem upravena právní závaznost tohoto dokumentu.

4.8 Poplatky v národním parku

Právní úprava ZOPK před velkou novelou možnost výběru poplatků obsahovala. Jeho výběr měl funkci nejen finanční, ale i regulační. Ustanovení § 24 ZOPK předchozího znění umožňoval, aby správy NP vybíraly poplatek za vjezd a setrvání, jízdu motorových vozidel a vstup. Tento poplatek byl pak příjmem té dané správy NP. Zákonodárce se nicméně v důvodové zprávě k novele odvolává na fakt, že daně a poplatky je možné ukládat na základě čl. 11 odst. 5 LZPS jen zákonem a dle nálezu ÚS¹⁹⁰ je nezbytné k tomu, aby bylo možné tyto poplatky uložit, obsáhnout přímo v zákoně základní konstrukční prvky poplatku (subjekt, objekt, sazba atd.). V té době platná úprava tak byla ústavně nekonformní. Z tohoto důvodu se zákonodárce rozhodl z nové právní úpravy možnost poplatků úplně vypustit, neboť dle něj šlo o nevyužívaný institut (pouze KRNAP využíval poplatek za vjezd), který byl administrativně náročný a především se odkazuje na to, že možnost regulace pohybu je možná i na základě jiných a efektivnějších nástrojů (např. vyhrazování míst s povolením ke vjezdu, udělování výjimek formou OOP). Bohužel tak místo toho, aby byl díky novelizaci ZOPK výběr poplatku umožněn a zároveň byl i upraven do takové podoby, jehož dikce by již byla

---

¹⁹⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/2000 ze dne 10. 1. 2001.

v souladu s Ústavou, se zákonodárce rozhodl touto cestou vůbec nejít a možnost úplně vypustil.

V tomto případě je nutné se zákonodárcem spíše nesouhlasit, neboť možnost poplatků je již dlouhodobě mnohými subjekty diskutována a lze polemizovat i nad názorem, že jeho výběr bude v budoucnu stejně nejspíše nevyhnutelný. Ačkoliv může jít o ne zcela populární politické řešení mezi veřejností, nelze se domnívat, že by to byl krok, který by většinová veřejnost nesla příliš nelibě, neboť lze pozorovat mezi mnohými čím dál větší pochopení k nutnosti ochrany přírody. Lze tak věřit, že osvěta, vysvětlení a řádná komunikace by znamenala spíše uvědomění si toho, že ochrana přírody stojí nejen mimořádné úsilí, ale i peníze. Navíc je tento nástroj v zahraničí poměrně běžně využíván, například i nám blízké Polsko takový poplatek za vstup má – polská strana Krkonoš, na rozdíl od té české, poplatek vybírá a činí zhruba 50 Kč. Ač u nás v Evropě se zatím tento přístup nestal ještě úplně běžným, zejména ve světě není poplatek ničím neobvyklým. Různé NP v Africe nebo USA jej vnímají jako zcela standardní. Vzhledem k tomu, že turistická návštěvnost stoupá vysokým tempem, lze se domnívat, že by poplatek byl jen jedním z řešení, kterak regulovat počty turistů. Rozhodně na něj ale nelze spoléhat jako na hlavní nástroj regulace návštěvnosti. Je totiž také docela dobře možné, že by zavedený poplatek počty návštěvníků nějak výrazně nezredukoval. Například vstupné na NPP Pravčickou bránu činí 75 Kč (pro studenty pouhých 25 Kč) a přesto se zde vyskytují doslova davy turistů, které vnímají poplatek spíše už jako samozřejmost, nikoliv jako něco výjimečného. Navíc by se dalo uvažovat i o zpřístupnění některých tras v NP za poplatek a jen s průvodcem, který by odborným výkladem mohl poskytovat „službu“, což by pro návštěvníka mělo opět další přidanou hodnotu a zároveň by se díky tomu mohly rovnoměrněji rozprostřít vytíženosti různých oblastí. Jedná se o tzv. certifikované průvodcovství, které je ovšem dobrovolné a využívá jej třeba NP České Švýcarsko.¹⁹¹ Je ale na zvážení, zda by bylo vhodnější umožnit návštěvu některých tras pouze s průvodcem či zavést například měsíční nebo roční povolenky ke vstupu. Možností by také mohlo být vybírání poplatků třeba za provozování lyžařských vleků nebo lanovek.

Poplatky by ale byly vhodné i díky jejich fiskální funkci, neboť vázanost správ na státní rozpočet a v tom důsledku i snižování počtů veřejné stráže je v kombinaci se zvyšující se návštěvností pro ochranu přírody do budoucna ne úplně optimistickým příslibem. Pokud jde o zvýšenou administrativu s poplatky, lze je, zejména v dnešní době, alespoň částečně

---

¹⁹¹ PATZELT, Zdeněk. Poplatky a chráněná území. In: *Ochrana přírody* [online]. 2010 [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/poplatky-a-chranena-uzemi/>>.

zredukovat pomocí mnohých elektronických vymožeností, ať už jde o platbu přes internet nebo sms zprávy. Rovněž umožnění zaplatit si sezónní či roční pasy/permanentky by mohlo administrativu o něco zjednodušit. Navíc záleží i na správně stanovené výši poplatku, který by neměl být příliš vysoký, ale na druhou stranu ani symbolický, tak aby byly nutné administrativní výdaje se zavedením poplatků spojené zcela jistě pokryty výnosem. Zároveň zbývající finance by se mohly právě efektivně použít jednak například pro opravení potřebných zařízení v parku, což by zlepšilo i zážitek samotným turistům, nebo k posílení počtu strážců a různým dalším činnostem potřebných v NP. Zavedení poplatku za vstup do NP, který by aktivně prosazoval stát a zároveň by jeho výnos byl určen správám NP (částečně i obcím), by bylo tak pouze logickým krokem, který by navíc přispěl i k monitoringu návštěvnosti. Jistě by tak měl být znovuzaveden, a to nejen do právní úpravy, ale konečně i do praxe. Ovšem, jak potvrzuje mluvčí NP Šumava, prostředek regulace návštěvnosti je opravdu nutný, nicméně u nás nemá úplně tradici a bude ještě otázkou nejspíše několika let, než dojde k nějakému omezení.¹⁹²

4.9 Institucionální ochrana národních parků

Pro správné a efektivní fungování NP je zapotřebí, jak již mnohokrát vyplynulo v průběhu této práce, také náležitého institucionálního zajištění, které je základem jejich veškerých činností. Zásadním se pak jeví zejména vhodné rozdělení pravomocí mezi jednotlivé orgány. Ty lze rozdělit na orgány ústřední, regionální a místní, případně z hlediska věcné působnosti na obecné a speciální.

Národní parky zajišťují mnoho různorodých úkolů, mimo ty jež spočívají v ochraně přírody, se zpravidla podílí také na úkolech týkajících se vědeckého výzkumu a jsou rovněž místem, kde se koncentruje značné množství lidí za účelem turistiky. Obecně lze proto říci, že by bylo potřebné, aby v jednotlivých orgánech zajišťujících správu byli zastoupeni skutečně erudovaní odborníci, jejichž volba by nebyla politicky motivována, a kteří by nastavili přiměřené řídicí procesy a spolupracovali mezi sebou. Určujícím orgánem ochrany přírody pro území NP jsou především jednotlivé správy národních parků.

---

¹⁹² Turistů je moc. Národní parky zvažují zavedení poplatků, obce mají potíže. In: *iDnes.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/turiste-narodni-parky-pamatky-hrady-zamky-obce.A190916_501942_domaci_onkr>.

4.9.1. Správa NP

Jsou to právě Správy NP, které vykonávají na daném úseku kompetence státní správy, jež jsou na jiných územích svěřeny obecním a krajským úřadům a AOPK ČR. V hierarchii nad nimi stojí již jen MŽP. Nevykonávají tedy kompetence, které jsou určeny ministerstvu (zejména v oblasti vydávání právních předpisů). Správy jsou pro území NP výkonným orgánem, rozhodují tak o téměř všech podstatných záležitostech na těchto územích. Správy tedy dle znění ZOPK v podstatě zastávají na území NP tři funkce:

- 1) Orgánu ochrany přírody dle ust. § 75 odst. 1 písm. f), § 78 odst. 2 a 3 ZOPK spočívající ve výkonu státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny.
- 2) Odborné organizace ochrany přírody dle ust. § 78 odst. 5 ZOPK, která provádí potřebný průzkum, monitoring nebo dokumentaci a šetření v ochraně přírody. Získaná data pak spolu s dalšími odborníky vyhodnocují a na jejich základě zajišťují informační a osvětovou činnost.
- 3) Subjektu hospodařícím na území NP a jejich ochranných pásem se státními lesy a s jiným státním majetkem souvisejícím s plněním funkcí lesa dle ust. § 22 odst. 2 ZOPK. Zde tak vystupují především z pozice vlastníka těchto lesů.

Správa NP je speciálním správním orgánem, který v sobě propojuje výkon státní správy spolu s činnostmi zahrnujícími soukromoprávní hospodaření v rámci majetku ve vlastnictví státu (především státními lesy). Při takovémto nastavení právní úpravy správ NP ovšem může dojít k určitým nejasnostem. Jejich nejednotný status způsobuje, že při řešení některých otázek či problémů může nastat situace, kdy se správa ocitne ve dvojím, mnohdy i protichůdném, postavení. Může tomu tak být v případě žádosti o povolení výjimky, kdy bude vystupovat v pozici žadatele i orgánu, který o jejím schválení bude rozhodovat. Toto uspořádání tak vybízí k zamyšlení, zda by se tento potenciální střet zájmů, případně až určité riziko morálního hazardu, nedalo v právní úpravě lépe ošetřit co do lepšího oddělení procesu rozhodování a jeho struktury. Takovéto uspořádání je i dlouhodobě ze strany některých skupin přijímáno s výhradami. Kritický názor vyslovil v neposlední řadě NSS, podle kterého propojení správy NP a CHKO Šumava koncentrující prvek státní správy a současně hospodaření s tímto majetkem vede k netransparentnosti například tím, že dle ust. § 43 ZOPK podává žádost o povolení výjimky sama sobě a také o jejím udělení sama ve správním řízení rozhoduje.¹⁹³ Soudy ovšem nakonec jako dostatečné řešení převážně akceptují oddělené

---

¹⁹³ Rozhodnutí NSS č. j. 3 As 75/2013-118 ze dne 13. 8. 2014.

vnitřní uspořádání správ NP.¹⁹⁴ Celkově by se však tento stav dal chápat jakožto v rozporu se základními principy výkonu veřejné správy a bylo by vhodné uvažovat o změně právních forem NP a jejich možného zřízení v podobě správních úřadů.

Také vzhledem k tomuto uspořádání byla pro správy NP zvolena právní forma příspěvkových organizací zřizovanými MŽP. Dle ZOPK jde o speciální orgány státní správy vykonávající své činnosti vedle příslušných obecních a krajských úřadů či AOPK ČR. Do roku 2018 byly příspěvkovými organizacemi pouze správa NP Podýjí, správa KRNAP a správa NP a CHKO Šumava, zatímco správa NP České Švýcarsko byla organizační složkou státu.¹⁹⁵ Velká novela pak pro NP České Švýcarsko přinesla poměrně významné změny, když správa tohoto NP získala též právní formu příspěvkové organizace. Došlo tedy k jejich sjednocení, dále navíc od 1. 6. 2017 je správa NP České Švýcarsko orgánem ochrany přírody i na území CHKO Labské pískovce. Došlo tak zde rovněž ke sjednocení modelu, který existuje již dlouhodobě v NP a CHKO Šumava a také u našeho přeshraničního partnera, Saského Švýcarska.¹⁹⁶ Důvodem byla zřejmě hlavně skutečnost, že CHKO Labské pískovce stejně jako CHKO Šumava bezprostředně obklopují daný NP a jsou tak prakticky v postavení jejich ochranného pásma. Hranice mezi těmito územími jsou de facto pouze administrativní, přírodovědně se jedná prakticky o jedno území. Forma organizační složky státu pak nebyla vhodná zřejmě nejvíce kvůli tomu, že klade vysoké nároky na plánování všech jednotlivých činností na daný rok dopředu a na navazující plánování příjmů a výdajů pro pevně stanovený rozpočet v rámci státního rozpočtu. U příspěvkových organizací je pak například možno vytvářet rezervní fond s navazujícími možnostmi flexibilnější reakce na neočekávanou situaci.¹⁹⁷

Zcela jistě se však nelze ztotožnit s občas se vyskytujícími názory, že by se správy NP měly sloučit s AOPK ČR, jelikož současný systém je historicky osvědčený a dostatečně efektivní. Naopak by mohly tyto speciální orgány ochrany přírody v sobě absorbovat více pravomocí a možností dohledu.

---

¹⁹⁴ Srov. Rozhodnutí NSS č. j. 5 A 151/2001-56 ze dne 16. 7. 2004.

¹⁹⁵ Dříve dle původního znění zákona č. 161/1999 Sb., dokonce správním úřadem, což ale v návaznosti na účinnost zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě bylo vhodné změnit, aby její zaměstnanci nebyli podřízeni tomuto zákonu.

¹⁹⁶ HARTEL, Handrij a BENDA, Pavel. Co znamená novela zákona o ochraně přírody a krajiny pro národní park České Švýcarsko? In: *Forum ochrany přírody* [online]. 2017 [cit. 2019-10-17]. Dostupné z: <<http://www.casopis.forumochranyprirrody.cz/magazin/aktuality/co-znamená-novela-zakona-o-ochrane-prirody-a-krajiny-pro-narodni-park-ceske-svycarsko>>.

¹⁹⁷ Bylo by ho možno využít zejména pro prvotní asanační práce.

4.9.2. Rada NP

Rada národního parku je orgánem iniciativním a konzultačním, který dle ust. § 78 odst. 11 ZOPK pro své území zřizují správy NP. Musejí s ní tedy být projednány všechny důležité dokumenty postihující ochranu a řízení NP a následně je také posoudí. Zákonný demonstrativní výčet obsahuje klíčové dokumenty, tedy návrh zonace nebo návrh zásad péče o národní park. Postavení rady je však pouze poradní, nezastává roli rozhodovacího ani dotčeného správního orgánu. V průběhu projednávání velké novely v letech 2015–2017 byla ovšem jeden čas ve hře i varianta prosazovaná Senátem, že rada bude nově orgánem ochrany přírody, k čemuž se doc. Stejskal vyjadřuje jako k řešení, které je nekoncepční a nepromyšlené.¹⁹⁸

Podstatné pro roli a fungování rady v rámci NP je fakt, že se dle ust. § 20 ZOPK skládá jednak z delegovaných zástupců všech obcí a krajů, na jejichž území se NP nebo jeho ochranné pásmo rozkládá, případně ze zástupců Horské služby, a dále pak ze zástupců jmenovaných, kteří jsou vybíráni z řad významných právnických a fyzických osob především z oblasti ochrany přírody, zemědělství či například lesnictví a také odborníků z vědeckých pracovišť. Velká novela tedy přinesla změnu v tom, že delegace zástupce je pro každý samosprávný celek povinností a nezáleží pouze na jejich uvážení. Tímto došlo k posílení významu orgánu pro výměnu informací mezi správou a členy rady, potažmo tedy daným regionem. Redefinováním složení a pravomocí rady byla dána obcím poměrně široká možnost jejich zapojení. Na druhou stranu je nutné mít na paměti, že národní park je nejméně významnější kategorií ZCHÚ v ČR a tudíž není možno brát ohled pouze na zájmy obcí, když určitá přísnost režimu ochrany je na místě. Ty totiž na oplátku za určitá omezení svého rozvoje získávají i ekonomické přínosy z toho důvodu, že v tomto unikátním území nebo v jeho blízkosti leží. Je proto nutné, aby se s tímto naučily obce vhodně pracovat.¹⁹⁹ Zároveň je s ohledem na novelu příhodné poznamenat, že nejde o změnu zcela zásadní, jelikož i před novelou bylo zvolení zástupce žádoucí.

Novela zasáhla také do vymezení jmenovaných zástupců, kteří nově již nemusí splňovat podmínku teritoriální vázanosti k území daného NP a lze je tak jmenovat z řad významných odborníků z celé ČR. Tyto členy jmenuje a odvolává správa NP, potažmo její

---

¹⁹⁸ STEJSKAL, Vojtěch. Nová právní úprava národních parků. *České právo životního prostředí*. 2017, 1/2017, č. 43, 142 s. ISSN: 1213-5542. s. 25.

¹⁹⁹ DAMOHORSKÝ, Milan. Ochrana národních parků České republiky z právního pohledu. JANČÁŘOVÁ, Ilona a Jana DUDOVÁ (eds.). *Ochrana přírody při rozvojových činnostech a jiné střety zájmů při využití území: sborník z konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017. 180 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 605. ISBN 978-80-210-8838-2 (online). s. 115-116.

ředitel. Zde můžeme spatřovat určitý problém spočívající v jistém politickém řízení správy, jejíž ředitel je jmenován ministrem ŽP, a návazně pak i rady. Stejně tak i delegovaní zástupci samosprávných celků mohou být motivováni svými politickými cíli. Bylo by tak do budoucna možné uvažovat o určitém vyšším důrazu kladeném na jmenované a skutečně nezávislé odborníky, kde by se povinně museli v radě vyskytovat také například zástupci turistických, mysliveckých či jiných spolků a zejména reprezentantů příslušných neziskových organizací z oblasti ochrany přírody.

U dokumentů definovaných v ust. § 20 odst. 3 ZOPK je pak správa NP povinna se na jejich znění s radou dohodnout. Jedná se o návrh zón NP, návrh klidových území, cesty a trasy navržené k vyhrazení v klidových územích a místa navržená k vyhrazení. Zejména u plánů péče a zonace přinesla velká novela snahu o zamezení duplicit v procesech projednání způsobem, aby se zástupci regionu byly projednávány např. zásady péče o území v rámci jednoho procesu. Rovněž došlo k další změně, kdy nově nestačí provést dohodu pouze s delegovanými zástupci obcí, nýbrž s radou jako celkem.

Jako určitý příklad fungování rady NP hodný následování lze zvolit Organizační řád rady KRNAP, jejíž rada čítá dvě sekce, a to regionální a vědeckou. Jsou zde tak vyváženě akcentovány otázky odborné i života v regionu. Obsaženy jsou také postupy při rozporu mezi těmito sekcemi.²⁰⁰

4.9.3. Ministerstvo životního prostředí

Stejně jako pro celou ochranu přírody, je i pro národní parky ústředním orgánem MŽP.²⁰¹ To má klíčovou úlohu ve vymezení obecných základních politik nebo programových a koncepčních dokumentů a na to navázanou přípravu právních předpisů. Dále také koordinuje jednotlivé orgány státní správy.

Konkrétní pravomoci ministerstva jsou vymezeny v ustanovení § 79 ZOPK. Mezi nejzásadnější kompetence, které jsou mu svěřeny, tak náleží například vykonávání vrchního státního dozoru v oblasti ochrany přírody a krajiny, zřizování správ NP jakožto státních příspěvkových organizací, schvalování zásad péče o národní parky a jejich ochranných pásem nebo vydávání různých typů vyhlášek, pojednávajících mimo jiné vymezení zón ochrany

---

²⁰⁰ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 211.

²⁰¹ V rámci NP vykonává státní správu i v oblasti myslivosti, rybářství a lesního hospodářství, kdy ovšem mimo území NP tuto státní správu dle ust. § 15 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., kompetenční zákon, ve znění pozdějších předpisů, vykonává Ministerstvo zemědělství.

přírody NP nebo stanovení obsahu zásad péče o NP a jejich ochranných pásem a postup jejich zpracování a projednání.

4.9.4. Česká inspekce životního prostředí

Kontrolu nad oblastí státní správy pojící se s ochranou NP provádí Česká inspekce životního prostředí (dále jen „Inspekce“), jakožto specializovaný správní úřad s celostátní působností. Přesné vymezení její působnosti je stanoveno v ust. § 80 ZOPK. Inspekce zejména kontroluje dodržování ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkající se ochrany přírody a krajiny. Zákon sice výslovně neuvádí, že jsou předmětem její kontrolní činnosti i další správní akty, s ohledem na celkovou systematiku a zejména SpŘ, se však jistě vztahuje i na OOP nebo veřejnoprávní smlouvy, což by v rámci zvýšení jistoty mohlo být zahrnuto rovněž přímo v zákoně. Také zjišťuje a eviduje případy ohrožení a poškození přírody a krajiny spolu se zjišťováním příčin a osob odpovědných za vzniklý následek. Aktivity Inspekce jsou v tomto směru různorodé povahy, kdy se může jednat o dlouhodobý monitoring nebo nárazové zjišťování okolností konkrétního porušení či ohrožení.²⁰²

Inspekce také působí na poli vedení řízení o přestupcích a ukládání sankčních a nápravných opatření. Může tak fyzickým i právnickým osobám ukládat pokuty za porušení příslušných ujednání ZOPK, nezažil-li takovéto řízení, vzhledem k dělené příslušnosti, již dříve obecní úřad obce s rozšířenou působností, krajský úřad, AOPK ČR nebo správa NP. Jako příklad činnosti Inspekce lze uvést udělení pokuty ve výši 150 000 Kč správě NP Šumava v roce 2008, a to za nedovolený zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněného druhu tetřev hlušec. K jeho rušení docházelo při exkurzích, aniž by pro tuto akci byla povolena výjimka dle ust. § 56 ZOPK. Správa dále nerespektovala podmínky výjimky udělené dle ust. § 43 ZOPK, když nedodržela maximální počet návštěvníků během jednoho víkendu v limitu 500 osob.²⁰³

---

²⁰² VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSTBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 586-587.

²⁰³ HUMMEL, Jiří, KRAVČÍKOVÁ, J., PATRIK, M., POKORNÝ, J. *NATURA 2000 a účast ve správních řízeních*. Arnika a Daphne ČR, 2010, 172 s. ISBN 978-80-904409-8-2. s. 131-132.

4.9.5. Stráž přírody

Jakožto s pomocným dozorovým orgánem ochrany přírody se lze dále, nejen na území NP, setkat se stráží přírody.²⁰⁴ Legislativně je její působnost a fungování vymezeno zejména v ustanovení § 81 ZOPK. V případě národních parků jsou ustanovovány správami NP, a to především z řad zaměstnanců těchto orgánů nebo dobrovolných spolupracovníků. Občas bývá označována také jako „veřejná stráž“, jelikož je stráží přírody při splnění určených podmínek svěřen výkon veřejné moci. Takovýchto veřejných stráží najdeme v českém právním řádu více (dále například lesní či myslivecká), jejich úprava je však roztržena do zákonů upravujících jednotlivé oblasti. Nejen stráž přírody je tak, při plnění úkolů státu nebo společnosti a za použití daných pravomocí, úřední osobou ve smyslu ust. § 127 odst. 1 písm. j) TrZ.²⁰⁵ Zákonem je rovněž definováno poslání strážce, které spočívá v kontrole dodržování příslušných předpisů o ochraně přírody a krajiny.

Konkrétní oprávnění strážců přírody je taxativně stanoveno v ust. § 81 odst. 7 ZOPK. Spočívá zejména ve zjišťování totožnosti osob porušujících předpisy, možnosti dávat blokové pokuty na místě za přestupky, vstupovat na cizí pozemky, zadržení osoby ke zjištění totožnosti a její odevzdání Policii ČR nebo možnosti od ní požadovat pomoc či součinnost. Strážci jsou také oprávněni k pozastavení rušivé činnosti (například svou povahou nepřiměřené, hlučné či jinak nevhodné). V zákoně však absentují prostředky, které k tomuto pozastavení lze využít. Možná by zde bylo možno využít judikatury NSS, dle kterého je osoba pověřená kontrolováním zákonem uložené povinnosti oprávněna v určitých případech narušující osobu dokonce i fyzicky zadržet.²⁰⁶ Konkrétní pravomoci by tedy bylo vhodné nadefinovat, aby byla oprávnění také vynutitelná. Nyní správci nejčastěji slouží k informování návštěvníků NP nebo upozorňování na porušování předpisů. Pokud by však došlo ke zpoplatnění vstupu do národních parků, mohli by také zastat účinnou kontrolu zaplacení poplatku ze strany návštěvníků. Již nyní pak mohou například pokutovat jejich neukázněné chování.

---

²⁰⁴ AUTORSKÝ KOLEKTIV. Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005. Edice Planeta 2005. Vydává Ministerstvo životního prostředí. 2005, ročník XII, číslo 6/2005. 96 s. ISSN: 1213-3393. s. 86.

²⁰⁵ VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENTSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3. s. 211. s. 590.

²⁰⁶ Rozhodnutí NSS č. j. 1 As 34/2010-73 ze dne 9. 9. 2010.

5. Vnitrostátní právní úprava národních parků na Slovensku ve srovnání s ČR

Vzhledem k tomu, že se obě právní úpravy po dlouhá léta vyvíjely společně, lze pozorovat jak v systematice zákona, tak i obsahu jeho právní úpravy časté podobnosti. I přesto se ale obě právní úpravy liší a co se týče národních parků, jsou rozdíly v některých oblastech poměrně výrazné. Navíc Slovensko aktuálně čeká na účinnost novelizace zákona, která je pro právní úpravu slovenských NP významná. Tato novela by totiž měla reagovat na dlouhodobou kritiku jak nevládních, tak i mezinárodních organizací a odborníků nejen z řad ekologů, kteří upozorňují na nedostatečnou ochranu přírodních hodnot a vzácných území. Co se týče (nejen) NP, je vytýkána především masivní těžba dřeva. Tato kapitola se proto zaměří na seznámení se slovenskou úpravou a jejich hlavní úskalí, zároveň též přiblíží vybrané aspekty a instituty a nejdůležitější rozdíly oproti české úpravě.

Slovensko, i přes to, že je oproti České republice zemí menší rozlohy, má na svém území vyhlášeno mnohem více národních parků. Na Slovensku se jich nachází devět a tvoří necelých 318 000 hektarů, což představuje téměř 6,5 % rozlohy jeho území, z toho je ovšem jen menšina území, ve které by nebyly povoleny žádné činnosti.²⁰⁷ Spolu s jejich ochrannými pásmy tvoří NP téměř 12 % rozlohy území SR. Těmito NP jsou konkrétně Tatranský NP (dále jen „TANAP“), Pieninský NP, NP Nízké Tatry, NP Malá Fatra, NP Slovenský ráj, NP Muráňská planina, NP Poloniny, NP Slovenský kras a NP Velká Fatra. V jednání a přípravách je aktuálně také případný desátý NP Podunajsko.²⁰⁸ Nejstarším a zároveň i největším slovenským (potažmo i československým) NP je Tatranský NP, který byl vyhlášen již v roce 1948. Naopak k těm nejmladším, které byly založeny teprve v roce 2002, patří NP Slovenský Kras a NP Velká Fatra.²⁰⁹

Národní parky upravuje slovenský zákon č. 543/2002 Z. z., zákon o ochrane prírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále „SZOPK“) a též podzákonné právní předpisy jako např. vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z., o ochrane prírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů či předpisy, kterými se na základě

---

²⁰⁷ Slovensko chystá zprísňenie ochrany prírody v národných parcích. In: *Silvarium.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://www.silvarium.cz/lesnictvi/slovensko-chysta-zpriseni-ochrany-prirody-v-narodnich-parcich>.

²⁰⁸ Vyhlásiť národný park Podunajsko? Štátni ochranári to nevidia tak jednoznačne ako aktivisti. In: *Bratislavské noviny.sk* [online]. 2018 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.bratisslavskenoviny.sk/aktuality/48086-vyhlasiť-narodny-park-podunajsko-statni-ochranari-to-nevidia-tak-jednoznacne-ako-aktivisti>.

²⁰⁹ Národné parky. In: *Štátna ochrana prírody SR* [online]. 2019 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://www.sopsr.sk/web/?cl=13>.

zákonu vyhláší jednotlivá konkrétní chráněná území. V případě národních parků jde o nařízení vlády zřizující konkrétní NP.

Územní ochrana na Slovensku je součástí zvláštní ochrany přírody a krajiny, kam spadá ještě druhová ochrana a ochrana dřevin. Také podobně jako u nás, lze teoreticky rozdělit chráněná území v SR na maloplošná a velkoplošná (CHKO a NP).²¹⁰ Celkovou soustavu pak tvoří dle ust. § 17 odst. 1 SZOPK chráněná krajinná oblast, národní park, chráněný areál, přírodní rezervace a národní přírodní rezervace, přírodní památka a národní přírodní památka, chráněný krajinný prvek, chráněné ptací území a obecní chráněné území. Tyto se mezi sebou liší jednak přísností režimu ochrany v nich či způsobem jejich vyhlášení, také lze pozorovat, že slovenská úprava jich oproti české kategorizaci ZCHÚ rozlišuje a zavádí více. Dále SZOPK v ust. § 11 odst. 2 stanoví, že na území SR platí hierarchicky seřazených pět stupňů ochrany, kdy pátý stupeň představuje ochranu nejpřísnější, prvním stupněm je naopak volná krajina. Jednotlivé stupně tak vytváří pro dané území do něj spadající různou ochranu v podobě zákonem specifikovaných zákazů a omezení. Zároveň se však tyto stupně striktně nepojí s kategoriemi jednotlivých chráněných území, ale jsou od nich oddělené. V rámci jedné kategorie tak lze mít i různé stupně ochrany. Neznamena to tedy, že všechny slovenské NP spadají pouze pod třetí stupeň, ale je možné, aby byl NP nebo jeho část zařazena i do stupně vyššího, což umožňuje lépe reagovat na potřeby ochrany konkrétního území. Dle ust. § 19 odst. 2 SZOPK platí v NP, pokud tedy není stanoveno jinak, třetí stupeň ochrany.

Definici NP pak nalezneme v ustanovení § 19 odst. 1 SZOPK, které vymezuje NP jako *„rozsáhlejší území, zpravidla s výměrou nad 1 000 ha, převážně s ekosystémy podstatně nezměněnými lidskou činností anebo v jedinečné a přirozené krajinné struktuře, tvořící nadregionální biocentra a nejvýznamnější přírodní dědictví, v kterém je ochrana přírody nadřazená ostatním činnostem, může vláda nařízením vyhlásit za národní park.“* Už z této definice je patrný značný rozdíl mezi pojetím NP v ČR a na Slovensku. Zatímco česká právní úprava nestanovuje žádnou konkrétní výměru, tedy územní limit, který by měl být dodržen, slovenský zákonodárce konkrétně určuje, že minimální výměra pro NP by měla zpravidla tvořit minimálně 1 000 ha. Tímto zdůrazňuje, že v případě NP jde o velkoplošnou ochranu a zpřesňuje tak pojem „rozsáhlého území“, se kterým si český zákonodárce vystačí pouze v obecnější rovině. Ačkoliv je slovenská definice NP pojata ve smyslu ochrany NP dle IUCN,

---

²¹⁰ KOŠIČIAROVÁ, Soňa a kolektív. *Právo životného prostredia*. 2. zmenené a rozšírené vydání. Bratislava: Vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 680. ISBN 978-80-89363-13-1. s. 356-357.

jeví se být jinak oproti české úpravě vágnější a méně komplexní. Zcela zde chybí dlouhodobé cíle ochrany a poslání NP, které naopak český zákonodárce zákonem ukotvuje.

Lze ovšem pozorovat snahu slovenského zákonodárce o zpřísnění ochrany NP, k čemuž jistě svým dílem přispěla i hrozba Evropské komise, která začala vyšetřovat SR ve věci porušení směrnice o ochraně stanovišť a směrnice o ochraně ptactva.²¹¹ Výsledkem tak je novelizace SZOPK, která bude účinná od 1. ledna 2020. Ta zohledňuje a právně lépe reguluje, mimo jiné, běžnou praxi využívání NP k hospodářským účelům, těžbu a kácení dřevin a činností s tím spojených, které mají na ekosystémy v chráněných územích, především v NP, negativní vliv. Zároveň i špatný management a úmyslná těžba tvořící v NP holiny nezdědka vyústila v tvrzení, že jsou slovenské NP často národními parky pouze „na papíře“, nikoliv už příliš v praxi. To současná právní úprava pojící se k třetímu stupni ochrany národních parků téměř nereflektuje. Na základě boje s přemnoženými hmyzími škůdci a vzniklých holin se tak ukázalo, že je stávající slovenská úprava ne příliš důsledná, až rozvolněná. Její novelizace tak byla opravdu nutná. Otázkou je, do jaké míry bude pro ochranu přírody přínosná v praxi.

Už jen tedy z definice NP ve slovenském pojetí lze vnímat v porovnání s naší úpravou její poněkud nekomplexní uchopení, což ale bude částečně s nadcházející novelizací napraveno, neboť ta přináší několik změn. Především jde o změnu ve stanoveném územním limitu NP, který se zvýší na celých 10 000 ha a vypouští také spojení „nadregionálních biocenter“. Zároveň ale konečně přináší dlouhodobé cíle ochrany NP.²¹² Nelze si přitom nevšimnout silnou inspiraci právě českou právní úpravou, neboť její vymezení cílů je téměř zcela shodné. Navíc ale slovenská úprava opět konkretizuje a zpřísnuje spojení, které nalezneme v české úpravě „převažující plochy“ území NP, kde má být zajištěn nerušený průběh přírodních jevů. To je vymezeno doslovně na celé tři čtvrtiny území, což odpovídá požadavkům kategorie II dle IUCN. Tento cíl má být zabezpečen zonací NP a zároveň nadcházející novela ochrany v NP zpřísnuje i vložím nového odstavce, který říká, že bude možné v lesích NP hospodařit výlučně takovým způsobem, který nebude v rozporu s výše uvedeným cílem. K tomuto kroku slovenského zákonodárce pomohla i vládou schválená Envirostratégia 2030, která si stanovila za cíl na území NP dosáhnout 50 % bezzásahového

---

²¹¹ Dôvodová správa - všeobecná časť k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. s. 1.

²¹² Tamtéž.

území a na zbytku území hospodaření výhradně přírodě blízkým způsobem.²¹³ V tomto směru tak lze konstatovat, že by se česká právní úprava mohla od té slovenské inspirovat především v konkrétnější formulaci výše zmíněných pojmů a přesnějším kvantifikovaným určením v zákoně.

Výrazným rozdílem mezi oběma úpravami je také to, že SR vyhláší NP formou nařízení vlády, zatímco ČR zákonem, přímo v ZOPK. Vyhlášení NP zákonem je ale zajisté demokratičtější, transparentnější a komplexnější způsobem pro vznik tak rozsáhlého chráněného území, jakými NP jsou. Navíc vzhledem k míře omezení základních lidských práv pojících se s vyhlášením NP se právě zákon jeví jako vhodnější forma. V nařízení vlády SR se dle ust. § 19 odst. 5 SZOPK stanovují bližší podrobnosti (především územní a časová doba pro uplatňování zákazů a omezení platících na území NP) týkající se NP a jeho ochranného pásma²¹⁴, zároveň jsou jím vymezeny jejich hranice. Z historického hlediska tak lze sice pozorovat, že obě země shodně zřizovaly NP v podobě nařízení vlády, dnes však již v ČR toto neplatí. Naopak na Slovensku takováto podoba právní úpravy zřizování přetrvala a NP jsou vyhlášeny vládou, tedy pomocí podzákoných právních předpisů.

Okresní úřad v sídle kraje může v zájmu ochrany přírody a krajiny z moci úřední omezit buď v celém NP nebo v jeho části pohyb veřejnosti, ať už pěších či těch v dopravním prostředku. Ten také podle ustanovení § 20 SZOPK vydává návštěvní řád NP, což je zvláštní dokument, který, na rozdíl od nově pojatého návštěvního řádu v ZOPK, návštěvníkům na Slovensku zakládá práva a povinnosti. Návštěvní řád je vydáván v podobě vyhlášky a konkrétně jej vydává ten okresní úřad kraje, v jehož územním obvodu se nachází největší část NP. Vzhledem k tomu, že návštěvní řád může být vydán i jen pro část NP, může dojít i k takové situaci, že tento návštěvní řád bude vydáván obecním úřadem kraje, který se na daném území této části NP vůbec nenachází. Samozřejmě tomu předchází dohodovací proces s ostatními okresními úřady krajů, v nichž se NP nachází. Návštěvní řády slovenských NP tak nejsou pouze informativním dokumentem jako u nás, ale dokumentem závazným, jež blíže určují pro jednotlivé NP specifická práva a povinnosti návštěvníků. Např. návštěvní řád NP Malá Fatra stanoví, ve kterých časech se mohou návštěvníci pohybovat po turistických

---

²¹³ Ochrana národních parkov je jedna z priorit envirorezortu. In: *Dřevaři.sk* [online]. 2019 [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: <<https://www.drevari.cz/cl4875/ENVIRO--Ochrana-n%C3%A1rodn%C3%BDch-parkov-je-jedna-z-prior%C3%ADt-envirorezortu>>.

²¹⁴ Např. v případě nařízení vlády SR č. 140/2002 Z. z., kterým se vyhláší Národní park Velká Fatra, ve znění pozdějších předpisů je, mimo jiné, blíže specifikováno, že pasením hospodářsky významných druhů zvířat je myšleno pasení koní, hovězího dobytka, ovcí a koz.

chodnicích s ohledem na letní a zimní období nebo že návštěvníci parku mohou NP navštívit i se psem, ale musí být na vodítku.²¹⁵

K jednomu z největších rozdílů mezi úpravou NP na Slovensku a v České republice patří jejich zonace. Ta je vyhlášována formou nařízení vlády. Co se týče české právní úpravy, dalo by se říct, že je poměrně přehledná a jednotná, navíc vychází právě z managementového přístupu jejího pojetí. Na druhou stranu pojetí zonace ve slovenské úpravě už je o poznání složitější a chaotičtější, rozdílně též reflektuje především aktuální stav ochrany přírodních biotopů a nikoliv cíle, kterých by se v nich mělo dosáhnout. Vzhledem k tomu, že se mohou stupně ochrany v jedné kategorii chráněného území lišit a zároveň se mohou různé kategorie chráněných území vzájemně překrývat, zákonodárce v ust. § 30 SZOPK stanovuje, že je možné, pokud je to potřebné, rozčlenit území NP do čtyř zón. Tyto zóny jsou do jednotlivých úrovní rozčleněny velkými písmeny A (zahrnují pátý stupeň ochrany), B (zahrnují čtvrtý stupeň ochrany), C (zahrnují třetí stupeň ochrany) a D (zahrnují druhý nebo první stupeň ochrany)²¹⁶. Shodně tak mají čtyři úrovně jako v ČR. Navíc je ale možné tyto zóny ještě vyčlenit na tzv. podzóny, pokud se v části jedné zóny nacházejí části s různou přírodní hodnotou, což v ČR nelze. Dokonce je také možné, aby v určitých odůvodněných případech v jednotlivých podzónách konkrétní zóny byl rozdílný stupeň ochrany. V případě, že tedy bude mít NP určené zóny, případně podzóny, nastává změna v tom, že se jeho ochrana bude řídit přednostně právě podle takto stanovených zón, nikoliv už podle stupňů ochrany určených dle ust. § 17 a 19 odst. 2 SZOPK. V zóně A a B může MŽP udělit ze zákazů výjimku. Zonace tedy není *ex lege* pro všechny NP povinná, čemuž odpovídá i fakt, že například v TANAPu je problematika stanovení zonace už mnohaletým problémem, který stále není zcela vyřešen, což souvisí zejména s rozdrobeností vlastníků jednotlivých pozemků a neschopností jednotlivých subjektů se na ní dohodnout.²¹⁷ Zároveň lze na případu TANAPu demonstrovat složitý a neefektivní systém rozhodování a rozdělení jednotlivých kompetencí, neboť správa TANAP spadá pod slovenské MŽP, zatímco Štátne lesy, které na daném území mají také svou působnost, spadají pod Ministerstvo zemědělství a rozvoje venkova. Zcela rozdílná pozice správy NP v SR, která má na rozdíl od české správy NP mnohem slabší postavení, se

---

²¹⁵ Vyhláška Krajského úradu životného prostredia v Žiline č. 9/2005 z 1. decembra 2005 o Návštevnom poriadku Národného parku Malá Fatra a jeho ochranného pásma.

²¹⁶ Nově dle novely už bude do zóny D možné zařadit území odpovídající pouze druhému stupni ochrany.

²¹⁷ Podklady k príprave zonácie. In: *Ministerstvo životného prostredia SR* [online]. 2019 [cit. 2019-10-25]. Dostupné z: <<https://www.minzp.sk/oblasti/ochrana-prirody-krajiny/uzemna-ochrana-prirody/priprava-zonacie-tatranskeho-narodneho-parku/podklady-k-priprave-zonacie.html>>.

v konečném důsledku negativně projevuje právě v ochraně daného území, neboť nemůže efektivně prosazovat své zájmy, které jsou oproti Štátnym lesom SR nepochybně odlišné.

Nově však v rámci zonace novela přináší nový odstavec, který vyčleňuje speciálně zonaci týkající se NP. Zde lze opět pozorovat velkou inspiraci českou úpravou, managementovým pojetím a definicemi jednotlivých zón v ČR, neboť slovenská právní úprava prakticky doslovně přejímá české znění. Ovšem opět s tou výjimkou, že v zónách A a B konkrétně kvantitativně určuje, o jakou rozlohu se přesně má jednat. O zónu A má jít zpravidla nejméně na jedné polovině území NP a zóna B má tvořit společně se zónou A nejméně tři čtvrtiny území NP. Avšak ani novela nezavádí nástroje, kterými by se těchto cílů mělo dosáhnout. S ohledem na zonaci slovenských NP tak lze konstatovat zejména to, že je možná až příliš složitá a může vést i ke zbytečným komplikacím právě při dodržování podmínek její ochrany v praxi. Na druhou stranu, i přes svou složitost, je zde opět patrná snaha o konkretizaci stanovené rozlohy území, na kterém se má daná zóna nacházet, což v české úpravě chybí a bylo by určitě vhodné toto zakomponovat.

Co se týče ochrany slovenských NP, spadají ze zákona, pokud tedy není stanoveno jinak a nejsou zařazeny do vyššího stupně ochrany, do třetího stupně dle ust. § 14 SZOPK. Zdaleka se tak nejedná o nejpřísnější ochranu tohoto území, které slovenský zákonodárce umožňuje. K těm na Slovensku spadají přírodní rezervace nebo přírodní památky, na které se uplatní čtvrtý nebo pátý stupeň ochrany, tedy ty nejvyšší. Je pravdou, že tyto kategorie chráněných území se mohou překrývat, přírodní rezervace se tak může nacházet právě v NP a tvořit tak část jeho území, ovšem obecně dle zákonné dikce nepojímají slovenské NP nejpřísnější ochranu, jako je tomu v rámci kategorií ZCHÚ právě u nás. Toto ustanovení § 14 SZOPK bylo právě také jedním ze stěžejních v rámci diskusí, ale i dopadů, novelizovaného znění. Zařazuje totiž, mimo jiné, do tohoto ustanovení i zcela nové odstavce, které upravují náhodnou těžbu, při níž hrozí vznik negativního vlivu na ochranu daného území. Zavádí tak v rámci této problematiky určité podmínky a omezení a těžbu podmiňuje rozhodnutím orgánu ochrany přírody. Těžbu, kterou mohou vzniknout holiny s výměrou větší než 0,3 ha podmiňuje závazným stanoviskem organizace ochrany přírody anebo v rozsahu a za podmínek určených v rozhodnutí orgánu ochrany přírody.²¹⁸ Je zde tedy vidět mírný posun směrem za zvýšení ochrany přírody, neboť se zakazuje plošná těžba, kterou momentální úprava dovoluje a zároveň to organizaci Štátnej ochrany prírody (dále jen „ŠOP“) přináší

---

²¹⁸ Vládný návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

rozšíření kompetencí, které předtím vůbec neměla. Nově bude vyžadován jejich souhlas nejen v rámci těžby, ale i ke všem zásahům, které by mohly nějakým způsobem ohrozit chráněné biotopy. Jejich umožnění zabránit těžbě se rozšířilo i do třetího a čtvrtého stupně. To je pozitivním trendem vzhledem k tomu, že dnes, ještě před účinností novely, mohou zasahovat pouze v pátém stupni ochrany, které se ale v NP příliš nevyskytují. I přes to nelze ani zdaleka tvrdit, že by byla ochrana slovenských NP v tomto pojetí dostačující. Bylo by též naivní se domnívat, že by nová úprava znamenala úplný konec masivní těžby, která na území NP už dlouhodobě probíhá, což souvisí i s problematikou vlastnictví pozemků v chráněných územích. Ať už jde o vlastnictví v soukromých rukou, ale i o pozemky pod správou státních firem, které jsou často neochotné zohledňovat problematiku ochrany přírody, za všechny jmenuje například pozemky ve správě Štátnych lesov SR a Štátnych lesov TANAPu. Právě ty totiž patří k těm, které území NP ničí a drancují nejvíce.²¹⁹ Je ale nutné v tomto ohledu rozhodně kvitovat posílení pravomocí ŠOP a celkově první kroky směřující k zabezpečení lepší ochrany NP, jež novela představuje. Pokud jde ale o českou úpravu, ta stupně ochrany v rámci ochrany NP vůbec nezná a vydává se spíše směrem ochranných podmínek, které jsou určitě méně komplikovaným a jasnějším institutem.

Na druhou stranu, slovenský zákonodárce za účelem regulace využívání území ponechává i v novele ekonomický nástroj, a to možnost vybírat vstupné do chráněného území, což bylo českým zákonodárcem, ke škodě, záměrně vypuštěno. Ustanovení § 58 odst. 1 SZOPK vyjmenovává, které činnosti je možné zpoplatnit – např. vjezd a setrvání motorového vozidla, používání plavidla nebo jako vstupné do určitých částí NP. Zároveň výslovně stanovuje, že příjem musí být následně použit na údržbu příslušného území a náleží organizaci ochrany přírody. V tomto případě je ale úprava vstupného poměrně nekonkrétní a neurčitá, neboť i český zákonodárce ve své předchozí úpravě přesněji stanovoval, že jde o „jednorázový poplatek“. Slovenská úprava ale vstupné vůbec blíže nespecifikuje. Též je v tomto případě problematické, že správy NP na Slovensku nedisponují právní subjektivitou a opět by rozdrobenost vlastníků jednotlivých pozemků v praxi vyzdvihla otázku, jak přesně by byl výnos rozdělen. I přesto, že se na Slovensku, stejně jako v ČR, všeobecně vstupné do NP aktivně nevybírání, tedy mimo zpřístupněných jeskyní, které se na území NP nachází a vstupného v NP Slovenský ráj, které je ale nazváno jako „*príspevok na obnovu technických*

---

²¹⁹ Slovenská státní ochrana přírody získala cenné území v NPR Choč. In: *PresSpektrum* [online]. 2019 [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: <<https://presspektrum.cz/2019/02/10/slovenska-statni-ochrana-prirody-ziskala-cenne-uzemi-v-npr-choc/>>.

*sprístupňovaniach zariadení.*²²⁰ Vzhledem k tomu, že slovenské správy NP jsou hospodářsky podfinancované, bylo by, stejně jako v ČR, vhodné uvažovat nad zavedením poplatku za vstup do NP, zároveň ale tak, aby byl jejich výnos příjmem jednotlivých správ.

Jedním z největších rozdílů mezi národními parky v ČR a SR je způsob jejich spravování. Dohled nad NP na Slovensku má totiž na starosti příspěvková odborná organizace Štátna ochrana prírody SR, kterou zřizuje přímo MŽP a má celostátní působnost. Ta je také jediným slovenským členem v organizaci IUCN. Její kompetence jsou vyjmenovány v ustanovení § 65a odst. 2 SZOPK, kdy jedním z nejdůležitějších úkolů je zabezpečování péče o ZCHÚ, vytváří a vede vybrané dokumenty ochrany přírody a krajiny nebo zpracovává odborná stanoviska atd. Právě správy jednotlivých NP, spolu se správami CHKO a správami jeskyň, spadají pod ŠOP a tvoří její organizační jednotky. Slovenské správy NP ale nemají právní subjektivitu a ani novela jim ji nově nezakládá, což se setkalo s velkou kritikou. Obecně je již dlouhodobě na Slovensku diskutována problematika toho, že ŠOP není orgánem státní správy, tudíž nemá působnost k jejímu výkonu a nemůže tak třeba ani spravovat pozemky, které do území NP spadají. Státní pozemky totiž také ani po novelizaci nepřejdou pod správu NP, ty jsou ve správě agrozortu a starají se o ně právě Štátne lesy SR, což je ohniskem oprávněné kritiky. Správy NP si tak mnohdy stěžují, že mají jen velmi malé pravomoci a že nemohou efektivně rozhodovat o tom, co se vlastně na území NP děje. Změny se však v tomto ohledu v nejbližší době na Slovensku určitě nedočkají. Na druhou stranu, jak již bylo řečeno, určité a poměrně velmi významné kompetence nově ŠOP získává. Bude jí potřebný souhlas ŠOP k náhodné těžbě, zásahům do chráněných biotopů, nové stavební výstavbě nebo plánová těžba bude spadat také pod jejich kontrolu. Schvalování nových programů péče o lesy bude podmíněno též jejich souhlasem.²²¹ Lze tedy v tomto ohledu spatřovat dozajista pozitivní trend, nicméně ani zdaleka není dostačující. Rozhodovací pravomoci v rámci výkonu státní správy v NP mají na Slovensku především okresní úřady v sídle kraje a okresní úřady. V tomto směru lze upozornit na rozlišné postavení správy NP v ČR, která vykonává státní správu a spravuje státní majetek. Má tak rozhodovací pravomoci a může například určovat, na co budou vynaloženy finanční prostředky, zároveň zajišťuje i péči o lesy nacházející se na území NP. V ČR toto vše spadá pod správu NP, nikoliv pod více

---

²²⁰Návštevný lístok. In: *Slovenský raj* [online]. 2019 [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <<http://www.slovenskyraj.eu/uzitocne-informacie/navstevny-listok/>>.

²²¹ Boj za novelu zákona o ochrane prírody. In: *Štátna ochrana prírody SR* [online]. 2019 [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <<http://www.sopsr.sk/web/?cl=30128>>.

organizací jako na Slovensku, což je rozhodně efektivnější a především v lepším zájmu ochrany přírody.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala právní úpravou národních parků v České republice, a to po účinnosti velké novely z roku 2017, která znamenala především pro národní parky spoustu změn. Ačkoliv od její účinnosti uběhlo téměř dva a půl roku, stále některé instituty do praxe zavedeny nebyly, neboť například přesné vymezení klidových území je v některých národních parcích zdlouhavějším procesem, a tak se dá (snad) očekávat finální zavedení všech nástrojů až koncem roku 2020. Z tohoto důvodu tak nelze zcela jednoznačně zhodnotit účinnost této novely s odstupem a v praxi, neboť to bude teprve otázkou dalších let. I přesto ale lze zhodnotit právní úpravu národních parků jako takovou, neboť je možné v ČR spatřovat výrazný posun směrem k přísnější ochraně národních parků a jejich území.

Revizi předchozí právní úpravy lze hodnotit kladně, neboť nejen, že zavádí pro NP jejich zvýšenou ochranu, ale představuje i modernější pojetí NP a zároveň důsledně reflektuje aktuální stav, v jakém se NP u nás nacházejí. Jde tak celkově o zefektivnění právní úpravy ve vztahu k NP a novelu lze proto vnímat za zdařilou. Samozřejmě je nutné zdůraznit, že nikoliv bezchybnou. Její uvedení do praxe stálo i svou cenu, neboť bylo nutné za jejím úspěšným prosazením učinit několik kompromisů. I tak je ale naprosto zřejmé, že se podařilo zabránit výsledku, který by byl spíše opačným, což představoval návrh senátorů. V práci je poměrně detailně analyzován celý proces přijímání předmětné novely, který vyústil až k vetu prezidenta a ústavní stížnosti. Cesta novely tak byla komplikovaná a je nutné ocenit i v tomto směru, že se novela podařila prosadit. Navíc i v relativně zdařilé podobě.

Práce dospěla k závěru, že ačkoliv se mezinárodní smlouvy našich národních parků přímo nedotýkají ani je nijak aktivně neupravují, je nutné na ně nahlížet v širším kontextu a ve světle mezinárodního práva vykládat, neboť se národních parků dotýkají nepřímo, viz například Ramsarská úmluva a její úprava mokřadů, které se na nacházejí na území Šumavy a Krkonoš. Také mezinárodní organizace mají relativně podstatný vliv na NP, neboť organizace EUROPARC se snaží podporovat spolupráci jednotlivých národních parků se zahraničními, což vzhledem k tomu, že se všechny české NP nacházejí u hranic s ostatními zeměmi, je příhodné jejich spolupráci podporovat a ještě více prohlubovat. To by zejména do budoucna bylo vhodné zohlednit například právě i v rámci zákonného znění. Zejména pak z toho důvodu, že odlišné právní úpravy jednotlivých národních parků mohou spolupráce obou partnerů zbytečně ztěžovat a snižovat v určitých aspektech jejich efektivitu. Dalším významným subjektem na mezinárodním poli je nepochybně organizace IUCN, která se snaží

o jednotnější chápání národních parků ve smyslu jejich pojetí jakožto pojmu ve světě. Její účel a cíle národních parků přejal a reflektoval do nové právní úpravy i český zákonodárce. To je možné zhodnotit jediné kladně, neboť upravil novou definici národního parku, kdy zejména nově začleněné cíle a poslání velmi vhodně reflektují právě mezinárodní požadavky. Došlo tak v tomto směru zcela jednoznačně k zpřesnění a přiblížení se mezinárodním standardům, ačkoliv výslovně zákonodárce mezinárodně uznávanou systematiku IUCN do právní úpravy nezařadil. Pokud jde o evropskou úpravu, tak ta se také projevuje v rámci ochrany území a vzácných ekosystémů nacházejících se v NP nepřímo, neboť soustava NATURA 2000 a s ní související požadavky se často v našich NP projevují, vzhledem k tomu, že se tato území mnohdy navzájem překrývají.

Jak již bylo shrnuto výše, k nejvýraznějším změnám patří právě upřesnění pojmu „národní park“, kdy je v novelizovaném pojetí zřetelná snaha zákonodárce o zdůraznění role a významu dlouhodobých cílů v podobě zachování, potažmo obnovy ekosystémů, které převažují nad například trvale udržitelným rozvojem území, což z hlediska ochrany přírody je naprosto prioritní. Úskalím, které lze v rámci problematiky pojmu vnímat, je vyjádření zákonodárce, že v případě národních parků jde o území s převažujícími výskytem přirozených či člověkem málo pozměněných ekosystémů. Ačkoliv nelze s tímto pojetím NP nesouhlasit, je důležité zmínit, že pokud by se toto ustanovení mělo aplikovat doslovně, zdaleka ne všechny čtyři NP u nás by toto kritérium splňovaly. Na druhou stranu, obsah uvedeného ustanovení se jeví být spíše deklaratorním v tom smyslu, že by se na území NP tohoto stavu mělo v průběhu času dosáhnout a je žádoucí, aby k tomuto stavu všechny NP směřovaly pomocí různých nástrojů a dál se snažily udržet/obnovit takovéto ekosystémy na co nejširším možném území. Co je v tomto případě, ale zásadním nedostatkem je fakt, že zákonodárce nestanovuje žádné lhůty, kdy by tohoto stavu mělo být docíleno, čímž by snahu za dosažením takového stavu jistě podpořil.

Dále tato práce došla k závěru, že vyhlášení NP zákonem je vhodnou formou, neboť nejen, že se jedná o nejpřísněji chráněná území v ČR, ale zároveň z důvodu omezení práv, která s existencí NP souvisí, je prakticky tou nejvhodnější volbou. Na rozdíl tak od některých jiných zemí, které nezřizují NP zákonem, ale podzákonými předpisy, jako například právě na Slovensku. Otázkou ale zůstává, zda je vhodné vyhlášovat NP přímo ZOPK, neboť to přináší a lze se domnívat, že v českém politickém prostředí oprávněně, obavy o zásahy i do jiných částí ZOPK při vyhlášení nového NP. Na druhou stranu je ale v blízké budoucnosti vyhlášení nového NP velmi nepravděpodobné, neboť v úvahu připadají pouze dvě možnosti,

Křivoklátsko a Jeseníky, které ale již šanci na vyhlášení měly a prozatím odmítly, tudíž tato obava v dohledné době nejspíše nebude úplně aktuální.

Co se týče konkrétních institutů, které práce analyzuje a hodnotí, nejvýraznějších změn doznaly zejména nástroje v podobě ochranných podmínek, nového uspořádání zonace a zcela nového institutu tzv. klidových území. Základní ochranné podmínky získaly zcela jistě přehlednější podoby, jejichž forma i obsah lépe odpovídá současnosti. Odstranění duplicit, vyjasnění některých zákazů a celková forma jejich rozdělení do dvou odstavců rozlišující celé území NP a zastavená nebo zastavitelná území, lze maximálně uvítat. Faktem však zůstává, že stále některé z ochranných podmínek bude do budoucna interpretačně nutné vyjasnit až pomocí judikatury a soudů. Ne tak pozitivně lze však zhodnotit bližší ochranné podmínky, neboť tím, že byly vloženy přímo do ZOPK je sice vše přehlednější, systematictější a uspořádanější, bohužel to ale přináší i jistá rizika. Jednak především schopnost pružně reagovat na vyvstalé změny, se kterými by se mohly jednotlivé NP potýkat a bylo by potřeba tak tyto v bližších ochranných podmínkách zohlednit a zároveň opět otevření možnosti úprav v celém ZOPK, které by už ale nebyly žádoucí. Navíc vzhledem k tomu, že bližší ochranné podmínky jsou z převážné obsahové části pro všechny NP v podstatě totožné, lze se zabývat dokonce i myšlenkou, zda je tedy nutné jejich vyčlenění ze základních ochranných podmínek. Bude proto zajímavé pozorovat, jak se bude právní úprava právě bližších ochranných podmínek do budoucna dále vyvíjet. Co ale naopak zákonodárce, k velké škodě, v rámci preventivní ochrany přírody zcela opominul, je ponechání ustanovení § 66 ZOPK týkající se omezení a zákazů činností, které již dlouhodobě vzbuzuje v odborných kruzích vášně. Toto ustanovení mělo být jednoznačně s novelizací buď upřesněno tak, aby neumožňovalo v žádném případě výklad, který by mohl být v rozporu s ochranou přírody, nebo měl být druhý odstavec zcela vypuštěn.

Práce se také zabývala problematikou nové podoby zonace a zavedení klidových území. Kvitovat lze především sjednocení podoby zón, tedy jejich uceleného pojetí. Se zavedením nového institutu klidových území je možné takovéto řešení hodnotit kladně, neboť bude v praxi umožněno pomocí klidových území lépe reflektovat potřeby a specifika jednotlivých NP, zároveň nová zonace umožní na některých místech návštěvníkům prohlédnout si místa, která předtím spadala do první zóny. Novou právní úpravu lze proto vnímat jako rozumnou, ačkoliv by bylo nepochybně vhodnější a efektivnější, aby byly zároveň jasně stanoveny i lhůty a konkrétní procentuální zastoupení území, kterého by se v zónách mělo dosáhnout. Nové podoby zonací všech NP totiž doposud vyhlášeny nebyly.

Též by bylo žádoucí odstranit rozpor v podobě právní formy klidových území, a to mezi OOP a vyhláškou, což je v ZOPK dle ust. § 17 odst. 3 ZOPK a ust. § 79 odst. 3 písm. g) ZOPK nejednoznačně stanoveno.

Diplomová práce se také stručněji zabývá problematikou nové podoby návštěvního řádu, který již není závazným dokumentem, ale pouze informativním. Pro návštěvníky tak bude určitě přehlednějším způsobem reflektovat a shrnovat práva a povinnosti, která vyplývají z jednotlivých předpisů, ačkoliv reálně pro návštěvníky zas tak výraznou změnu nejspíše představovat nebude. Kladně je také zhodnoceno zavedení Zásad péče o NP, které se speciálně vydělily z plánů péče, ačkoliv by měl zákonodárce dikci stávající úpravy doplnit o výslovné stanovení jejich nezávaznosti. V práci jsou také zmíněny nejdůležitější institucionální subjekty, které mají na fungování NP vliv, zejména jde o důležitost a postavení správ NP. Do budoucna by pak bylo jistě vhodné, aby zákonodárce vyřešil problematiku otázku překrývajícího se postavení správ NP a jejich jednotlivé funkce tak byly dále řádně odděleny. Naopak správy NP, jakožto samostatný orgán, je zcela jistě potřebné, i přes některé odlišné názory, zanechat a neslučovat je či nepodřazovat pod orgán jiný.

Negativně je rovněž potřeba upozornit na odstranění, ač v praxi nefungujícího a v podstatě neaplikovatelného, ustanovení, jež upravovalo možnost zavedení poplatků. Vzhledem k tomu, že jde o jeden ze způsobů regulace, který není ve světě nijak výjimečný, bylo by vhodné jej mít ukotven jako možnost i v české právní úpravě. Řešením tak proto bylo spíše tuto oblast právně upravit tak, aby byla v souladu s ústavním pořádkem a bylo možné ji případně aplikovat, nikoliv ji zcela vypustit.

Ke srovnání právní úpravy národních parků se tato práce zaměřila na české nejbližší sousedy, a to na Slovensko. V rámci komparace právní úpravy této problematiky v obou zemích tak bylo možné již dopředu vytušit, vzhledem k jejich společnému historickému vývoji, jistou míru podobností. Práce dochází k závěru, že Slovensko má, co se počtu týče, vyhlášen vyšší počet NP než ČR, lze se ale důvodně domnívat, že právní ochrana českých NP je přísnější než slovenská. Nelze však opomenout, že právě slovenská úprava prochází také výraznou novelizací, která má ochranu přírody posílit a má být účinná od roku 2020. Rozdíly v obou úpravách ale samozřejmě existují. Zejména co se týče stupňů ochrany, které zavádí slovenská úprava a česká tento institut vůbec nezná. Asi k nejdůležitějším rozdílům patří především postavení správ, neboť české správy NP mají mnohem silnější postavení, protože disponují zejména právní subjektivitou a s tím souvisí i jejich rozličné pravomoci. Naopak

slovenské správy NP právní subjektivitu nemají a jejich možnosti jsou proto velmi omezené. V čem by ale mohla být slovenská úprava pro tu naši inspirující, ačkoliv v praxi se slovenská novela inspirovala v některých částech spíše tou českou, jsou právě konkrétně stanovené územní rozlohy jednotlivých kategorií ZCHÚ a zároveň procentuálně přesně vymezené zóny a v neposlední řadě též zachování možnosti poplatku.

Celkově tak lze vyjádřit z přijaté novely spíše pozitivní dojem, ač rozhodně není právně zcela bezchybnou. Jde o opravdu moderní pojetí, které reflektuje mezinárodní požadavky v oblasti ochrany přírody a zároveň prioritizuje postavení ochrany přírody, které poměrně silně právně ukotvuje. Také nám nabízí některé nové nástroje ochrany, které se zaměřují na větší právní jistotu a stabilitu v našem nejpřísněji chráněném území, ať už jde kupříkladu o patnáctileté moratorium, které by mělo zajistit ochranu před politickými vlivy či střídáním jednotlivých ministrů a tím tak celkově vliv politikaření na ochranu přírody alespoň v tomto ohledu utlumit. Jak se projeví novela v praxi, však bude jistě záviset na zhodnocení v rámci delšího časového úseku, protože ne všechny novinky, které přináší, se začaly uplatňovat ihned s její účinností. Objektivnější, relevantnější a přesnější zhodnocení novely a jejích dopadů je tak stále spíše otázkou příštích měsíců a let. O to víc bude zajímavé pozorovat další vývoj, a to i vzhledem k chystanému novému stavebnímu zákonu, který aktuálně vzniká, jež je podroben silné kritice a který zároveň, poněkud nestandardně, vzniká pod taktovkou advokátů a Hospodářské komory.

Ač jsou tedy národní parky ohroženy z mnoha stran, ať už jde o možnosti a snahy výstavby v nich, těžbu a jiné hospodaření, či stále rostoucí nápor návštěvníků, je především v možnostech práva a jeho právních nástrojů, aby tyto činnosti vyváženě a rozumně regulovalo a naopak právně zcela jasně ukotvovalo činnosti a aktivity v nich žádané. Národní parky jsou zjevně tématem politicky velmi ožehavým a nelze proto reálně očekávat, že by byly veškeré právní nedostatky jednoduše odstraněny či napraveny. Na druhou stranu lze v novelizované podobě ZOPK vnímat silný zájem o ochranu přírody, což je velice pozitivní. Pravdou však zůstává, že hledisko ochrany přírody by mělo být postaveno do popředí všem politickým i jiným bojům jako samozřejmost.

SEZNAM ZKRATEK

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
CHKO	Chráněná krajinná oblast
EU	Evropská unie
EUROPARC	Evropská federace přírodních a národních parků
EVL	Evropsky významné lokality
IUCN	Světový svaz ochrany přírody
INSPEKCE	Česká inspekce životního prostředí
KRNAP	Krkonošský národní park
LZPS	Listina základních práv a svobod
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NP	Národní park
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
NSS	Nejvyšší správní soud
OOP	Opatření obecné povahy
PO	Ptačí oblasti
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace
SAC	Special Area of Conservation
SCI	Sites of Community Importance
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SPA	Special Protection Areas
SpŘ	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
StavbZ	Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů
SZOPK	Zákon č. 543/2002 Z. z., zákon o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
ŠOP	Štátna ochrana přírody
TANAP	Tatranský národní park
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
ÚS	Ústavní soud
ÚSC	Územní samosprávný celek
ZCHÚ	Zvlášť chráněné území
ZOPK	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozd. předpisů
ŽP	Životní prostředí

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Seznam použité literatury

1. DAMOHORSKÝ, Milan. *České právo životního prostředí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2006, 213 s. ISBN 80-85-889-70-6.
2. DAMOHORSKÝ, Milan, Pavel ŠTURMA, Jan ONDŘEJ, Jana ZÁSTĚROVÁ, Martin SMOLEK, Michal SOBOTKA, Vojtěch STEJSKAL a Karolína ŽÁKOVSKÁ. *Mezinárodní právo životního prostředí*. 2. část, (zvláštní). Beroun: Eva Rozkotová - IFEC, 2008, 318 s. ISBN 978-80-903409-8-9.
3. DAMOHORSKÝ, Milan. Ochrana národních parků České republiky z právního pohledu. JANČÁŘOVÁ, Ilona a Jana DUDOVÁ (eds.). *Ochrana přírody při rozvojových činnostech a jiné střety zájmů při využití území: sborník z konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2017. 180 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 605. ISBN 978-80-210-8838-2 (online). s. 111-117
4. DAMOHORSKÝ, Milan a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 678 s. ISBN 978-80-7400-338-7.
5. HUMMEL, Jiří, KRAVČÍKOVÁ, J., PATRIK, M., POKORNÝ, J. *NATURA 2000 a účast ve správních řízeních*. Arnika a Daphne ČR, 2010, 172 s. ISBN 978-80-904409-8-2.
6. JANČÁŘOVÁ, Ilona; HANÁK, Jakub; PRŮCHOVÁ, Ivana a kolektiv. *Vlastník a podnikatel při ochraně životního prostředí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. 451 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia č. 519. ISBN 978-80-210-7951-9.
7. JANČÁŘOVÁ, Ilona a kolektiv. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, 621 s. ISBN:978-80-210-8041-6.
8. KOŠIČIAROVÁ, Soňa a kolektiv. *Právo životného prostredia*. 2. zmenené a rozšírené vydání. Bratislava: Vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 680. ISBN 978-80-89363-13-1.
9. KOŠIČIAROVÁ, Soňa. *Právo životného prostredia*. Časť 2: Osobitná časť. Šamorín: Heuréka, 2003, 239 s. Učebnice. ISBN 80-89122-01-9.
10. MÚČKOVÁ, Beáta, BALOG, B., JENČO, J., KIČA, M. *Zákon o ochrane prírody a krajiny – Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018, 808 s. ISBN 978-80-8168-816-4.
11. PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2010, 431 s. ISBN 978-80-7201-806-2.
12. PRŮCHOVÁ, Ivana a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 2. díl. 2. přepracované vyd.. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2007. 379 s. ISBN:978-80-210-3978-0.

13. STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1.
14. STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2012, 301 s. ISBN 978-80-87146-65-1.
15. STEJSKAL, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 576 s. ISBN 978-80-7552-229-0.
16. TUHÁČEK, Miloš, Jitka JELÍNKOVÁ a kolektiv. *Právo životního prostředí: Praktický průvodce*. Praha: GRADA Publishing, 2015, 279 s. ISBN 978-80-247-5464-2.
17. VOMÁČKA, Vojtěch, KNOTEK, J., KONEČNÁ, M., HANÁK, J., DIENSBIER, F., PRŮCHOVÁ, I. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 696 s. ISBN 978-80-7400-675-3.
18. VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: Lex specialis nebo lex generalis?* In: Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 9 s. ISBN 978-80-210-4990-1. Dostupné z: <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/stret_zajmu/Vomacka_Vojtech__1288_.pdf>.

2. Seznam použitých odborných článků

1. AUTORSKÝ KOLEKTIV. Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005. Edice Planeta 2005. Vydává Ministerstvo životního prostředí. 2005, ročník XII, číslo 6/2005. 96 s. ISSN: 1213-3393.
2. DAMOHORSKÝ, Milan. Čtvrtstoletí českého zákona o ochraně přírody a krajiny. *České právo životního prostředí*. 2017, 4/2017, č. 46, 158 s. ISSN: 1213-5542.
3. IUCN/EUROPARC: Zásady pro kategorizaci chráněných území na základě managementu. *Planeta* 9 (5). 2001, 20 s. ISSN: 1213-3396. s. 13.
4. FRANKOVÁ, Martina. Právní úprava chráněných území na ochranu přírody do roku 1956. *České právo životního prostředí*. 2014, 2/2014, č. 36, 182 s. ISSN: 1213-5542.
5. MAZANCOVÁ, Eva. Velkoplošná územní ochrana přírody v České republice a vybraných evropských zemích z právního pohledu. *České právo životního prostředí*. 2018, 2/2018, č. 48, 140 s. ISSN: 1213-5542.
6. PLACHÝ, Jiří. Postavení Vlády České republiky v procesu povolování výjimek ze zákazů ve zvláště chráněných územích. *České právo životního prostředí*. 2014, 1/2014, č. 35, 100 s. ISSN: 1213-5542.
7. STEJSKAL, Vojtěch. K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o vyhlášení klidových území národních parků. *České právo životního prostředí*. 2017, 2/2017, č. 44, 156 s. ISSN: 1213-5542.

8. STEJSKAL, Vojtěch. Nová právní úprava národních parků. *České právo životního prostředí*. 2017, 1/2017, č. 43, 142 s. ISSN: 1213-5542.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

1. 75. Usnesení Senátu ze 4. schůze, konané dne 18. ledna 2017. K návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů /senátní tisk č. 25/. In: *Senat.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=82745>>.
2. Amazon fires: What's the latest in Brazil? In: *BBC News* [online]. 2019. [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: <<https://www.bbc.com/news/world-latin-america-49971563>>.
3. Bernská úmluva. In: *Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti* [online]. 2019 [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <<http://chm.nature.cz/dalsi-mezinarodni-zavazky/bernska-umluva/>>.
4. Boj za novelu zákona o ochrane prírody. In: *Štátna ochrana prírody SR* [online]. 2019 [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <<http://www.sopsr.sk/web/?cl=30128>>.
5. Category II: National Park. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-ii-national-park>>.
6. Co je Natura 2000? Dokument. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-08-30]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/natura_2000>.
7. Co je NATURA 2000. In: *NATURA 2000 AOPK ČR* [online]. 2006 [cit. 2019-08-30]. Dostupné z: <<http://www.nature.cz/natura2000-design3/sub-text.php?id=2102>>.
8. Co skutečně přinesou nová pravidla pro národní parky? In: *Prachatický deník* [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <https://prachaticky.denik.cz/nazory_region/co-skutecne-prinesou-nova-pravidla-pro-narodni-parky-20170330.html>.
9. Commissions. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/about/union/commissions>>.
10. Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat [online]. 1971 [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <https://www.ramsar.org/search?f%5B0%5D=type%3Adocument&f%5B1%5D=field_document_type%3A554&sort=field_sort_date&order=desc&search_api_views_fulltext=>>.
11. Czech Republic Wetlands. In: *Ramsar* [online]. 2018. [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <<https://www.ramsar.org/wetland/czech-republic>>.
12. DAMOHORSKÝ, Milan. Stanovisko katedry práva životního prostředí Právnické fakulty UK k novelizaci zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny schválené Senátem dne 18. 1. 2017. In: *Právnická fakulta Univerzita Karlova* [online]. 2019 [cit. 2019-09-19]. Dostupné z: <<https://www.prf.cuni.cz/dokumenty-1404044349.html>>.

13. Digitální registr ÚSOP. In: *AOPK ČR.cz* [online]. 2019. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>>.
14. Dnes je evropský den národních parků. In: *Hnutí DUHA* [online]. 2016 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<http://www.hnutiduha.cz/aktualne/dnes-je-evropsky-den-narodnich-parku>>.
15. Environment Action Programme to 2020. In: *European Commission – Environment* [online]. 2019 [cit. 2019-08-29]. Dostupné z: <<https://ec.europa.eu/environment/action-programme/>>.
16. Europe and North America: 302 biosphere reserves in 38 countries. In: *UNESCO* [online]. 2018 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/>>.
17. Evropská úmluva o krajině. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva>.
18. Evropský den parků v Podyjí. In: *Národní park Podyjí* [online]. 2009 [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: <<https://www.nppodyji.cz/evropsky-den-parku-v-podyji>>.
19. HARTEL, Handrij a BENDA, Pavel. Co znamená novela zákona o ochraně přírody a krajiny pro národní park České Švýcarsko? In: *Fórum ochrany přírody* [online]. 2017 [cit. 2019-10-17]. Dostupné z: <<http://www.casopis.forumochranyprirody.cz/magazin/aktuality/co-znamena-novela-zakona-o-ochrane-prirody-a-krajiny-pro-narodni-park-ceske-svycarsko>>.
20. HARTEL, Handrij, BENDA, P., NAGEL, R. Patnáct let národního parku České Švýcarsko. In: *Ochrana přírody* [online]. 2015 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/patnact-let-narodniho-parku-ceske-svycarsko/>>.
21. Chart of signatures and ratifications of Treaty 176. In: *Council of Europe* [online]. 2019 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/176/signatures>>.
22. IUCN – A Brief History. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/about/iucn-a-brief-history>>.
23. IUCN Members. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/about/members/iucn-members>>.
24. Jihočeský kraj žaluje šumavský národní park i ministerstvo kvůli nové zonaci. In: *Novinky.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/jihocesky-kraj-zaluje-sumavsky-narodni-park-i-ministerstvo-kvuli-nove-zonaci-40292724>>.
25. JOHN, Radek. Novela má nastavit stejná pravidla pro všechny národní parky. In: *Týden.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <https://www.tyden.cz/rubriky/veda/novela-ma-nastavit-stejna-pravidla-pro-vsechny-narodni-parky_382497.html>.
26. Kategorie Mezinárodní unie na ochranu přírody pro chráněná území. In: *Ochrana přírody* [online]. 2010 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <

- <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvladni-cislo/kategorie-mezinarodni-unie-na-ochranu-prirody-pro-chranena-uzemi/>>.
27. KŘENOVÁ, Zdenka. Národní park Šumava. In: *Ochrana přírody* [online]. 2008 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/narodni-park-sumava/>>.
  28. Křivoklátsko – národní park?. In: *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1095913550-nedej-se/214562248410004-krivoklatsko-narodni-park/>>.
  29. Lesy napadené kůrovcem se podle výzkumu Němců mohou samy zotavit. In: *EnviWeb* [online]. 2013 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<http://www.enviweb.cz/94270>>.
  30. Mediální kampaň Jihočeského kraje na boj proti kůrovci pomalu opouští území Šumavy. In: *Český rozhlas* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <<https://budejovice.rozhlas.cz/medialni-kampan-jihoceskeho-kraje-na-boj-proti-kurovci-pomalou-opousti-uzemi-8078043>>.
  31. Members. In: *EUROPARC Federation* [online]. 2019 [cit. 2019-08-21]. Dostupné z: <<https://www.europarc.org/about-us/network/members/>>.
  32. Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny MŽP ke zpracování a projednání zásad péče o národní parky ČR. In: *Věstník MŽP 2018* [online]. 2018 [cit. 2019-10-11]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/news_181221_vestnik_2018_listopad>.
  33. Mezinárodní dokumenty – Úmluva UNESCO. In: *Národní památkový ústav* [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty>>.
  34. Národní parky. In: *Štátna ochrana prírody SR* [online]. 2019 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <<http://www.sopsr.sk/web/?cl=13>>.
  35. Natura 2000. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-08-30]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/natura_2000>.
  36. Návrh klidového území Národního parku Podyjí. In: *Národní park Podyjí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<https://www.nppodyji.cz/klidoveuzemi>>.
  37. Návrh nové zonace KRNAP In: *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <https://www.krnapp.cz/zonace-v-otazkach-a-odpovedich/>>.
  38. Návrh senátního návrhu zákona senátora Pavla Eyberta a dalších senátorů o Národním parku Šumava a o změně zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?action=detail&value=3491>>.
  39. Návštevny listok. In: *Slovenský raj* [online]. 2019 [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <<http://www.slovenskyraj.eu/uzitocne-informacie/navstevny-listok/>>.

40. Noční můra šumavských starostů i prezidenta. Národní parky se řídí novými pravidly. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2137794-nocni-mura-sumavskych-starostu-i-prezidenta-narodni-parky-se-ridi-novymi-pravidly>>.
41. Nový zákon podřídí v parcích vše ochraně přírody. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2076648-novy-zakon-podridi-v-narodnich-parcich-vse-ochrane-prirody>>.
42. NSS zrušil omezený vstup do deseti procent Národního parku Šumava. In: *ct24.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-28]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1297367-nss-zrusil-omezeny-vstup-do-deseti-procent-narodniho-parku-sumava>>.
43. Od zítřka platí nová pravidla v národních parcích. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2017 [cit. 2019-09-26]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/news__170531_ZOPK_plati>.
44. Ochrana národních parků je jedna z priorit envirorezortu. In: *Dřevaři.sk* [online]. 2019 [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: <<https://www.drevari.cz/cl4875/ENVIRO--Ochrana-n%C3%A1rodn%C3%BDch-parkov-je-jedna-z-prior%C3%ADt-envirorezortu>>.
45. Opatření obecné povahy. In: *Legislativní helpdesk* [online]. 2019 [cit. 2019-10-10]. Dostupné z: <<https://help.odok.cz/vykladovy-slovník/-/wiki/V%C3%BDkladov%C3%BD%20slovn%C3%ADk/Opat%C5%99en%C3%AD%20obecn%C3%A9%20povahy>>.
46. PATZELT, Zdeněk. Poplatky a chráněná území. In: *Ochrana přírody* [online]. 2010 [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/poplatky-a-ochranena-uzemi/>>.
47. PEŠOUT, Pavel. Silvestrovský výnos – 80 let od vydání. In: *Ochrana přírody* [online]. 2014 [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/silvestrovsky-vynos-80-let-od-vydani/>>.
48. Podklady k přípravě zonácie. In: *Ministerstvo životného prostredia SR* [online]. 2019 [cit. 2019-10-25]. Dostupné z: <<https://www.minzp.sk/oblasti/ochrana-prirody-krajiny/uzemna-ochrana-prirody/priprava-zonacie-tatranskeho-narodneho-parku/podklady-k-priprave-zonacie.html>>.
49. Poslanci odložili hlasování o národních parcích, Zeman brojil proti „hnědému Mordoru“. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2041200-poslanci-odlozili-hlasovani-o-narodnich-parcich-zeman-brojil-proti-hnedemu-mordoru>>.
50. Poslanci přehlasovali prezidenta, národní parky mají nová pravidla. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-18]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2075817-poslanci-prehlasovali-prezidenta-narodni-parky-maji-nova-pravidla>>.

51. Prášilská kachna symbolem neukázněnosti na Šumavě. In: *Prachatický deník.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-30]. Dostupné z: <https://prachaticky.denik.cz/zpravy_region/prasilska-kachna-symbolem-neukaznenosti-na-sumave-20190926.html>.
52. Program UNESCO Člověk a biosféra a biosférická rezervace. In: *Akademický bulletin* [online]. 2008 [cit. 2019-08-20]. Dostupné z: <<http://abicko.avcr.cz/archiv/2001/7/obsah/program-unesco-clovek-a-biosfera-a-biosfericke-rezervace.html>>.
53. Protected Areas. In: *Protected planet* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.protectedplanet.net/search?country=Czech+Republic&designation=National+Park&main=country>>.
54. Protected Area Categories. In: *IUCN* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-area-categories>>.
55. Přece jen národní park? Kraj jedná o budoucnosti křivoklátských hvozdů. In: *ČT24. Česká televize* [online]. 2015 [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1504732-prece-jen-narodni-park-kraj-jedna-o-budoucnosti-krivoklatskych-hvozdu?_ga=2.178292452.1141506952.1546848419-346014380.1466066168>.
56. Příroda si s kůrovcem umí poradit sama. Příkladem je prales Mionší v Beskydech. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2851757-priroda-si-s-kurovcem-umi-poradit-sama-prikladem-je-prales-mionsi-v-beskydech>>.
57. Přírodní poměry. In: *Krkonošský národní park* [online]. 2010 [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<https://www.krnap.cz/prirodni-pomery/>>.
58. Rada NP. In: *Národního park Šumava* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<http://www.npsumava.cz/cz/1019/sekce/rada-np/>>.
59. Rada KRNP schválila návrh nových zón, proti byly obce i skiresort Pec. In: *iDnes.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-27]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/zona-krnap-rada-krkonose-vrchlabi-kralovehradecky-turisticky-ruch-ochrana-prirody.A190603_113739_hradec-zpravy_tuu>.
60. Rada NP odsouhlasila návrh klidových území národního parku. In: *Národní park České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<http://www.npcs.cz/dohoda-o-klidovych-uzemich-v-np-ceske-svycarsko>>.
61. Ramsarská úmluva. In: *Agentura ochrany přírody a krajiny Česká republika* [online]. 2019. [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <<http://www.ochranaprirody.cz/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-umluvyy/ramsarska-umluva/>>.
62. ROTHROCKL, Tomáš, ŠKORPÍK, Martin. Národní park Podyjí. In: *Ochrana přírody* [online]. 2008. [cit. 2019-06-20]. Dostupné z: <<http://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/narodni-park-podyji/>>.

63. Senátní novela ohrožuje existenci národních parků, varují jejich ředitelé. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2036364-senatni-novela-ohrozuje-existenci-narodnich-parku-varuji-jejich-reditele>>.
64. Slovenská státní ochrana přírody získala cenné území v NPR Choč. In: *Prespektrum* [online]. 2019 [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: <<https://presspektrum.cz/2019/02/10/slovenska-statni-ochrana-prirody-ziskala-cenne-uzemi-v-npr-choc/>>.
65. Slovensko chystá zpřísnění ochrany přírody v národních parcích. In: *Silvarium.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <http://www.silvarium.cz/lesnictvi/slovensko-chysta-zprisneni-ochrany-prirody-v-narodnich-parcich>>.
66. Správa Národního parku Podyjí se dohodla se svou radou na nové zonaci. Její vyhlášení je nyní v rukou MŽP. In: *Národní park Podyjí* [online]. 2018 [cit. 2019-09-26]. Dostupné z: <<https://www.nppodyji.cz/zonace?highlightWords=zony>>.
67. Stanovisko prezidenta k tisku 501/0 ze dne 10. 3. 2017. In: *psp.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=501&ct1=9>>.
68. Špindl slaví. Zahájil sezonu a finančníci mají zelenou na miliardový kolos. In: *Seznam Zprávy.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-12-07]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/spindl-slavi-zahajil-sezonu-a-financnici-maji-zelenou-na-miliardovy-kolos-84288?dop-ab-variant=100&seq-no=1&source=hp&utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=z-boxiku&utm_campaign=null>.
69. Šumava ignoruje kůrovce, stěžují si v Bavorsku a Rakousku. Vedení parku se zastal ministr Brabec. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-09-23]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2878061-sumava-ignoruje-kurovce-stezuji-si-v-bavorsku-a-rakousku-vedeni-parku-se-zastal>>.
70. Šumavské lesy si vystačí bez lidí, po vichřici se dokáží obnovit, vzkázaly univerzity. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1928908-sumavske-lesy-si-vystaci-bez-lidi-po-vichrici-se-dokazi-obnovit-vzkazaly-univerzity>>.
71. Šumavské obce nechtějí změny v národním parku. Žádají senátory, aby zákon odmítli. In: *ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/plzensky-kraj/2005024-sumavske-obce-nechteji-zmeny-v-narodnim-parku-zadaji-senatory-aby>>.
72. Šumavu ničí zelení fanatici, řekl Zeman poslancům, kteří rozhodnou o dalším osudu parků. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2017 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <<https://domaci.ihned.cz/c1-65632390-poslanci-rozhoduji-co-s-sumavou-za-obce-na-ukor-ochrany-prirody-prijde-lobbovat-i-zeman>>.

73. Text úmluvy - Úmluva o biologické rozmanitosti. In: *Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti* [online]. 2019 [cit. 2019-08-17]. Dostupné z: <<http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/o-umluve-cbd/#Content-bal-title>>.
74. Turistů je moc. Národní parky zvažují zavedení poplatků, obce mají potíže. In: *iDnes.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/turiste-narodni-parky-pamatky-hrady-zamky-obce.A190916_501942_domaci_onkr>.
75. Úmluva o biologické rozmanitosti. In: *Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti* [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<http://chm.nature.cz/umluva-o-biologicke-rozmanitosti-cbd/>>.
76. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. In: *Národní památkový ústav* [online]. 2015 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<http://previous.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/#textumluvy>>.
77. Ústřední seznam ochrany přírody a krajiny České republiky. In: *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. 2019 [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <<https://drusop.nature.cz/portal/>>.
78. Vědci: Šumavské obce jsou bohaté, národní park jim prospívá. Psali to od stolu, kritizuje starosta. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/lidem-na-sumave-se-zije-lepe-nez-jinde-v-republice-upozornuj/r~0cd3da18171e11e7b9de0025900fea04/>>.
79. Vláda ČR. *Návrh zákona o vyhlášení Národního parku Křivoklátsko a o změně zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů* [online]. 2013. [cit. 2019-06-22]. Dostupné z: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK965GV4WB>>.
80. VLÁDA ČR. *Návrh vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Šumava* [online]. 2019. [cit. 2019-11-13]. Dostupné z: <<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBGHFJHGY>>.
81. Vyhlásit národní park Podunajsko? Štátni ochranári to nevidia tak jednoznačne ako aktivisti. In: *Bratislavské noviny.sk* [online]. 2018 [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <<https://www.bratislavskenoviny.sk/aktuality/48086-vyhlasiť-narodny-park-podunajsko-statni-ochranari-to-nevidia-tak-jednoznacne-ako-aktivisti>>.
82. Vyhlášení NP Křivoklátsko se zatím neplánuje, říká hejtmanka. In: *Ekolist* [online]. 2018 [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/hejtmanka-vyhlaseni-np-krivoklatsko-se-zatim-neplanuje>>.
83. Význam červených seznamů IUCN. In: *Ochrana přírody* [online]. 2007 [cit. 2019-09-09]. Dostupné z: <<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiQtOKh08PkAhWVnVwKHbwVDDkQFjAAegQIBRAC&url=http%3A%2F%2Fwww.casopis.ochranaprirody.cz%2Fres%2Farchive%2F003%2F000498.pdf%3Fseek%3D1234980437&usg=AOvVaw3CZZNE7TN8A6EvUSTCIgKc>>.

84. What is the IUCN World Parks Congress? In: *IUCN World Parks Congress* [online]. 2019 [cit. 2019-08-26]. Dostupné z: <<https://www.worldparkscongress.org/wpc/about/history/>>.
85. World Heritage List. In: *UNESCO* [online]. 2019 [cit. 2019-08-15]. Dostupné z: <<http://whc.unesco.org/en/list/>>.
86. Zápisy z jednání rady KRNAP. In: *Správa Krkonošského národního parku* [online]. 2019 [cit. 2019-09-29]. Dostupné z: <<https://www.krnep.cz/zapisy-z-jednani-rady-krnap/>>.
87. Zásah orkánu Kyrill byl pro Šumavu přirozený. Park prý obstál. In: *Týden.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-13]. Dostupné z: <https://www.tyden.cz/rubriky/veda/priroda/zasah-orkanu-kyrill-byl-pro-sumavu-prirozeny-park-pry-obstal_413699.html>.
88. Zeman zamlžil bitvu o Šumavu. Připomeňte si klíčová fakta. In: *idnes.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-09-17]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-projev-snemovna-narodni-park-sumava-overeni-fact-check.A170223_083913_domaci_jw>.
89. Zonace. In: *Národní park Šumava* [online]. 2019 [cit. 2019-09-12]. Dostupné z: <<http://www.npsumava.cz/cz/1222/sekce/zonace/>>.
90. Zvláště chráněná území. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2019 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/zvlaste_chranena_uzemi>.
91. Žofínský prales a Hojná voda. Nejstarší národní rezervace slaví 180 let. In: *Lidovky* [online]. 2018 [cit. 2019-06-18]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/relax/veda/zofinsky-prales-a-hojna-voda-jsou-uz-180-let-chranenymi-uzemimi.A180828_125233_ln_veda_ape>.

4. Seznam použitých právních předpisů a dokumentů

1. Dôvodová správa - všeobecná časť k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 S., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
3. Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, ÚV 2012/C 326/1.
4. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, ÚV 2012/C 326/1.
5. Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením předsednictva ČNR jako součást ústavního pořádku ČR, pod č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
6. Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny MŽP k vymezení, navrhování a schvalování zonace na území národních parků ČR. *Věstník Ministerstva životního prostředí*. Brno: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.j. 2018. Č. j. MZP/2018/130/403. 68 s.
7. Nařízení vlády č. 165/1991 Sb., kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany.
8. Nařízení vlády č. 164/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Podyjí a stanoví podmínky jeho ochrany.
9. Nařízení vlády č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany.

10. Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů.
11. Nařízení vlády č. 41/1963 Sb., o zřízení Krkonošského národního parku.
12. Vyhláška Krajského úřadu životního prostředí v Žilíně č. 9/2005 z 1. decembra 2005 o Návštevnom poriadku Národného parku Malá Fatra a jeho ochranného pásma.
13. Vyhláška č. 170/2019 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku České Švýcarsko.
14. Vyhláška č. 259/2019 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podýjí.
15. Předkládací zpráva MŽP ze dne 4. 4. 2019 ve věci návrhu vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku České Švýcarsko.
16. Předkládací zpráva MŽP ze dne 22. 8. 2019 ve věci návrhu vyhlášky o vymezení zón ochrany přírody Národního parku Podýjí.
17. Směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.
18. Směrnice Rady č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků, v konsolidovaném znění.
19. Ústava České republiky – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších změn.
20. Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
21. Vyhláška č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území, ve znění pozdějších předpisů.
22. Zákon č. 123/2017 Sb., kterým se mění zákon č. zákon č. 114/1992 S., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
23. Zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
24. Zákon č. 114/ 1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
25. Zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, ve znění pozdějších předpisů.
26. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů.
27. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
28. Zákon č. 543/2002 Z. z., zákon o ochrane prírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
29. Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

5. Seznam použité judikatury

1. Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 19. 5. 1988, C-3/96. In: *Sbírka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&jur=C,T,F&num=C-3/96&td=ALL>>.
2. Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 24. 11. 2011, Evropská komise proti Španělskému království, C-404/09. In: *Sbírka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-12-19]. Dostupné z: <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=115208&pageIndex=0&doClang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=941094>>.
3. Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 11. 4. 2013, Sweetman, C-258/11. In: *Sbírka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-02]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_106320/cs/?rec=RG&jur=C&anchor=201304C0076#201304C0076>.
4. Evropský soudní dvůr. Rozsudek ze dne 7. 9. 2004, Waddenzee, C-127/02. In: *Sbírka rozhodnutí* [online]. 2019 [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-127/02>>.
5. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 198/95 ze dne 28. 3. 1996.
6. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/2000 ze dne 10. 1. 2001.

7. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/04 ze dne 28. 6. 2005.
8. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/08 ze dne 8. 7. 2010.
9. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 18/17 ze dne 25. 9. 2018.
10. Projednávaná plenární věc Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 22/17 podaná dne 22. 8. 2017.
11. Rozhodnutí Městského soudu v Praze č. j. 6 Ca 213/2008 – 172 ze dne 30. 12. 2011.
12. Rozhodnutí Městského soudu v Praze č. j. 10A 99/2014-99 ze dne 12. 12. 2014.
13. Rozhodnutí NSS č. j. 5 A 151/2001-56 ze dne 16. 7. 2004
14. Rozhodnutí NSS č. j. 1 As 34/2010-73 ze dne 9. 9. 2010.
15. Rozhodnutí NSS č. j. 6 Ao 5/2010-43 ze dne 13. 10. 2010.
16. Rozhodnutí NSS č. j. 7 Ao 6/2010-44 ze dne 15. 12. 2010.
17. Rozhodnutí NSS č. j. 3 As 51/2012-124 ze dne 4. 4. 2013.
18. Rozhodnutí NSS č. j. 3 As 75/2013-118 ze dne 13. 8. 2014.
19. Rozhodnutí NSS č. j. 6 As 304/2014-50 ze dne 29. 4. 2015.
20. Rozhodnutí NSS č. j. 6 As 32/2016-63 ze dne 13. 7. 2016.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Mapa národních parků v ČR

Příloha č. 2: Mapa národních parků v SR

Příloha č. 1: Mapa národních parků v ČR

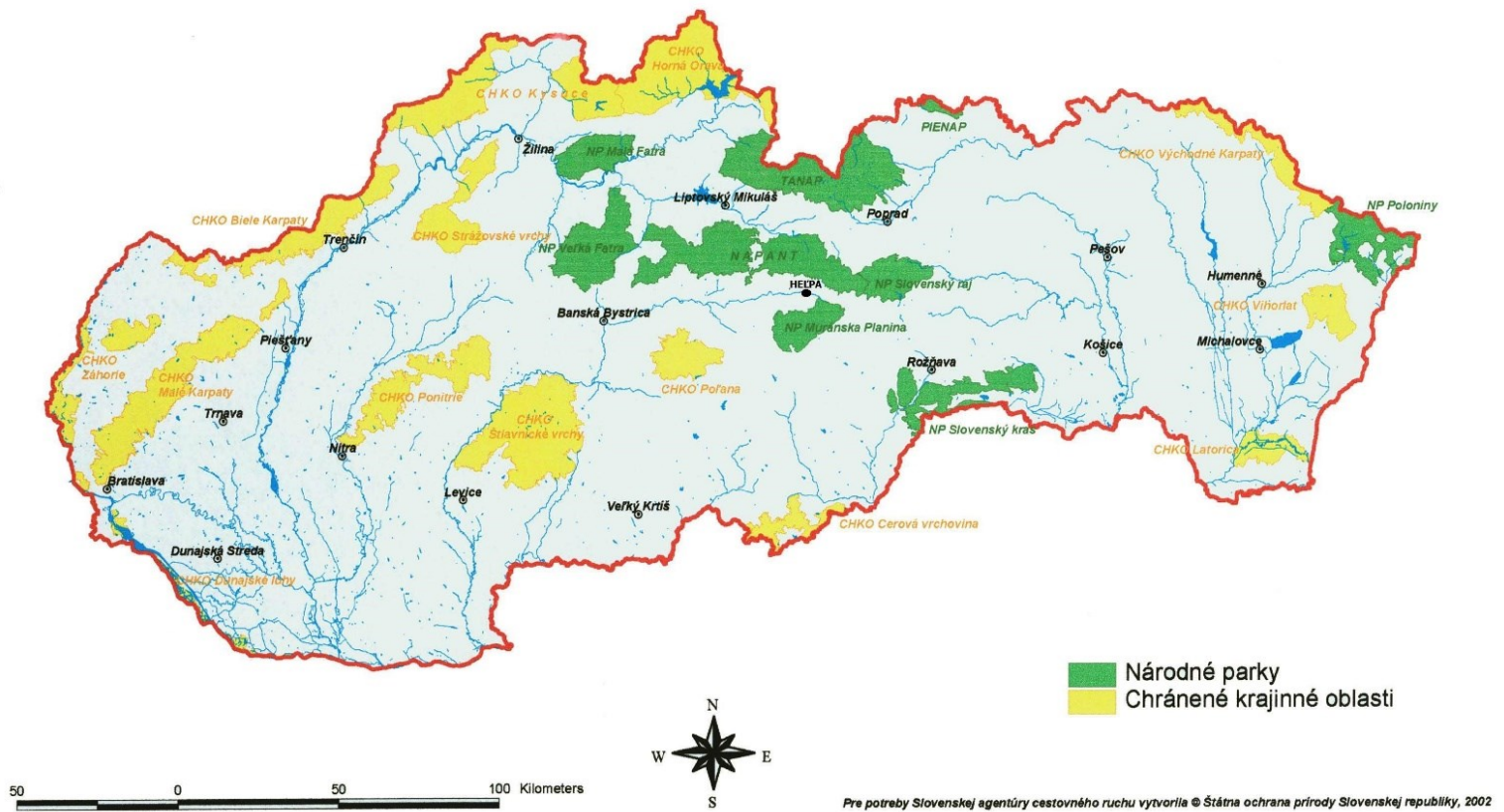
Národní parky v Česku

Zdroj: Česká televize, dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2046878-schvalena-pravidla-pro-narodni-parky-zeman-zablokuje-vrati-je-poslancum#&gid=1&pid=1>>.

Příloha č. 2: Mapa národních parků v SR

Mapa národních parků a chráněných krajinných oblastí

Zdroj: Máme rádi Tatry, dostupné z:

<<https://mameraditatty.wordpress.com/2011/09/24/narodne-parky-slovenska/>>.

Národní parky v ČR a jejich právní úprava

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce jsou národní parky v České republice a jejich právní úprava. Stěžejním zákonem, který problematiku národních parků u nás upravuje, je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl významně novelizován a jeho novelizované znění je účinné od roku 2017. Z největší části se tato nová úprava dotkla právě národních parků, které představují nejvýznamnější a nejpřísněji chráněná území u nás. Ačkoliv v praxi se celá novela ještě nestihla plně projevit, neboť některé instituty jsou stále ještě v procesu jednání nebo schvalování.

Cílem této diplomové práce je proto za pomoci metod deskripce, analýzy a komparace komplexně shrnout stávající úpravu národních parků a zároveň ji ve světle předchozí právní úpravy srovnat a analyzovat. Následně pak kriticky zhodnotit, do jaké míry se českému zákonodárci podařilo vytvořit efektivní právní předpis reagující na současné potřeby ochrany přírody. Zároveň si práce kladla za cíl také komparovat právní úpravu národních parků se zahraničním státem, konkrétně Slovenskem.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, z nichž první se zabývá obecným výkladem pojmu „národní park“ a jeho vývojem v rámci historicko-spoločenského kontextu, také jsou zde blíže představeny jednotlivé české národní parky. V dalších kapitolách se práce zabývá mezinárodním a evropským prostředím, které problematiku národních parků v ČR svým, ač nepřímým, způsobem formují. Hlavní a nejdetaillnější částí práce je kapitola čtvrtá, která velmi detailně rozebírá jednotlivé instituty a nástroje, jež zákon v souvislosti s národními parky zavádí. Také je zde poměrně podrobně pojednáno o celém procesu přijímání a schvalování velké novely zákona. V samotném závěru práce, tedy v poslední páté kapitole, je pak komparována právní úprava slovenských národních parků s těmi nacházejícími se v ČR, a to i v kontextu nadcházející významné novely slovenského zákona, která nabývá účinnosti začátkem roku 2020.

Klíčová slova: národní park, zvláště chráněné území, zákon o ochraně přírody a krajiny

National parks in the Czech Republic and their legal regulation

Abstract

The subject of this master theses are national parks in the Czech Republic and their legal regulation. The main legal document that regulates the issue of national parks in our country, is the Act No. 114/1992 Coll., On Nature and Landscape Protection, as amended. This Act has been significantly amended and its wording has been in force since 2017. For the most part, this new regulation affected especially national parks that represent the most important and strictly protected areas in the Czech Republic. Although, in practice the amendment has not yet been fully reflected, as some institutes are still in the process of negotiation or approval.

The aim of this thesis is therefore by means of methods of description, analysis and comparison comprehensively summarize regulation of the existing national parks and at the same time in the light of the previous legislation to compare it and analyze. Subsequently, critically evaluate the extent to which the Czech legislator has managed to create an effective legal regulation responding to the current needs of nature protection. At the same time, the thesis also aimed to compare the legal regulation of national parks with a foreign state, specifically Slovakia.

This thesis is divided into six chapters, the first of which deals with the general interpretation of the term “*national park*” and its development within the historical-social context, and also introduces the individual Czech national parks that exist in our country. In the next chapters the work deals with the international and European environment, which indirectly affect the issue of national parks in the Czech Republic and their forming. The main and most detailed part of this work is the fourth chapter, which very specifically analyzes individual legal institutes and tools that law introduces in relation to the issue of national parks. The whole process of adopting and approving the amendment to the Act is also discussed in detail. In the very conclusion of the thesis, the last fifth chapter, the legal regulation of Slovak national parks is compared with those existing in the Czech Republic, even in the context of the upcoming significant amendment to the Slovak law, which comes into effect at the beginning of year 2020.

Key words: national park, specially protected area, nature and landscape protection act